JOANNIS BAPTISTÆ

FERRARII

SENENSIS

ORATIONES.

835. a 28

Quibus accessere

PLEIADES,

Sive

Orationes septem varii argumenti.

LONDINI

Officina ROGERI DANIELIS,

cIↃ IↃ c LVII.

Illustrissimo Principi

ALEXANDRO CARD. URSINO

Jo. Baptista Ferrarius F.

URSINÆ *iterum Rosæ spinas addo dedicoque: sive (ut plane dicam) prius ego Syriace, deinde etiam Latine asper, te florentem inter Principes colo*, Princeps Illustrissime. *Tibi vero potissimum inscribendæ fuere spinosæ atque horridulæ orationes meæ, quia fecisti quod Rosa solet, quæ spinas amat ut decoret; dum sæpe illas utcumque acutulas judicasti, atque ad*

publicam etiam lucem provocasti. Et velint illæ aliam aſpicere, niſi roſeam lucem tuam? Tam pulchro in lumine mea quoque ſpineta pulchra videantur. Conſultum præterea eſt nimis delicatis lectoribus, quos vibrata punctim oratio graviſsime vulnerat: nam ne punctiunculæ iſtos exaniment, florem tuum præferunt, qui recreet. Nimirum non inanes floſculos conſectari, ſed (ut ej in Proverbio) Roſis loqui ve *inter aculeos dicar, qui meæ dictionis aſperitati Vrſini nominis immiſceo ſuavitatem.*

Vale.

Virgo tota pulchra;

Sive

De incontaminato B. Virginis conceptu.

ORATIO I.

ECCE tandem aliquando, Auditores, quam ulla sine labe pulcherrimam, hoc est, dignam se matrem fertili præpotens mente genuit sibi Deus, sterili filiam utero anus Anna concepit. Quanquam ego verius anum hanc prodigiose fertilem dixerim, quicquid uspiam pulchri est in una puella parituram. Prægestit animus nunquam antea visæ, adhuc latentis pulchritudinis florem sagaci visu prælibare. Expeditus, opinor, accessus erit: nostrate enim in horto inusitata florer pulchritudo. Iucundus etiam viso flore fructus exsisset voluptatis: florem enim maternæ in sinu stirpis hærentem intueri jucundissimum est. Agite igitur, Auditores, Annæ parentis in utero, sacro tanquam in hortulo, efflorescentem divini sapientia sponsi ad miraculum usque elaboratam

auguſtiſſimæ ſponſæ formoſitatem mecum intuemini. Atque ut jucundius intueamur, ſponſæ opificem ſuæ inter opus canentem ſponſum, neque opere ſolum, ſed cantu etiam ſingula venuſtatis decora perquam venuſte exprimentem, audiamus. Ergo canori panegyrici caput eſt, quod in pulcherrimi ſtructura corporis eminet, capitis decus; *Caput tuum* inquit, *ſicut Carmelus*. [Cant. 7.] Ut enim ſublimi faſtigio ille cœlo quam terris propior, indigenis montibus ſupereminet; ſic tu, fœminarum formoſiſſima, humanæ majeſtatis modum decora proceritate excellis, ac toto vertice ſupra es. Nec tot idem præterea nativis arbuſculis, floſculiſque coronatur, quot ipſa virtutum ornamentis viges, formæ laudibus flores. Potuit in te ſane liberalior cum virtute forma floreſcere, in qua veteris culpæ ſpinæ tribulique, propagatum in omnes poſteros bonæ ſementis exitium, locum non habuerint. Ut mirandum nemini ſit, ſi communem hominum ſtaturam auguſta magnitudine excedat, quæ ſervile ſceleris hæreditarii jugum non ſubierit. Quidni autem à terris in cœlum excreſceret cœlo dignior quam terris pulchritudo? At ecce proceræ pulchritudinis regius vertex colore rutilo capillatur. Enimvero vere canitur, *Comæ capitis tui ſicut purpura Regis vinctæ canalibus.*

libus. [Cant. 7.] Regalem facile purpuram æmuletur coma, quam non antiquæ labis origine sordida derivatus depravatæ naturæ turpis fucus infecit: sed ingenuum divini Amoris pigmentum præsentissimo illapsu coloravit. Nunc bene sperare mortales miseri jubemur. Nostra jam præda fiet Deus. Purpureus illum crinis regiis nodis implicabit. Auditisne? Opifex fatetur ipse vim crinis hujus. *Vulnerasti cor meum,* inquit, *soror mea sponsa, in uno crine colli tui* [Cant. 4.] Si vel unus molliſſimus capillus aculeum habuit ad vulnerandum, cur non omnes rete contexant ad capiendum nobis Deum? Nullo enim negotio capitur vulneratus. Ite nunc, & Megarensis Nisi cæsariem ad brevis Imperii superstitionem falsa purpura fucate, canora mendacia Poetarum. Sine fuco & fallaciis tandem purpurat crinis, cujus regalis color cœli terrarumque Reginam ævo sempiterno regnaturam declaravit. Iam vero nostros in se oculos convertit insolitus oculorum nitor. Ita enim perspicui *Oculi tui, sicut piscinæ in Hesebon.* [Cant. 7.] Tanti est è naturæ fontibus nativæ limum labis non trahere; ut vel in oculis liquido purior stagno illimis transluceat integritas. Par erat præterea pellucidos oculos, hoc etiam supinas aquas imitatos, non alio quam in cœlum esse conversos; ut parem sibi,

ſuoque dignam obtutu ſtellarum illuſtrem pulchritudinem intuerentur. Pergite, formoſiſſimi oculi, pergite cœlum contueri. Auguror enim vos, gemella terrarum ſidera, ſiderum Imperatori nitida nictatione, nutuque ſuaſura, ſtellas ut omnes cœli vobis poſthabeat: ut ſol ille ſempiternus veſtram præproperus ad lucem verno tempore autumnet in Virgine. Nunc ex oculis ad genas, hoc eſt, è ſideribus & fontibus ad flores, ille nos appoſite cantus vocat, *ſicut flos mali punici, ita genæ tuæ*, [Cant. 4.] Nam gemini ſideris almæ luci apricæ, gemini fontis rore puro irriguæ, quonam alio pulchrius vernantes genæ, quam regiam coronam præferente mali punici flore purpuraſcerent? Regium ego florem tuum, divina virguncula, pudorem ſingularem ſane dixerim, qui ſuamet purpura merito coronatur, ac regnat inter cæteros: quod non privatæ ſolum inquinamenta vitæ, ſed toti etiam poſteritati communem paterni facinoris maculam, inaudito antea miraculo, erubuerit, ac fugerit. Sed non ridet minus in labris, quam floret in genis ingenuus rubor: *Sicut enim vitta coccinea labia tua*, [Cant. 4.] O labella, pudoris amoriſque vittæ ſuaviter tenaces! ſeu vos pudor aſtringat, ut parce verba laxetis; ſeu vos amor relaxet, ut incomprehenſibile Verbum indiſſolubili nodo aſtringatis. A-

ſtringere

ſtringere facile poterit cujuſlibet nexu criminis ſemper ſoluta. Deus ipſe decorum ſibi ducet ejus eſſe captivum, quæ in communi hæreditariæ culpæ captivitate ſola libera ſit. Rideat jam, quas olim demirabatur, Gallici Herculis commentitias vires, catenatos auribus populos erudito trahentis ore, temere credula mortalitas. Hercule fortior Virgo brevi, ſed amabili verborum ambitu, tanquam vitta coccinea, non hominum cœtum aliquem, ſed ipſum detrahet cœlo Deum. Parce igitur, parce, vetus fabula, * Deos Deaſque omnes aurea de catena ſuſpendere, qua deligatum Iovem irrito conatu cœlo deripere laborent. Virgineus labor eſt, iſque perlevis, tenui Deum vitta vincire, vinctumque deducere. Venies brevi captivus Virginis, venies, maxime Imperator: in breve corpuſculum temet contrahes ad amplexum: purpurea labia, tua vincula, oſculaberis. Tunc ſane delibata ſuavitas in carmen illud ſuaviſſimum eliquabitur, *Favus diſtillans labia tua, ſponſa: mel & lac ſub lingua tua*, [Cant. 4.] Nimirum lacte mihi non modo ex ubere, verum etiam ex ore ſcatet ſuaviſſimo fœta candore materna virginitas. Cæterum, ſi purpureis labra illecebris devincient ad oſcula, quibus colli nitores

* *Homer. Iliad. b'.*

nodis

nodis Deum pertrahent ad amplexus? Aureis equidem dixerim. Deus ipse mihi concinit: *Collum tuum*, inquit, *sicut monilia*. [Cant. 1.] E monili hoc pretiosissimo, cujus aurum obryzum sordis nativæ despumandam scoriam non habuit, quænam gemma penderet aptior, quam complexu illigatus arctissimo infans Deus? At vos mammæ sororiantes, ut exporrectis liberaliter papillis vestrum ad nectar Numen invitatis! Erit illa dies, aut verius illa nox novo sole illustris erit, quæ suarum ubertate deliciarum beatissimum tuorum inhiare uberum suavitati Deum videbit. Audiet etiam identidem à pupulo maximo tenerum carmen id lallati, *Vbera tua sicut botri vineæ*, [Cant. 7.] cum à communi fæce puro, meroque matris liquore ebriolus næniolam sibi balbutiet dormituro. * Perplacet interim gemina vos ubera hinnulis capreæ gemellis comparari, qui pascuntur in liliis. Pascite circa virgineum lilietum, bellulæ damæ, geminæ mammæ: fugite puros casti sanguinis succos, quos in lacteos rores lactenti Deo convertatis. Virginalis enim sanguis candore amico facillime lactescet. Hanc præterea laudem cum hinnulis mammillæ amabiles ergeminatis, quod oculos fugitis hominum. Uni vos de-

* *Cant.* 4. & 7.

cet

cet cicures esse ac tractabiles Deo, quæ vel humanum longe aspectum cauto pudore declinatis. Vultisne jam fœcundæ pulchritudinis florem suo cum fructu intueri? Quidni velitis? * *Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis.* Admiramini insolitum virginitatis decus, ut incorrupta & frugifera sit? Ego vero potius admiter ibi triticum posse exsistere, ubi

" *Infelix lolium & steriles dominantur avenæ,*

quam ubi virginalia lilia vallo à primigeniæ noxæ senticeto liberũ & vacuum spatium relinquunt fœcunditati. Prodigio simile existimatis, divinum virginitatis fructum inermis lilieti innocenti sepe posse vallari? Ego vero aio ita virginalis lilii candorem aculeatum esse, ut verenda specie statim oculos feriat, animos percellat, absterreat manus. O nobis in summa bonorum omnium caritate salutaris frugis opportune fertilem virginitatem! * Illo, illo electorum frumento enutrita & saginata mortalitas ad felicitatis immortalitatem adolescet. At bene habet: ad calcem operis ventum jam est: supremam formosis pedibus manum impositi Artifex: cum ipso libet Artifice plaudere, *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamen-*

* *Cant.* 7. " *Virg. Ecl.* 5. * *Zach.* 9.

tis,

tis, filia Principis! [Cant. 7.] Instar omnium prior ille gressus esto, quo cum cæteræ imbecillitas infantiæ, peraviti lubricum cœnum criminis, non sine prolapsione reptet ad vitam, tu divinæ opis aureo integumento calceatum pedem incontaminatum promovisti ad sanctitatem. Ut unus ille, & princeps, sinceræ plenus majestatis incessus non è nostratibus te fœminis aliquam, prius captivam quam libertam, sed liberam præpotentis filiam Principis arguat, unamque omnium Principem fœminarum. Et miramur, si, quam divinis cumulavit ornamentis,

-----formamque dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest -- ---- Ovid. Metam. 10.

gloriabundus adeo prædicat Deus ipse opifex,

----operisque sui concepit amorem,

novoque amoris miraculo eandem sibi filiam, parentem, & sponsam delegit, ut quo pluribus posset nominibus opere formosissimo delectaretur? Nos quoque in amorem tui rapis, Virgo pulcherrima: nobis ex istis materni ergastuli tenebris affulges illustrissima, tuique sincerum conceptum luce retegis tua: te nobis Parentem, Patronam, Reginam, ut multis nominibus quam charissimi tibi simus, nuncupamus: tua tibi singularia decora gratulamur; &, quando unus, qui tam belle te decoravit, gratulari pro

ri pro dignitate tibi ſponſus poteſt, tuis victi meritis mirabundi obmuteſcimus.
L. D. B. Z. V.

Lilium inter ſpinas;

Sive

De incontaminato B. Virginis conceptu.

ORATIO II.

QUid hoc miraculi eſt, quod oculos animumque nova prorſus amœnitate delectat? Cæterorum pulchritudo mortalium in primo vitæ membrorumque rudimento rudis eſt atque indigeſta; cum adoleſcente poſtmodum ætate paulatim diſpoſitis perfectiſque lineamentis, amabilem Naturæ picturam explicat. Sed Virginis maximæ hodie floret vel in ipſo conceptu perfecta formoſitas; adeoque fulget, ut involucro materni uteri opacata tranſluceat. Nec ego tamen læta iſta prodigia in ſumma miraculorum copia admiror: illud potius plane ſingulare ac divinum rapit me in admirationem amoremque ſui; cum ſcilicet forma inter mortales nulla ſine alicujus nævo deformitatis ſincera conſpiciatur, unam hanc Virginem concipi ſine labe ulla pulcherrimam. Dabitis igitur veniam, ſapientiſſimi Auditores, ut, quamvis infans orator, formoſiſſimæ Virgini,

quam

quam unam caſte depereo, inuſitatam gratuler felicitatem. Illa quoque, ut ſpero, è materno ſinu plaudet puerili orationi meæ; quod, benevolentiam conciliante ætatis ſimilitudine, puella eſt. Equidem & mihi gratulor, quod habeo gratulationis hodiernæ ducem optimum, Virginalis pulchritudinis præconem & præcentorem Deum. Quare ardui dignitatem argumenti, ut opinor, dicendo aſſequar puer, qui Deum ſequor. O te ſincere formoſam, Virgo, quæ mortales inter, dum hyeme conciperis, mire vernas, * *ſicut lilium inter ſpinas*. Sic prorſus eſt: Vna præ cæteris hominibus lilium es; quia eximio, citra communem, infectaque ab origine communicatam aliis maculam, candore præſtas, atque in te ſponte captivos oculos animoſque convertis. Cæteri autem homines præ te ſpinæ ſunt; quod à ſpinoſa paterni ſceleris radice horridum ac nocentem aculeum traxerunt. Quin etiam jure tu quidem cum pulcherrimo florum, lilio, compararis, cujus incontaminatum candorem ſimili conceptu repræſentas. Vt enim illud radice inſigniter candida niveo flori proludit; ſic plane tu antequam moribus palam floreas integerrimis, hæreditariæ maculæ immuni vitæ pri-

* *Cant.* 2.

mordio

mordio præmature candicas. Albus color, præcipue decorus Deo in sacris vestibus, quippe qui Numen divinum, seipso pulcherrimum, ac nullius adventitii decoris indigum, * olim adumbraret; te quoque, divina Mater, maxime decuit, cum vitam inchoares; ne Deum ipsum ambituræ pars prima sorderet Albos Deorum filios, limpido colore felicitatem significante, prædicavit * Plato. Iustius ego tuum tibi, puella in publico malo felicissima, nativæ nescium nigritudinis lætor alborem. Iam enimvero pura ex origine interpretor florem tuum. Cum florida lilii formositate certabit fœcunda Virginitas: nec tam pulchre illud è candido foliorum sinu exserit aureos apices, formæ præstantiam coronantes, quam tu decenter è Virginali proferes utero corporatum Deum, candoris tui aurum coronarium. Cætera similes, statura non discrepatis. Vt nulli florum, sic nulli hominum excelsitas major; quod aviti criminis, in posterorts ransfusi, sordibus intacta superemines. O igitur inter misere propagatas prioris flagitii spinas, unice innocens flos! ô tota lilium! Tibi merito Filii tui divina vox longe posthabuit * Regum opulentissimi Salomo-

* *Cicer. de legib. l.* 1. * *De rep. l.* 5.
* *Matth.* 6.

nis

nis glorioſum operimentum, nempe auream chlamydem * candida liliorum textura florentem: quia pretioſum in illa metallum pallido nitore radiavit; tibi vero ſui ſimilem, nulla ſcilicet unquam inquinatam deformitate, pulchritudinem lucis æternæ candor afflavit. Iſta, ut candide fatear, mihi me rapit, totumque ſibi mancipat candida pulchritudo. Iſta in hac eloquentiæ palæſtra pie fecit audacem ad gratulandum infantiam orationis meæ. O mihi per te liceat, Virgo ſpecioſiſſima, tuum tibi decus illibati candoris ſimilitudine, quam teneræ vocis officio, pulchrius gratulari! Ah, ne me inſidioſæ voluptatis hamatæ ſpinæ compungant & convulnerent, unde lilium conſcio pudore infeliciter erubeſcat in roſam! Felicium ego ſpinarum, puro Filii tui ſanguine rorantium, Societatem præopto, quarum roſa eſt lilium virginale. O, ego ſevero & ſalubriter intractabili modeſtiæ ſpineto ipſos oculorum audaces arceam contactus. Hæc denique meorum ſumma votorum eſt, Virgo candidiſſima, ut ex lilii tui fructuoſo cultu ſemper ſim tibi delecto candore pulcherrimus.

---

* *Ioh. Pineda de rebus Salomon. l. 6. c. 5.*

Cœleſtis ad Virginem legatio;
Sive
De B. Virgine ab Angelo ſalutata.

ORATIO III.

BEne eſt, beate eſt, A. Cœleſtis orator hominum cauſam feliciter peroravit ad Virginem. Perorata felicitas in utero virginali fœcundo compendio concluditur. Poſt feliciſſimam perorationem quid orationi ſuperſit meæ, niſi ut recentia gaudia jucunda commemoratione congeminet? Agite igitur, accipite. Ad terras præmittitur juvenili ſub imagine divini conceptus è cœlo nuntius. Decuit enim mox illapſuram profuſæ divinitatis pluviam, pulcherrimam in ſpeciem colorata Iride prænuntiari. Ambitioſe crediderim humano vultu præeſſe Angelum, ut, qua liceret, corporandum imitaretur Deum. At quo devius humiliſque devolas, Gabriel? Magna legatio magnarum urbium aulis, non excipienda Nazaræis videtur anguſtiis. Sed anguſtum Cœlitibus eſt quicquid terrenum eſt. Quid enim vel maximæ urbes præ cœlo videantur, niſi maculæ quædam, his magnæ ſolum qui cœlum neſciunt? Anguſtiores præterea oppidulis erant ampliſſimæ gentium exterarum urbes, quas

Deorum

Deorum ſacrilega turba, quas vitiorum fœda colluvies oppleverat. Quod ſi Nazareth, floridum nomen, vi vocis amabili florem redolet, quo quæſo tempeſtivius in loco flos campi novellus concipi potuerit, quam ubi loci nomen ipſum floreret? Neque tamen Nazareth nomen aut pulchrius floruerit unquam aut florem ſuavius oluerit, quam cum concluſo Virginis in hortulo vere primo conceptus virginei ſanguinis flore vernat Deus. Nunc enimvero,

Nunc ver purpureum, nunc formoſiſſimus annus;

cum divina formoſitas genitabili ſanguine corporata floride purpuraſcit. Quod igitur præſtantiſſimorum nemo pictorum poſſit, una poteſt Virgo virgineo materni ſanguinis minio, Deum hominibus ad vivum colorare. Nunc tandem quærenti,

---quibus in terris inſcripti nomina Regum
Naſcantur flores, Virg. Eclog. 3.

Nazaræum habeo florem oſtendere, cui poſtmodum in Calvariæ aprica tranſlato regium genus, naturaliſque divinitas Regis merito nomen inſcriber. Cæterum in florei nominis urbe Virgo reperitur. Par erat nimirum in florentiſſimo loco candidum florem non deſiderari. Ad Virginem divertit è cœlo cœleſtis hoſpes. Cœlitibus enim ac

Virginibus

Virginibus hospitalis amicitiæ candidam tesseram dedit incontaminatæ similis candor integritatis. Quanquam cœlesti hospiti patrium cœlum videri potuit hospitium illud, in quo lacteam virginalis pudicitiæ viam, candore notabilem ipso, illabenti mox perviam Deo nactus esset. Virgini demum salutem venerabundus impertit Angelus. Impertit autem? imo fœneratur. Verbis enim impertita salus fœcundo Virginis prodigio reddenda est cum fœnore corporata. Verum ad honorificam salutantis vocem turbatur pudibunda Virgo. O quam decens turbata virginitas, dum suffuso pudore coloratur in rosas! O pudorem, candidæ matris rubicundum filium! O fertilissimam florum Nazareth, quæ rosas liberaliter producis & in hortulis, & in genis! Ne metue virginitati, ne metue, paritura Virgo. Si fructus indoles flos est; quæ tam belle illibato flores pudore, illibata paries: Flos ille virgineus virgineiſpecimen partus est. Auguror. Deū dabis in lucem. Neque enim alium peregrinus in terris, ac plane cœlestis pudoris flos, quam divinum fructum pollicetur. Igitur dum ineunte vere Virgo purpureo pudibunda flore suavissime vernat, verius è Virgine, quam ex Arietis vel Tauri astro, florida veris amœnitas inchoabitur. Tu vero age, annue

cœli

cœli terrarumque votis: induere Deo in fructum, Virgo florentissima: fructuosum enim nobis in ipso pudoris tui roseo vere autumnum repræsentabis. Ita in prærogativa duplici singularis, purpureum verecundo vultu ver, salutarem fœcundo utero autumnitatem præferes. Annue. O quantum potui, dices, annuendo! cum tuos ad nutus verno sub sidere videbis properasse solem ad Virginem. Annue. O quam dulce, dices, annuisse! cum tuis pendulo è papillis Amori instillatum lac, mellita per oscula ubertim repetes blandissimo cum fœnore suavitatis. Sed ecce, tandem annuit prudentissima Virgo. Hactenus nostra gaudia intueri, hactenus profari licuit. Nunc prodigum lucis Numen arcana miracula illustri caligine obumbrat: ad nitidissimam umbram connivendum est. Nunc infans in utero sapientia obmutescit: muta sapientia silendum est.

Domus peregrina;

Sive

De Lauretana B. Virginis Domo.

ORATIO IV.

TE video tandem, te veneror, angusta quidem, sed augusta Domus; capacibus angustiis omnium gentium per-

perfugium, hospitisque Dei terrestre cœlum. Iure mortalitas universa longinquis assiduisque peregrinationibus, te veneratura, confluit; quando, tuus ut esset inquilinus, è cœli Regia Deus ipse peregrinatus est. Tu quoque, ut homines tuo ad peregrinandum invitares exemplo, immensos terrarum marisque tractus mirabiliter peregrina transmisisti: at quo vehiculo? quo remigio? ato nempe Cœlitum ministerio, ut ad os plane volucris properares. Insedisti tu quidem primo Italiæ adversum Dalmatiæ collem; non tamen ut moras necteres, sed ut eandem Italiam in ui desiderium, interjectis Adriaticis aquis, accenderes: ut edita velut è specula sedem aptissimam eligeres: ut ex alto ronior incitatiorque, amoris nimirum ondere, ad amata litora descenderes. O quam vellet placidè substratum præreunti mare mera fieri mora, omniusque te remoris retinere; ut nostrabus in undis consisteres insula nimim fortunata! Sed en[illegible]ico domicilio atuendo stabile convenit elementum: eque jam profugus Achates aliquis, d melior hospes, divina Mater, si non oce, at benefico adventu conclamat taliam. Senserè venientis domicilii nctitatem proximi nemoris rudes aliqui rigidæque arbores, atque in obsenium & venerationem flexiles, versus

mare

mare inclinarunt sese, totoque trunco pronæ, quoad vita mansit, perstitere. Dixisses, mirandum non esse ipsas fuisse commotas admirabundas arbores, cum Domus ambularet: piguisse præterea in cœlum rectas adspicere, cum stellifero cœlo augustius domicilium adspexissent: è re sua feciisse, cum ad orientis divini Solis cubile, profecto vitale, sese adverterunt: præmonstrasse demum consequentium seculorum hominibus quanto pietatis sensu motura mentes humanas, & mollitura sit habitata Deo Ædicula, quæ nemorum truncos & robora inflexissent. Igitur in sylvis primum, nec immerito, quippe obsequioso illo arborum nutu invitata, consedisti. Nox erat intempesta, cum luce meridiana præradiasti, & peculiarem in tenebris diem facile circũfudisti, Solis Regia, cujus umbra est fulgor. Testor pastores illos felicissimos, quibus per noctem excubantibus affulsisti. Verus enimvero hic est, atque ab incunabulis [illegible]que nascentis Dei propagara pastorum felicitas, ut obortam noctu divinam ad lucem sint præ cæteris oculati. Adeo iis qui rebus invigilant suis ante diem illucescit. Captata sylvarum umbra tamdiu placuit, dum innocens fuit: postmodum vero sicariorum scelere peregrinanti religioni gravis, Ædem ipsam religiosissimam alio pere-

peregrinari coegit. Fratrum duorum villa, peramœno in colle posita, fraterno fœdere Deum & hominem sociantí Domicilio congruenter arrisit: ut, quod olim cœlesti sponso, in suburbano natalitio stabulo jucunde rusticanti, Domina cecinit, hoc etiam Domus re ipsa, Echo nempe non inani, concinuisse videatur, (a) *Commoremur in villis.* At brevem permisit moram fratrum concordia mox de more discors, & à Deiparæ liberalitate opes animumque sumens avaritia. E crudelibus privati soli hospitiis fugitivæ quæ supererat occupanda sedes, nisi publica via? quam non esse deserendam, Pythagoræ brevi præcepto melius, per tot annos diuturna stabilique mora ostendisti. Tunc enimvero peregrinationis tuæ testis sibi fuit ora Piceni, cum te vidit, suo in solo ter intra annum mutata sede, tandem in via constitisse, ut peregrini solent. O viam plane regiam, omnibusque, qui tuto feliciterque in hujus vitæ ambiguo bivio peregrinari volunt, persequendam; quippe quæ recta ducit, sicut ad mare, sic ad Mariam, nempe ad portum aditumque felicitatis. Bene habet. Constabilita sede, cœlum non semel affusa insolita luce arrisit: nam cœl-

(a) *Cant.* 7.

risus lux est. Quis scit an etiam sidera, suis olim stellati lacunaris imaginibus pie invida, cœlo refigi voluisse, prono illo & prodigo fulgore significarint, ut augustiori loco infigerentur; utque non Dominam modo, verum etiam Domum coronarent; denique, ut illustre lychnorum obsequium repræsentarent? Decet enim in Æde Solis astra lucere pro lychnis. Sed age jam, liberalius affulgente cœlo, admirandam Ædem attentius perlustremus. Tota domus cella est non ita magna, quadrangula & oblonga, è vulgari laterculo ad humile fastigium excitata. Equidem architectum fuisse Amorem non dubitaverim: adeo ad parentis, hoc est, ad paupertatis libellam respondet ædificium. Lateres illos ignibus, opinor, suis excoxit Amor: adeo vix ingressos hospites ad amandum loci Dominum Dominamque, quamvis frigidi, accendunt. O quam pulchre candicant, quamvis fumo ævoque infuscati parietes, quippe quibus candorem suum ipsa virginitas illevit! Auri gemmarumque ac pretiosæ vestis immensus thesaurus pretium non addit, sed accipit à paupere tecto, quod non fabuloso Midæ, sed efficaci Numinis contactu, quibusvis evasit opibus longe pretiosius. Quanquam hujus thesaurariæ latebræ aurum & gemmæ mihi scoria

scoria sordesque sunt, præ abdita hic olim Divinitate. Hic sane decenter habitasse Deum intelligas, ubi contubernalis inveniri potuit fœcunda Virginitas. Hic, si unquam alias in orbe terrarum, divina lusit Sapientia, dum sempiterna, temporis cursum iniit; dum infinito senio venerabilis, amore didicit juvenescere; dum maxime latuit, cum in triviali Domicilio mortalibus obvia & præsentissima esset. Quæ januam olim simplicem, nunc triplicem opportune pandit cella in sacellum conversa, liberalius & admittendis precibus, & beneficiis profundendis. Una, eaque modica, in anteriore pariete satis superque patet fenestra, non tam quia parvæ congruit cellæ, quam quia vulgari Sole clariorem Luciferum, Solis arcani nuntium, admisisse dicitur. Et nunc eo situ est, ut per æquinoctium utrumque Sol occidens lucem affundat: sive quod illustrem salutationem cœlestium siderum pulcherrimum continuare debuit; sive quod præ cœlesti juvene, olim hospite splendidissimo, Sol ipse, vespertinus salutator, obscuriorem se Hesperum profitetur; sive etiam quod lucis tributo à vitali Domicilio nitidiorem vitam in occasu accipit, pulchriorque renascitur; sive demum quod autumnalem Virginis exortum, vernumque Numinis conceptum bis quotannis in-

fusi obsequio luminis gratulatur. E regione visitur opportunus inquilino Amori, quippe ignis receptaculum, caminus. Illic tum nobis ardentissimus, cum pro nobis frigidus, Amor ignibus suis frigora nostra discussit. Illic ultricia Patris fulmina recudit in missilia lambentium linguarum, sagittasque profuturas. Illic divina Mater viles coquebat cibos, dignam paupere Deo ambrosiam. Proximum amariolum aptas illis epulis patinas servabat, plebeia nempe fictilia; quorum aliqua etiamnum auro spectantur inclusa; ut auro famulante, Deoque adamante, auream esse decoramque paupertatem doceamur. Dum enim Deum ipsum fictilibus cœnare non puduit, vivitur parvo bene. Iam vero maximæ Matri majorique Filio, in cœlo late regnantibus, adeo placet angusta terrenæ Domus pauperies, ut abesse nunquam velint. Ea propter stantis Matris, Filium altera manu medium amplexantis, altera sustinentis, cedrina effigies diuturniorem cedro custodiam loci, tutelamque concurrentium advenarum pollicetur è sublimi fastigiatoque loculamento, quod imminet camino. Tam sacrosanctum sacrarium cum sumptuosi operis templum, tum artificiosæ cœlaturæ marmorea crusta ambitiose circundant; quia magnum est ambire, quod continuit Deum,

um. Congruenter circumstant è marmore in singulis loculamentis superius Sibyllæ, inferius sacri Vates, Christi aut Deiparæ Virginis ortum vaticinati, tam similes vivis, ut, nisi prænossem ab eo factos artifice, cujus cœlum marmoribus cum vera effigie mendacium vitæ insculperet, facile fuerim existimaturus, eosdem redivivos ad prævisæ Domus aspectum cultumque convenisse, nec jam posse discedere marmoreo stupore defixos. Verum ista ornamento fuere solum, non etiam fulcimento: cum recens crusta nonnullo intervallo à vetusto pariete, velut contactum reverita, recesserit; ac tota Domus, nullis nixa fundamentis, in summo solo per tot annos tuta constitat, ab eo nimirum satis fulta satisque fundata, (a) qui circumfuso in aere appendit fundamenta terræ. Vt nescias utrum mirere magis, ambulantem an stantem Domum. Non habet hæc necesse, quemadmodum (b) Palatinum Romuli tugurium, ad conditoris venerationem diu servatum, subinde sarciri: quia perennem traxit incolumitatem à Funditore salutis. Quis jam Domus admirandæ miracula enumeret, nedum enarret? Is profecto reliquorum & numerum & magnitudi-

(a) *Proverb.* 8. (b) *Dionys. Halicarnass. Antiq. Rom. lib.* 1.

nem ſatis indicabit, qui, conjectura è principe miraculo facienda, dicat, Hic è Matre Virgine Deus factus eſt Homo. O beatum igitur pectum peregrinationis meæ, ubi ante vitæ exitum, ante cœli aditum, Dei Domus tenetur! Quam illa opem imploranti non afferat, quæ necdum nato Deum profudit? O rem plane mirabilem! Ardeo ſimul, & algeo, in hoc Amoris Hypocauſto, in hoc frigidario Virginitatis. Animi voluptas ſuaviter redundat ex oculis. O donatum remigranti ſuaviſſimum viaticum, liquidiſſimam voluptatem! Quanquam totus non redeo, relicto corde maximæ Virgini obnoxio, ideo egregie cordatus, quod ita excors. O Domum, non tam Lauretæ hoſpitali ſolo, quam averſo à nobis Numinis fulmine ſane Lauretanam! O Italiam, ex hac una perexigua Domo, quam ex ampliſſimis urbibus illuſtriorem! Equidem, quas in ipſius Domus fronte præſcribere mihi non licet, has animo meo impreſſi glorioſas Italiæ notas; Nazarena Deipara, Deuſque Filius, Domicilii tranſlatione jam Itali ſunt.

Virgo

Virgo in montibus demiſsior;

Sive

De Beata Virgine Eliſabetham inviſente.

ORATIO V.

COrporato nuperrime Deo noſtræ in vallibus mortalitatis peregrinante, peregrinatur hodie in montibus divina Mater. Divinis peregrinis ambulantibus, indecorum videtur atque inurbanum quieſcere nos, A. Quoniam vero eorum alterum gigantæo inceſſu exſultantem ad longiſſimam tolerantiæ currendam viam, alteram Amoris, quo fœta eſt, alis ad montana properantem, conſequi corpore non poſſumus; volucri mentis obſequio comitemur. Vtrique gratus, ut opinor, comitatus hic noſter erit; ſi viatoris utriuſque viam conferamus. Igitur cœli apex Divinitas liberali ſeſe pondere abjecit ad terram, ut iter homini ſterneret in cœlum. Virgo etiam maxima novo miraculo tum ſe maxime demittit, cum conſcendit in montes. Cur enim altiſſima montium juga depreſſæ illi convalles non ſint, quæ ſubditum utero gerens Deum, infinitam Numinis excelſitatem toto pectore ac vertice ſupereminet? Quid quod ambo ſuis è penetralibus, ille cœli, cœleſtis hæc domus, ineunte

vere egrediuntur? Vernare nimirum annus debuit, dum prodiret in publicum sive sol divinitatis, sive flos virginitatis. Quid quod uterque sine vectore festinat? Erravi. Vtrique vector amanti Amor est. At vos aviæ rupes, pervia detumescite in planitiem, quando rerum fastigium humanarum, Deo fœcunda Virgo, sese inclinat ad vos. Quanquam tumere vos decet, ac superbire, sublimi quæ vertice sublimius aliquid quam sidera, hoc est, siderum tangitis Imperatricem. Vos quoque nudæ cautes florem induite, floridum incedenti ver Virgini substernite. Quamquam vulgari flore non indigetis, quæ pulchrius lectissima Virgine floresciti. Emollescite sitienti in liquidas fontium perennitates arida saxa. Sed aruistis, opinor, quod pudet scatere vos, dum puriorem defessæ jam puellæ marmorea frons fontem exsudat. Plaudite prætereunti aurarum sibilo, avium cantu, mutæ solitudines. Sed, nisi fallor, obmutuistis, quod obstrepere dedecet vos suavissimo virginalium concentui superiorum. O montes, quos divina hospes calcaverit, excelsissimos! Thessalum vobis Olympum ego longe posthabeo: quamvis immixto ille sideribus capite suum cœlo nomen impresserit. Excelsius enim est à terrenis divina quam cœlestia contingi. Vnum tibi, montana Virginis

via,

via, calcatum Deo Calvariæ montem habeo comparare: quod uterque non aſtra cœlo infixa, ſed affixum vel arboris trunco, vel Virginis utero divinum ſolem attingere potuiſtis. Iam vero agite, leves auræ, gemino qua cœli, qua uteri ſole æſtuantem Reginam refrigerate. Satis jam laborioſi calore itineris materni vultus candor irrubuit: ſatis proludens filio mater, decantatam illam funebrem aliquando collem aſcenſuri candidam & rubicundam imaginem repræſentavit. At bene eſt. Feſtinante cum Virgine ſui curſus metas tenet oratio. Virginalis beneficia feſtinationis melior perorat orator infans è matris utero Ioannes, in illo ſilentii ergaſtulo, dum totus lætitia geſtit, toto corpore eloquentiſſimus. Hujus autem lætiſſimæ ſumma perorationis ea eſt, teneram hominum ætatem Dei Filio, divinæque Matri eſſe chariſſimam; quam ſibi primum vivendam alter, ſibi altera propere viſendam, certatim uterque protegendam ornandamque, itinere ſimillimo ſuſceperunt.

Natalitia Solis æterni Nox.

Sive

De Chriſto naſcente.

ORATIO VI.

VAgientis inter homines Dei nocturna miracula balbutientem oratorem

ratorem ad dicendum excitarunt. Neque enim dedecet balbutire me, dum vagit Deus. Si quid ego inconditum aut aſperum ſonabo, tenerrimus ille divini infantis vagitus, pacifera cœli næniola terris blandita, mitigabit. Vos interim naſcentis Dei recentia ſpectacula, tenebras inter adultæ noctis ad Amoris facem & lucem edita, mecum demiramini. Placidiſſima pax terras jam univerſas tranquillarat. Decuit enim ſervilia terrarum odia ſilere, dum nova Amoris bella elegit Dominus, quibus efferatos hominum animos humanam ipſe naturam indutus humaniſſime expugnaret. Illa etiam maxima gentium Imperatrix Roma, feliciorem imperio ſubitura ſervitutem, dum generis humani capita ſingula recenſet ad ſuperbam imperii gloriam, ſecum vincendos, qui tum viverent, homines victori Chriſto numerat ad illuſtrem divinæ victoriæ prædicationem. Enimvero glorioſior Roma futura erat, ſi, vana omnium hominum recenſione omiſſa, numerare unum didiciſſet inter homines Deum. Mirandum jam non eſt, ſi locus ei non fuerit in diverſorio, qui neque in hominum animis haberet hoſpitium. Igitur hyemavit in campis Amor, verna mundo bella moturus in Cruce. Cœleſtem hoſpitem excepit male materiatum tugurium. Quid enim præter

tuguria

tuguria inveniret, qui cœlum reliquiſſet? Cedit in ſuburbanum antrum paritura Virgo cum ſanctiſſimo conjuge Joſepho. Nondum enim urbes virginitas & ſanctitas incolebant. Hic effuſo in preces utrique per illius parietinæ patentes rimas qualia è cœlo gaudia, feliciſſimi partus omina, impluebant! Hyems erat ſumma, tempeſtas perfrigida, intempeſta nox hyberna frigora geminabat, ſui cum Amoris calida ſolſtitia properavit natus repente ſol; ut brumali nocte contracta, vitalis æſtatis longiſſimam diem repræſentaret. Iam vero quis tibi liquidiſſimæ voluptatis fuit ſenſus, O Virgo, cum fœcunda virginitas ſingulari miraculo peperit Deum! Par erat nimirum, dum felicitas pareretur, non aliam præſto eſſe puerperæ obſtetricem, quam voluptatem. At heu! vagit nata felicitas. frigore tremit nudulus Amor. Ah! parcite, mala frigora, parcite mollicellum adurere puellum, quem ſatis divinus calor aduſſit. Parcite, gelidi ventorum turbines, nivium perflare corpuſculum. Non ſunt veſtri juris candiduli corporis hæ nives, quas non hybernum ſidus, ſed Amoris æſtus læto prodigio coegit. Parcite, boreales animæ, arcanas amantiſſimi corculi flammulas eventilare. Heu, nimis eventilatæ, vivas oris pulcherrimi nives eliquant in lacrymulas. O lacrymulæ, ſaluta-

salutarium dolorum gemmea tyrocinia! Hyems nulla fœcundiori irrigua imbre permaduit; nulla nox puriori baccata rore gemmavit. At vos agrestes paleæ, Regis attactu mei regia purpura nobiliores, ne vestra asperitate læso corpusculo crudeliter purpuraſcite. Vos quoque tenero substrata capiti horridula gramina, dum liberatorem meum obsidionali veluti corona cingitis, ne pungite. Heu, quam vereor, nequis aculeus, nequa occulta spina teneræ ante diem fronti sese ambitiose insinuans, sanguineis punctiunculis se coloret in rosam. Tu vero quid agis, Mater? Quid asperis tenerum pannis Amorem involvis? Purpureæ regiam puerum fasciolæ decent: purpureus color decet Amorem. Sed nascens rusticatur Amor: hinc, rustico more, opinor, mavult esse pannosus. Erit illa dies, erit, cum in urbe regna doloris initurus, è prætoria sese arce in purpura spectabilem dabit civitati. Sed præsto jam sunt levamenta frigoris. Reciprocantis spiritus calidæ vices è brutarum pectore animantium olentem animam reflantes frigora temperant. Adeo placet Amori calor, qui afflatur è corde. Atqui alium inhalari sibi calorem malit frigidulus infans. Tuis, Virgo, amplexibus, tuis osculis cupit incalescere. Vide'n' ut hiante labello blandissime rideng brachiola

ola exporrigit? Quidni te ſuſpiret è præſepi, qui de cœlo properavit ad te? Bene eſt, abunde eſt. Maternis hæret amplexibus tremulus pupulus. In tam beati amplexus vinculum ſponte captivus accurrit. Incaluit ſane puer, incaluit viciſſim Mater. Sed calor puero ſitim fecit. Quo jam nectare divina ſitis temperetur in terris? Ipſa dignum Deo nectar invenit. Virgineo pendet ex ubere lactens Deus. Virginis tandem in ſinu media hyeme lilia inventa ſunt, inter quæ cœleſtis apicula paſceretur. Lacteum hic rorem delibans ſalutaria mihi ſui mella ſanguinis elaborat. Illo, illo lacte ſaginatus Amor lacteum mihi ſe colliget in orbem, caſtiſſimum mihi lacteſcet in epulum. Inter hæc effuſo in terras cœlo, pacem hominibus Cœlites concinunt. Debuit cœlū paciferam terris næniam, dum vagiret in terris pacis Deus. Sed ille divini vagitus infantis claro cœlitum cantu ſuavius mihi pacem ſonat. Neque tamen ingratiſſimo ſomno ſepultus orbis vel cœleſti carmine, vel divino vagitu excitatus eſt. Quid autem veriſſimo infantis Dei miraculo non indormiret cæca mortalitas, quæ multiplicis Deorum metamorphoſis vaniſſimis diu ſomniis invigilaſſet? Cæterum in tam miſera quiete pauci Paſtorum pervigiles inventi ſunt, qui cœleſti voce ad

nova

nova miracula exciti eam esse Bethlemici agri fertilitatem viderunt, ut in illo nasceretur Deus. O vos felices, qui, mortalium diligentissimi, ad tam salutare beneficium noctu vigilastis! O illos miseros, qui natam ad salutem conniventes, vel interdiu dormiunt!

Rachel plorans filios suos;

Sive

De Sanctis pueris Innocentibus.

Oratio VII.

ATO regalium arbiter consiliorum maxime Regum Deus, quid iste fert in omnium pace terrarum armatæ Regiæ tumultus? O quicquid in cœlo fulminum lentum atque otiosum es, propera, prohibe hoc humano majus, uno dignum Herode scelus. Adeone humanitatis domicilium urbana te Regia efferavit, Rex amentissime, ut neque trepidantium squalore matrum, neque lactentium innocentia moveare liberorum? Ves etiam nimis audistis detestabile imperium, satellites; cædem tam impia desistite. Quod si crudelibus certum est occidere, saltem vulnere abstinete. Sola comminatio, ac tristis fulgor armorum facile ante vulnus timidos exanimabit infantes. Heu me, scopulis cano: Non exaudior. Precibus altius meis furor aulicus obstrepit.

Ecce

Ecce, in theatrum frequentiſſimum teneris infantibus, non ad beſtias, ſed (quod pejus eſt) ad inhumanos homines damnatis, efferari carnifices, ferarum loco, velut caveis emiſſi undique impetum faciunt. Male ſcilicet ad ſtragem hanc immitterentur feræ, quæ lactea ætatula delinitæ feritatem dediſcerent. Bene tuos laniſtas, ad omnem pietatem ferreos in arenam producis, Herodes, quando te digno Ædile ludus datur crudelitati. Paſce jam oculos, animumque ad iſta ſpectacula oculatiſſimum, ad omnem humanitatis laudem cæcutiens Tyranne: ad ſingula etiam, hoc eſt, ad innumerabilia vulnera theatrali plauſu, (ſi par furori vox eſt) Hoc habet, exclama: diligenter obſerva, atque in infinito cædentium & cadentium numero, numera (ſi potes) quinam certius ad minimos corpuſculorum ſcopos colliment, quinam altius molliſſimis jugulis mucronem imprimant; ut ſtrenuæ præmia immanitatis ſanguinariis armis prometitos armillis dones Myrmillones tuos. O ſpectaculum humanis oculis luctuoſum; Herodi jucundum, quia luctuoſum eſt! Vulnerantur ipſo propemodum vulnere minores. Tantula corpora maximæ plagæ ſpatioſa ſunt. Qui vix è mammis, & materni ſinus portu ſolverunt, ſuo in cruore naufragium faciunt. Nimirum hic etiam

ti am mare rubrum more ſuo naufragum eſt. Quo vivebant igitur, naufragi moriuntur in ſanguine: imo ante pene moriuntur, quam vixerint. Vitali enim ſpiritu prius mortiferos enſes tranſmittere coguntur ad cor. Hic hiante labello appetit ubera, & miſera vice pro papilla gladium excipit, unde mortem exſugat, animam exhalet. Ille, qui modo avidulo mammam ore guttatim exhauriebat, præciſo repente capite, matrem ubertim eruentus humectat, ingratoque fœnore pro lacte ſanguinem refundit. Tu vero gemellos imminente ferro pallidulos, tuum ad ſinum, tanquam ad arcem, perfugas, qui defendas, in tuos luctus fœcunda parens? Heu, male pretium pro filiis lacrymas offers, ubi cladem furor anhelat. Male precibus pugnas contra barbaros: male querelis provocas ſuperbos. Ecce uterque utrinque diſtrahitur: uterque piis parentis, impiis hoſtium manibus in diverſa rapitur, ac tantum non diſcerpitur. Vt neſciam, utrum furor an pietas divexet ac diſcruciet magis. Quid fruſtra matris nomen opemque trepidi balbutitis infantes? Impendit illa, quas poteſt, ſingulas ſingulis inermes manus; geminas geminis ultimo in diſcrimine non poteſt: vobis illas ipſi, dum tenetis, impeditis. Vnum hoc una poteſt, duplicem in cæde veſtra mortem

tem experiri. Scilicet justus est uterque carnifex: ne plus liberorum sibi, quam parenti obtingat, æquo utrumque vulnere medium dissecat. Pius etiam scilicet est; ut nesciat mater quam prius in partem dolorem effundat, parem utrinque doloris materiam, dimidiatos filios, maternis in manibus relinquit. Quid hic aget infelix? Quid consilii capiet ambiguus dolor? Miserum sane. Intercluso spiritu semianimis cadit mater; ut exanimem utrumque filium pari officio per iter mortis, quantum fas est, viva prosequatur. At tu, puer miserabilis, quid è collo matris avulsus tremula supplex brachiola tuum tendis ad carnificem? Ah? potius districtum incitatumque in te gladium amplectere. Hic enim facilius sensu pietatis emolleſcet. Quis jam in furoris licentia funera numeret? Velocior fere trucidantis manus? quam oculus intuentis: cum præsertim piis hic lacrymis hebetetur ad visum, perfusa illa sanguine acuatur ad scelus. Vt igitur multa numerem atque immania facinora, plura atque immaniora ingerit crudelitas liberalis. Quis enim eos enumeret, qui misere confossi primulam vitam per suprema oscula matrum in ora exhalantes, iis, à quibus accepere, ante usuram restituunt? Quis eos, quibus ex hostili manu delapsis adeo parata mors est, ut obviis

pedibus

pedibus proterantur? Quis alios, qui dum caute maternis vestibus occulunatur, simplici vagitu se retegunt, innocentes sui ipsorum proditores? Iam funestissimum natat sanguine theatrum, Vt post gladiatoriam sævitiam, cruentam naumachiam furor Herodis ludere videatur. Iam cavea omnis morientium gemitu, lamentantium ululatu circumsonat. Gratum hunc sibi plausum victrix feritas excitavit. Iam perditæ mœrore ac luctu matres, misera orbitatis solatia, lacera filiorum membra, dum conquirunt, non dignoscunt ad tumulum, quos peperere nuper ad vitam. Adeo degeneres vultus fecit inusitata calamitas. Siquæ tamen filios agnoscitis, ne tumulate. Vestrum pius hostis officium occupavit. Annon videtis, ut excitatis ingentibus cæsorum cumulis, mutua omnes ruina tumulavit? Non enim habuit molliora & candidiora marmora, quæ cæderet atque imponeret. Neque opus habetis lugubres marmori notas, ut mos est, incidere; quas artifex crudelitas vulneribus satis inscripsit. Sed, quis ille puer, qui tenera inter cadavera lacero etiam vultu regalem indolem spirat? Habet: parta victoria est. Triumpha, fortis in pueros Rex, triumpha. Imperia scilicet fundasti tua. Vastissima strage ista tuis illum regnis formidatum deprehendisti scilicet,

cet, atque oppressisti recens natum Imperatorem. O stolidissimum caput, & *serio Cæsarum joco Romana exercere exsibilandum! Vt regnum propages, regiam generis tui propaginem demetis: ut maximum Regem Deum intercipias, Regulum hominem interficis: nec intelligis, dementissime, to, more Gigantum, cum Deo bella suscipere. Sed injuria Herodi illudimus. Facit ille quod Herodem decet. Parum enim est, contaminatissimi Tyranni immanitatem luculentæ belluæ ob turpissimæ vitæ affinitatem parcere, innocentis vero filii regia victima fibi litare; cum nihil æque atque innocentiam detestetur. Nulla tamen Erinnys tua, nulla unquam placabitur hostia, nisi te. *Ista, ista viscera impuriſſima, viscerumque nocentissimum cor ultricis facis lentis ignibus exedet, tuis diu pœnis fruitura, & prodigiose inexplebilitæ fame absumet. Tu lautis atque opiparis epulis rabidum latrantemque stomachum nequicquam ingurgita. Non tam delicate esurit dira fames. Vivum istud cadaver avet helluari. Pace tua cadaverosum te dixerim, O Rex. Non me patitur adulari merito scatens vermium fœditas erumpens odoris gravitas nam

* *Macrob. lib. 2. cap. 4.* * *Ioseph. antiq. lib. 17. cap. 8.*

quid

quid exsisteret pulchrius aut suavius è sceleribus tuis? Te manet præterea justa nervorum contractio, quos in ætatulæ innocentis exitium per summum nefas intendisti: manet insanabilis te spiritus difficultas, qui tam facile spiritum innocentibus ademisti. Quæres tu quidem inter medicatæ Callirrhoes balneas desperato morbo medicinam: sed igneam pestem istam, quæ tot modis misere te discruciat, modicis aquis obrui posse fruſtra speres; cum tota fusi sanguinis eluvione restincta non sit. Ea tandem suprema remedia suadebit impatiens dolor, ut cruentam tibi manum coneris inferre. Sapiet sane severus hic monitor tuus, quod nullam tibi, qui tot immerentes vulnerasti, deberi justius medicinam ostendet, quam vulnera; nullaque te manu implacabilius confici posse, quam tua. Non tamen indiget vulnere flagitii conscius animus. Suis ista meritis levia dedignatus, ad graviſſima supplicia sponte sua erumpet. ipse sibi tortor & carnifex sempiternus. At qua vestram ego cladem, laceri pupuli, qua patriæ orbitatem digna comploratione lamentabor? Cecidistis novelli flosculi vitalis ad Solis exortum. Defloruistis lacteola lilia, ut mucronum inter aculeos sanguineas imitaremini rosas. Occidistis vix natæ, quæ lacteam signatis viam, stellulæ,

lulæ, heu, ſqualidam atque atratam patriæ veſtræ noctem relicturæ. Fugiſtis inſontes animæ crudeles terras: at nunc veſtris exutæ corpuſculis tenebricoſa per loca exſulatis. Qui nuper inter crepundia cum matre luſitabatis infantes, tandem inter arma cum ipſa morte luſiſtis. At iſte ludus ſanguine vobis & vita ſtetit. Qui nondum fati per ætatem poteratis, ut pro Regum Rege in Tyrannum interfectorem veſtrum teſtimonium diceretis argutuli Martyres, clauſiſtis ora, aperuiſtis vulnera, vulnere quam ore eloquentiores, qui vitam pro voce fudiſtis. Imo vero quot vulnera, totidem ora panditis, etiam à funere vocales famæ; ut Regum Imperatorem IESUM, Tyrannorum anteſignanum Herodem, conſequentium poſteritati ſeculorum conteſtemini. * Hæc in Rama vox lamentabilis audita eſt: tum ploratus, & ululatus multus. ita luctuoſo Bethleemis tumultu è veteri ſepulchro ad crudele ſpectaculum excita ta Rachel, filios ſuos lugubri nænia deploravit. Parabam ego dolorem & lacrymas oratione abſtergere: ſed noluit conſolari, quia non ſunt.

* *Ierem.* 31. *Matth.* 22.

Morientis

Morientis DEI *Prodigium;*

Sive

De confuso rerum ordine in Christi cruciatibus.

ORATIO VIII.

ERumpe tandem, erumpe, qua licet, ex ore, ex oculis, sine Rhetorum fuco incomptus, sine partitionis ordine incompositus, Deo moriente, parentalis dolor. Leviter dolet, B. P. dolorem quicunque suum potest ordinare. Hæc una tristissimam orbitatem decet eloquentia, confusa cum rerum universitate flebiliter tumultuari. Quanquam utinam confundi omnia perturbarique tum primum cœpissent, cum nocte meridiana decolor dies expalluit, cum trepido tumultu dehiscens terra hutavit. Tum sane, tum potius pessundatus rerum ordo est, cum vilissima subiit supplicia reus apud homines Deus. Hoc igitur lugubre argumentum exlex indicit dolor perorandum ad clepsydram lacrymarum.

Ecce autem, hodierna rerum confusio nocturno prodigio prænuntiatur: ecce, verno sub sidere, florido anni tempore, in horto Gethsemani sanguine pluit. O pluvium in dolorum ubertatem ver, quantum ab amœnitate tua degeneras! Hanc ergo infelicem laudem refers, ut

mœstissimo

mœstissimo prodigio tristissimas hyemes, atque omnium vincas portenta seculorum. Quid enim tam prodigiosum portendi potest, quam moriturum Deum? Tu vero, cœli terrarumque præpotens Imperator, qui *portas omnia verbo virtutis tuæ, quid unius recens hortuli cultor, ad sudorem usque sanguineum præpostera novitate defatigatis? Si subigendo molliendoque in horto brevis labor sanguinē exprimit: laboriosissima durissimi montis Calvariæ cultura quantum divini cruoris exhauriet? Et hactenus quidem inter hortos: inter hostes jam impensius exsangui desudandum est, jamque illi proxima in arena circumsistunt cum facibus & armis. Faces equidem istas tenebricoso Inferorum igne crediderim esse succensas, quæ clandestinum ad scelus ita præluxere vobis, nocturnæ furiæ, ut obvium noctu solem non agnoveritis. At bene est: pœnituit crudelitatis: clementer cum illo agitur: non vulnere, sed osculo excipitur. O facinus ab ipsa humanitate barbarum! O crudelissimo dignam proditore clementiam! Vt altissime vulneratum facile tradas in manus hostium Deum, divinum ad tor perfido penetras osculo. Nimis enim nosti, ex Amoris castris barbare

* *Ad Heb.* 1. 3.

transfuga,

transfuga, nullis Amorem armis gravius vulnerari posse, quam suis. Exclamaredibet, Vbi mors non est, si in oculis est? Iam vero invictus ille, quique omnia vincit, Amor, per Hierosolymæ vias, perque fora nocturni furoris mancipium rapitur per triumphum. Ac ne summum scelus non rite fiat, è lictorum fæce audacissimus nescio quis, tanquam scurra triumphalis Deo captivo insultans, ad risum Pontifici, ad plausum sibi captandum, probrosam alapam infringit. Alapis (miserum me!) in terris plauditur ad salutem lapso terrarum Deo. Pudet impudentissima cætera ludibria referre, quæ nox illa suis invita vidit in tenebris, quæque altissimo silentio involvit. Vna supererat, quam deinde vidit luctuosa dies, crudelissima ignominia: ut, quem Regis amentia inter stultitiæ candidatos adscripserat, amentissimi vulgi optio, absoluto latrone, liberatorem optimum ad necem reposceret, ac Barabbæ posthaberet Deũ. Nimirum, ubi Reges delirant, facile vulgus insanit. Verum hæc per ludibria lusit furor: serio tandem scelus aggreditur. Ne, sævissimi virgatores, ne Regum Regi augustissimo vestem detrahite, quam illi unam in rerum omnium inopia ad nuditatis integumentum profusa in alios charitas reliquit. Ne speciosum forma præ filiis hominum

num frequentissimo in theatro denudate, cujus formosissimus pudor oculorum conjectu gravius quam verberum ictu vapulabit. Vates infelix ego sum. Ecce, delicatissimi sensus verecundia subito rubore suffusa cruentatur. Heu! satis superque publico dedecore modestiam vulneraſtis. Quid expeditis præterea virgis, robustissimi tenerrimum in corpus carnifices, innocentiam excarnificatis? Vtinam liceret & tibi, Domine Iesu, ad servilis lanienæ declinationem, vocem illam ingenuam & compluribus salutarem usurpare, Civis Romanus sum. Sed superstitionum id temporis omnium commune asylum Roma, falsis addicta numinibus, verum oblita Deum erat civitate donare. Extabescite jam in lacrymas, oculi, quando divini corporis nives prodigiosi furoris æstu solvuntur in sanguinem. Ne, quæso vos, ne ultra, lictores. Ad terminales dolorum columnas per Oceanum sanguinis ventum est. Neque enim una, sed geminæ videntur in illo verberum turbine, in illa sanguinis alluvie, fixæ columnæ: quarū altera è duro marmore misericordia mollita non difficile, quia sensu doloris obriguit; altera in vulnus mollissima, in tolerantiam plane marmorea, quamvis acciſis viribus, invictæ tamen fortitudinis mole sua stat. Age, immensa pœnarum spatia fortiter

emenſe, Ductor fortiſſime, perge jam ad coronæ præmia, quæ militaris tibi plauſus adornavit. Sed quid coronamenti hoc eſt? Hoc deerat hodiernæ portentis immanitatis, ut divina non ſtellis, ſed ſpinis, tempora radiarent. Quanquam mirandum non eſt; quoniam * roſas, antequam marceſcerent, in ſuam coronam luxus præcerpſit, ſolas coronandæ ſpinas innocentiæ ſuperfuiſſe. Regnandum coronato eſt. Regnum igitur in terris cape, ſed coronæ ſimile, ſiderum Imperator. Quid autem coronariæ ſpinæ aliud, quam cruentum funeſtumq; tibi Regnum proferant, Rex dolorum? I, ſequere præeuntium ductum, ſtudiumque populorum. Suo te Roma ſatellitio, ſuo Hieroſolyma ſenatu deducit, atque etiam trahit ad Imperium. At ne quis hominum ordo deſit officio, ipſi etiam latrones lateri conjunctiſſime hærent, nec ipſa nece ſeparandi. Non Regios jam, ut olim, * honores per montium latibula liber effugies. En, inter lictores ac vincula captivus, enixe raperis ad montem, ubi gentibus regnes conſpicuus univerſis. Proh! quam grave etiam Deo regnum Crux eſt! " Ille, qui tribus terræ molem digitis appendit, humero non ſuſtinet Crucem; ac trabali ſub ſceptro

* *Sapient.* 2, 8. * *Jo.* 6, 15. " *Iſa.* 40. 12.

caducus

caducus miserabiliter laborat. Verum enimvero suum labori præmium est. Aprico jam in colle sublimis ac spectabilis regnas: jam dispergis cum sole manus. Hoc tamen à sole discrepas, quod utrinque occidis. Utrinque enim occidentis vitæ fines durissimis clavis acutus præfigit dolor. Neque vero supremis laboribus confectus Rex noster otiosus est. Quid ergo rerum agit Calvariæ in Regno suburbano? Arborem serit alteri seculo profuturam, regalemque Cyri laudem jure usurpat; Hæc mea manu est sata. Et miramur, si aridus ille funestusque truncus inscriptus nomina Regis repente floret ac vernat? Quidni enim Colono Rege consitus, Regali sanguine irrigatus, Regio nomine efflorescceret? Concepta inter laborem siti propinatum præliba liquorem, divine Rex. Quid hoc est? Livida fellis sanies vinum inter exspumat. Nulla videlicet in terris suavitas sine felle ad purum fluit. Tu tamen liba, mi Rex. * Quodlibet fel subito fiet mel & lac sub lingua tua. At O tragicas Regis vices! In ipsa, quam seris, arbore vitæ moreris. Tu vero, sempiterne Rex, istud indignissimæ mortis facinus conquestus exspiras. Audivit rerum universitas Regis sui moribundi conquestionem: at-

* *Cantic.* 4, 11.

que, ut mortuo Deo pro viribus justa persolvat, rerum ordine convulso funditus tremefacta, & meridianis tenebris flebiliter atrata, parentali nænia ululavit. Et communis rerum omnium strepitus, & inclusus animo viam præcludit orationi dolor. Quare privatum & mutum dolorem hunc meum publicus naturæ gemitus perorabit.

Pontifex dolorum
Sive
De Christi Pontificiali habitu è supplicii sordibus.

ORATIO IX.

Spectaculum hodie habeo proponere, flebile id quidem omnibus, nemini tamen flebilius quam tibi, P. B. Dicam planius. Ille Pontificum vere optimus, vere maximus, Christus IESVS, Pontificalem in speciem non alio cultu ornatuque, quam sui sordibus & squalore supplicii miserabiliter spectabilis, Pontificiam inprimis commiserationem justissime reposcit. Neque vero timendum est, ne salutaris usuram spectaculi vel offusa meridie nox, vel effusa oculis lacrymarum pluvia intercludat. Satis enim funebres per tenebras Amoris beneficium fulget; neque spectari Amor potest meliore luce quam sua; atque ipsæ

ipſæ ex oculis ortæ lacrymæ in luctu oculi ſunt. Prima igitur oculos in ſe vertit, quæ noſtrum integit prima Pontificem, byſſina tunica. O quam candida byſſus es, quam virginalis fœcunditas produxit, artifex divinitas contexuit, lucis æternæ candor afflavit, amantis & morientis Dei pallor infecit! Iure te ſtrictam alii dixere tunicam, quæ tam arcte Deum circumplexa es, ut mortalem fecerit. Iure te ocellatam alii, quam in horto Gethſemani ſanguineis totam lacrymis oculatam prodigioſus effecit dolor. In illo autem ſtolæ ſacerdotalis lineo candore quam candide divini ſacerdotis præluxit integritas! Vt enim linum injuria fit melius: ita inter livorem verberum, inter ruborem vulnerum contuſa, fulſit innocentia candidior. Iam vero aliam, & quidem regalem, ſolenni die byſſum, Regium ſcilicet Herodis munus, indue, divine Pontifex. At quid hoc monſtri eſt? Candida veſtis fœdiſſimum fatuitatis notam imponit: contumelioſiſſimum aulæ ſibilum excitat. Rem teneo. Ingenuus candor inter aulicos decolor & fatuus color eſt, quia fucum non habet. Sapientia ipſa in ſcelerum regno ſtultitia eſt. Quanti ergo munus hoc Herodianum ſapientiæ ſtetit, quod inſaniæ opinione conſtitit! O qualem ſapit amorem iſta mihi inſania, qua pro

ſuorum ſalute hoſtium ad ludibrium uſque Deus ambit candidatus! Ecce autem candidæ tunicæ hyacinthina, ſacerdotali nempe ritu, ſuperimponitur. Ecce (miſerum me!) cœleſtis hyacinthi color in corpore flagellis cæſo livor eſt. Quanquam, dum verberatur Deus, divinus ille ſanguis eductus quid aliud quam cœlum coloraret in terris? Id unum cœleſte ut in meo cœlo deſiderem effeciſtis, crudeliſſimi virgatores, lacteam nimirum aliquam priſtini candoris viam & veſtigium. Adeo cœlum ipſum ſævitia, ſi tangit, decolorat. Ex iſto naſcitur tactu hyacinthinæ veſtis appendicula veterem fimbriã imitata. Exaudio verbera tintinnabulis aureis magis ſonora. Et hæc aurea ſunt, quia Deum contingunt. Video coronatis malis punicis vulnera patentiora. Et hæc digna corona ſunt, quia Regio ſanguine purpurant. Subi jam grave Crucis ſuperhumerale, ſacerdos ſemivive. Hoc enimvero ut pondere, ſic pretio, veteris Ephod ſplendidum auguſtumque decus longe antecellit. Hoc enim non acu barbara, ſed Amoris aculeo, non Phrygio, ſed divino opere diſtinguit atque illuſtrat tuus, bone IESV, pretioſior auro pallor, floridior hyacintho livor, cruor oſtro auguſtior, ipſa candidior byſſo integritas. Neque hic utrique olim additas humero gemmas onychinas

onychinas desideramus; quando tuis in humeris Crucis pretiosum pondus in salutis onychen facile gemmascit. Iam vero sacerdotalem balteum nemo non videat, qui sacerdotem maximum arctissimo vinculo præcinctum, atque raptatum ad victimam videt. Nemo non eundem fateatur antiquo magis discolorem, quem Odium atque Amor texuerunt. At quis iste laceri perfossique pectoris novus fulgor? O spectaculum salutare! Vulneratum pectus gemmatum Rationale est. Quodque nobis omnibus faustum & fortunatum, nos læsæ divinitatis rei, nos homunciones divinis gemmis per vulnera tributim inscribimur. Nimirum nos animæ viles tuo, Amor, in pectore gemmei sumus. Venio nunc ad apicem dedecorum ac dolorum, ad spineam tiaram. Itane vero? Pontifici maximo de more coronando byssus adeo nusquam est, ut mollissimæ è byssо cidari spinosissimam è rhamno coronam sufficere necesse sit? Nimirum non byssum, sed spinas novit intexere artifex crudelitas. Heu quam facilis & expedita textura hæc illi fuit aculeato in opere, quæ tot acubus abundaret! Vos tamen, coronarii rhamni pallidi vepres, sensistis hoc scelus, ac Deum vulneraturi magis expalluistis. At cur divina ad tempora non venistis nativo cum flore molliores?

Facile veſtri piam cauſam rigoris interpretor. Cæterorum omnem florum ornatum ac pompam dedignati eſtis, quibus uno ſatis erat efflorescendum Deo. Una ſupereſt pontificiæ præferenda fronti aurea lamina, ſacroſancto numinis nomine inſcripta. O factum bene! Ecce non unis, ut olim Iudæa natio, gentilibus notis, at omnium literis gentium ſalutare nomen, ac publicæ ſalutis omen Hebraice, Græce & Latine legit liberata mortalitas. Atqui præpoſtere, nec more majorum, ligno, non auro, divinum nomen inſculpitur. Sed ſatis aureum eſt, quod aureo nomine præfulget. Quid vos delira capita in auguſtum nomen refigendum conjuratis? Infeliciter cum Deo bella ſuſcipietis, qui regium Deo nomen extorquere conamini. Quis quæſo decentius divinum nomen ſacerdos præferat, quam ſacerdos Deus? Veſtro igitur conſtantiorpræſide præpotens Imperator quod ſcripſit, ſcripſit. Iam ſacra noſter in veſte Pontifex refulget. Huc agite victimarii victimam. Imo deſiſtite. Meliorem ipſe paravit ſibi, quam facturo eodem hoc in monte Abrahamo antiquitus obtulerit. Ubi nimirum ad Amoris ignem ſacrificatur, idem eſt ſacerdos ac victima. Et quanam alia, & ſacerdos, & amans Deus, digna parique haberet ſibi hoſtia, quam ſe? Cecidiſti

tu

tu quidem ad mortalitatis aram Amoris victima, divine Pontifex: sed immortalis vives in Amoris animato cœlo, in animis nostris. Vaticanus ipse Pontificiæ splendor majestatis ex illustribus natus ludibriis Pontificatus tui, te extincto, atrato cum sole squalet hebetatus. Et quoniam toto tibi sanguine stetere nostra gaudia; ipsa quæ semper interpres gaudii fuit, nunc tuo funere mœstissima, in Pontifice post unum te maximo, tuo concolor sanguini purpura funebris est, ac parentalis.

Parricidium;
Sive
De Christi parentis optimi cæde.

ORATIO X.

HÆc illa est dies, quæ vitæ parente occiso, verius quam Idus Martiæ, cæso Tyranno Cæsare funestæ, publici decreto doloris debet Parricidium nominari. Tam atrox, tam insolens in Deum Parricidii scelus non communibus lacrymis, sed præsudato sanguine deplorandum fuit. Osculo filiorum aliquis vulneri prolusit: ut ex facili oris aditu omnium gravissime cor paternum vulneraret. Vulnerum jam ego reliquorum licentiam non admiror; dum tantum licuit osculo in cor. Subi-

jam vincula, prodite Patres. Decet enim poſt oſculum proditoris amplexus vinculorum. Neque tui te filii alia ratione mitius amplecti norunt, quam vinculis. Leviter etiam perfer graviſſimum alapæ ludibrium. Alapis enim patri blandiri par eſt filios parricidas. Sed imbellis eſt manus alapam impingere. Valentiores hic pater liberos habet, qui deligatum ad ſaxeam columnam, illa ſane duriores, alterno fuſtium impetu patrem recudant in mancipium. Equidem nunc primum didici ſaxeos hominēs poſſe moveri. Quanquam hujuſmodi ſaxa nimium animæ habent ad motum, quæ crudelitate animantur. Sævitum ſatis eſt. Libet jam cum patre filiis tantiſper luſitare. Sed iſte ludus inter ſpinas aculeum habet. O ingenioſam Amoris philoſophiam, quæ non *philoſophum modo Socratem, ſed ipſum quoque ſapientiſſimum parentem Deum, ſuis cum filiis doces in arundine repueraſcere! Iam vero filiorum odio levis arundo eſt. Crux, Crux, (inquam) par habens furori pondus, inauditum Dei parricidium peragit, quæ non minus dedecore, quam dolore cruciat & mactat. Vbi jam mactatus à filiis, & pro filiis, pater tumuletur? Nuſquam certe decentius, quam emollitis in animis filiorum.

* *Valer. Max. lib. 8. cap. 8.*

Pro

Pro ſanguine Lacrymæ;
Sive
De cruenta Chriſti nece lacrymis proſequenda.

ORATIO XI.

DIvinus hodie ſanguis inhumaniter effuſus humanas lacrymas care mercatur, Auditores. Quiſquis autem poteſt à lacrymis temperare, næ is merum nihil eſt. Quicquid enim uſpiam eſt, triſtiorem quovis dolore cædem comploravit. Ecce hortus ipſe ad voluptatem conſitus, undique compungit & cruentat. Adeo una, quam deperimus, caducæ voluptatis roſa ſpinis innumerabilibus armatur in Deum, ut cruentis punctionibus totum miſere roſeum efficiat. Eluite lacrymæ ſpecioſum forma, præſudati ſanguinis flore deformatum. At O prodigium inhumaniſſimæ humanitatis! Amor oſculo trahitur ad ſupplicium. Supervacaneas catenas jam captivo injicitis, lictores. Prudentius lictorem agit anteſignanus Judas: ſola enim Amoris vincula oſcula ſunt. O oſcula, funiculi Adam, & vincula charitatis, ad quas præterea delicias Deum deducitis? Puderet dicere, niſi deduci ſibi decorum ille exiſtimaſſet. Ad alapas devenitur. Nunc ſacrilegis manibus magiſtris infeliciter diſco,

eo, non aliud esse palmare scelus, quam quo depalmatur Deus. Revocate vestrum impetum, obortæ lacrymæ: blanditiæ alapæ sunt: ad cruentam crudelitatem ex constituto vos reservate. Imo hilarescite, oculi, ad pulcherrimum spectaculum: siquidem in forensi theatro exuta vestium nube, Divinitatis umbra, palam renidet nuda formositas. Ne quære, Iudex, quid à judiciis exul veritas sit. Nudam habes ante oculos Veritatem, nudam Innocentiam. Miserum me! Non ferunt sceleſtissimi Iudicis oculi illustrem Veritatis atque Innocentiæ candorem. Cruentum colorem amat crudelitas, artifice laniena inducendum. Erumpite ex oculis crudeli spectaculo vulneratis, erumpite, sanguis oculorum, lacrymæ: erumpere vos decet è gemino vulnere in ejus commiserationem, qui vobis totus unum vulnus est. Sed ubi terrarum sumus? in urbe, an in sylva? Inter sylvas equidem reor nos exulare, quoniam à virgis in spinas incidimus. O forum ferum & nimis crudeliter fertile, quod sanguine divino irriguum statim Deo spineta progignis! Nisi Christi, capitis nostri, spinæ proximos quoque oculos nostros compungunt, nisi debitas prodigo cruori lacrymas eliciunt, plane oculos non habemus. Iam vero è montano patibulo conspicuus ardentissimæ charitatis

charitatis æstu mille vulnerum ora pandit, & mortalium lacrymas omnium sitit emoriens Deus. En, patentissimis vulneribus, quam supremis precibus vehementius vociferans, miserandæ sitis solatium rogat. Quis enecto siti Deo pias in guttas oculos non eliquabit? Quidni lux oculorum extinguatur in lacrymis, quando Sol noster occidit in sanguine? Quid ultra velimus intueri sine Sole? Sed finis sit: Nihil enim lacryma citius arescit. Vos tamen sic arescite, doloris lacrymæ, ut in amoris flammas transeatis.

Supra Stellas evecta nubes;

Sive

De Christo in cœlum ascendente.

ORATIO XII.

TRiumphalis illa nubes, quæ patefactum ascendenti Domino cœlum mortalium oculis intercludit, lætissimæ serenitatis usuram non eripit, *B. P.* Quin etiam, quoniam prospectus noster ad remotissimum penetralis cœli spectaculum non protenditur; evectæ divinum ad consessum Humanitatis imaginem eadem refert: ut abeuntem nubem in proxima contemplemur. Nubes humido humilique loco natæ, ac terræ filiæ, in sublime tendunt: ut è superiore loco, qui facile conspici animadvertiq;

advertique possit, omnes moneant, purissimi corporis Divinitatem obnubentis nubem, è terrarum humilitate alte adscensuram, non sine humore, sed plane divino, exstitisse; cum pluviæ instar vellus irrorantis descendente Deo, Nazareni soli virginalis fœcunditas silentio irrigata est. Neque vero post liberalem imbrem solis æstus desideratus est, quo nubium levissima supra stellas ipsas extolleretur. Imo (quod nemo negat) idem pluvia & Sol est Deus; liberalitate pluvius, æstuans charitate. Æstus hic præpotens, qui salutarem in pluviam Deum solvit ac demisit, quidni divini corporis agilem nubem ad excelsitatem ipsi debitam efferret? Atque id causæ fuisse non temere interpretor, quod corporatum Numen in solitarios montes frequentissime secederet. Debuit nimirum nubes adscendere. Te hic ego, Sole incluso lucida nube splendide adumbrate, illustrissimum testem, Thabor, appello, qui nunquam æque, atque ita nubilus, effulsisti. Te præterea testor, ejusdem nubis dissimili umbra illustris, Golgotha: non enim eam candidam evexisti, sed cruentam, quæ, cum solē immensum obtexerit, facile potuit minoris Solis meridiano lumini subitam objectu suo noctem offundere. Nox tamen ille te, collis beatissime, quavis die præclarius illustravit:

siquidem

siquidem per tot seculorum dies Ignotus Deus, in tuis meridianis tenebris agnitus est. Tunc enimvero, sanguineæ nubis versicolor livor, Amoris luce repercussus, æternæ pacis iridem coloravit. Tunc immortalis vita inter mortales regerminavit, cum sempiterni Solis in occasu vitali sanguine pluit. Sed jam, cæterorum montium minora fastigia, præcelso monti concedite, qui ad victoriæ significationem, olivarum vivaci viriditate ac nomine coronatus, toto gloriæ vertice supra est. Vos dignam quæ fidera transcenderet nubem infra nubes tantum extulistis: eo ille, ubi Sol divinus altissimus eminet, eandem intulit. Vos turbinibus agitandam reservastis: iisdem ille exemit, auxitque immissa nube splendidissimi cœli serenitatem. Iam vero quam læta, quam mirabilis ipso æternitatis meridie dies Cœlitibus illuxit, cum Solem è terris in cœlum nubes revexit! cum suam ad Regiam Sol nubem extulit, ut alterum in Solem accensa luculentam diem geminaret! cum clarior, quam hic duodecim per astra peregrinus, Sol immutabilis una in nube præfulsit! Quid jam supereſt, nisi ut ex cœlestium prognosticorum disciplina prosperum præsagium è pulcherrima nube capiamus? si nubilet montis vertex, ventus exspectetur. O faustam Oliveti montanam nubem,

nubem, exſpectatiſſimi venti prænuntiam! Adſpirabit poſt decem dies, adſpirabit è cœlo terris aura illa divina, cujus ab illapſu vitali recreata mortalitas, in regione mortis vitam ducet immortalem, atque à diuturnis tandem ærumnis reſpirabit. Veni trepidis in rebus tempeſtivum auxilium, veni è patria felicitatis, feliciſſime Spiritus: hominum animos, tua regna, perfla: prope graſſantium morborum peſtes longiſſime diffla: pacifero afflatu vicina bellorum incendia extingue. Tu vero ſerenitate qualibet nobis jucundior nubes, ne prorſus à patriis terris abſis; dum ſalubriter nubilus divinæ Charitatis Auſter, ad nos delapſus, vehementi ſonitu te devocat, in eam quæ te deceat, hoc eſt, in auream beneficiorum pluviam, optatiſſima deſcende.

In Igne ac Spiritu Dominus;

Sive

De Sancti Spiritus adventu.

ORATIO XIII.

Dicturum apud te, P.B. verecunda me veneratio eliguem faceret niſi divinus è cœlo ignis efficaces in linguas liberaliter pluvius inflammaret ad loquendum. Neque enim inerudito cuiquam deeſſe patitur orationem erudita cœleſtium affluentia linguarum. Equidem

dem ex illo pene innumerabili numero non centum mihi linguas (quod in gravissimis argumentis canorum est votum Poetarum) sed unam ejusmodi optaverim, quæ spirabilis Numinis ad nos properantis infinitum beneficium, flammei turbinis illustri miraculo breviter inclusum, gratæ laudationis brevitate complectatur & recolat. Apposite autem recoli à me posse existimo, si veterem inter atque hodiernum spiritum ignemque discrimen ostendam. Non enim sine spiritu & calore vivebat antiquitas. Audiebatur igitur olim, * qui petrarum dura contereret, qui montium profunda subverteret, sonoras exspirans minas ruinasque spiritus, Sed non in spiritu Dominus. Etenim tunc sui parcus, & mortalium paucis intellectus, suas castis auribus animisque blanditias tenuis auræ sibilo insusurrabat Deus. Reliquæ vero mortalitatis sensus, ad obstrepentium Caradupa libidinum hebetatus, cœlestis ad murmuris illecebram miserabiliter obsurduerat. Quid cum divinus ille ventulus salutarem imbrem expressit? Unus mundi angulus Iudea, " fœcundæ Virginis in uterum, tanquam rore in vellus, illabente Deo, silentio irrorata est. Interim orbis terrarum fere universus pluvias in-

* 3 *Reg.* 19. " *Psal.* 71.

ter

teropes inops, calamitosa siccitate laborabat. Quanquam etiam ad sterilitatem "scelerum, ad pœnarum fœcunditatem diluvio irrigabatur. At ecce *factus est repente de cœlo sonus. Ne metue veteris eluvionis procellas, tonanti fragore tremefacta tellus. Bene ominari jam licet. Felicissimo profusa nimbo suis cum opibus divinitas impluet. Nimirum Amor tonat. Non hic ultricia fulmina displosurus sonitus Cœlitum iras, terrarum clades immurmurat: sed ignes sine vulnere prænuntiat innocentes. Erravi. Innocenter volui dicere vitali amoris plaga vulneraturos ignes. Iam vero flammas præit vehemens una cum sono spiritus. O temporum nostrorum felicitatem! Hoc sane, hoc in spiritu Dominus. *Veni, qui fertiles afflas calores, cœlestis Auster: perfla hortum tuum. Quidni tuus terra dicatur hortus, cujus vel tribulos ac spinas coronarias divinum caput sideribus prætulit? Quidni terræ tuos afflatus indulgeas, cui divinus sanguis insudavit? Auguror. Deo colente mollita, adspirante Deo repefacta terræ duritie, læto veris prodigio cœlestia fluent aromata. Sed jam, quod antiquo cum Vate licet & mihi dicere, ∴. Post spiritum ignis.

" *Genes.* 7. * *Act.* 2. * *Cantic.* 4. ∴ 3 *Reg.* 19.

Quid

Quid enim aliud Amoris ventilatio quam flammas excitaret? Iam, quod antiquo mecum Vati prædicare non licet, In igne Dominus. Cum enim * victimam seſe noſtram fecerit Deus, divinæ dignitas victimæ quo debuit alio ardere igne quam Deo? Monet hic me rei novitas, ut exquiram, cur hodiernus non cadat è cœlo ignis de more iaculeatus in fulmina, ſed illabatur inſolitas obtuſus in linguas. Dicam equidem, timide tamen in re graviſſima, quod ſentio. An quia odit Amor fulminare & lædere, amat vero lambere & blandiri? Vt quot ille igneis in linguis apparuit, totidem amantiſſima hominibus pacis oſcula libaſſe videatur. An quia ipſe ſibi fama eſt Amor, qui tot linguis abundat? Vt mirandum non ſit, ſi hodierni beneficii .*. ſonus amabilis ad ultimos uſque terrarum fines brevi pertinuit. Teſtis eſt immenſo abſciſſa intervallo extrema rerum India, ad quam vehemens hic ſonitus adeo celeriter penetravit, ut ſonorum affulgentis Numinis illapſum tam vere ſenſerit, quam olim falſo matutini Solis vicinos ortus, ſtrepitumque Lucifeti currus exaudire diceretur. Teſtis eſt torridus Africæ tractus, quæ divinatum afflatu flammarum geminatis caloribus

* *Ad Eph. 5. Heb. 7.* .*. *Pſal. 18.*

jucundius

jucundius æstuavit. Testis est gelida Scythiæ regio, quæ, averso atque avio sole, melius incaluit Deo. Testis est Ægyptus, quæ, sacro cœlestium delinita concentu linguarum, superstitionem & flagitium sonantia sistra damnavit. Testes etiam (ut oras taceam infinitas) Græcorum Academiæ ac Lycea; cum igneis linguis magistris, Deum tandem didicerint, cæcutientem dedocta sapientiam, quæ quantum perviderent ostendit, dum aras inscriberet * ignoto Deo. Quamvis autem ubique terrarum auditæ, nusquam tamen clariori repercussu divinæ linguæ quam Romanis in arcibus personuerunt. Nusquam divinæ flammæ religiosius quam Romanorum in animis coluntur, quorum erga ignes Religio cum ipsa Roma nata est. Ergo divinis " coronata flammis Roma divinum habuit omen suum, se Imperium toto jam terrarum orbe majus * nova ligandi atque solvendi potestate ad cœlum usque prolaturam. Nam flammis coronari ad fortunatum potestatis imperiique augurium, (historiæ si credimus) Romanum est. Te nunc appello, (voto enim finienda est oratio) Te publica voce precor atque obtestor, divini pectoris divine Spiritus, Deus, Amor,

* *Act.* 17. " *Plut. in Romulo.*
* *Matth.* 16.

qui

qui hanc Romani Imperii molem, in ampliſſimum terrarum orbis faſtigium elatam, tuarum luce flammarum illuſtras, nationibuſque univerſis ſuſpiciendam facis; cuſtodi, ſerva, protege hunc ſtatum, hanc pacem: ſalutaria illius & pia conſilia felici aſpiratione ad exitum promove, quem proſpero afflatu ad commune tecum imperium evexiſti: eorum exardeſce in animis, quorum fulges in purpuris: bellorum, ſi quæ circumtonant, procellas pacifera diffiatas aura diſſipa: quos olim terris inſpiraſti ardentiſſimos amores tui, ut ſuaviſſime nos urerent, eventila ſemper, ut vivant.

LAUS DEO.

Divini Amoris Æſtas;

Sive,

De Sancti Spiritus adventu.

ORATIO XIV.

QUem hodie terris infundit æſtum æſtivo calore longe majorem ſuis pluviis in flammis amantiſſimus hominum Deus, quidni beatam Amoris æſtatem dicam, B. P.? Dicere quidem in tam auguſto conſpectu tacere cupientem cogit ignearum divina vis & copia linguarum. Si potuit igitur ſuburbano quondam in præſepio, tanquam in frigoris diverſorio, naſcens frigidulus Amor

mor natalitiam Decembris hyemem adeo inflammare, ut & nova sidera, & regia pectora procul accenderet: cur inter patrios cœli ardores ardentissimus ignem fervido mense non perpluat? Amoris enim pluvia ignis est. Enimvero non erat cur prisca Poetarum superstitio fabularetur, parco Promethei furto cœlestis ignis particulam subductam ad hominis lutum animandum; cum sese totum infinitum Numen in lutea pectora vitalis incendii splendido aureoque diluvio liberaliter effundat. Sed quare tempestas hæc ignea missilium linguarum innocenti prodigio placide fulminat? An quia Amoris fulmen lingua amabiles flammas ad cor facile jaculatur? An quia prodigus Amor suum erga nos profusum calorem non poterat nisi ardentibus linguis explicare? An tandem quia divini Verbi munus aptissimum cœlestes linguæ sunt? At nemini mirandum est, si factus est repente de cœlo sonus: linguis enim pluit. Iam vero sese per flammeas linguas insinuans in animos jucundissimus hic æstus, h. e. Amoris æstas, vehementi spiritu commodum ventilatur, ut viram efficacibus flammis par veneus inspiret. Quandoquidem unus potest divinus Amor ardorem ipse suum eventilare. Quanquam eam quoque causam argutus hic cœli strepitus mihi

significat,

ignificat, quare ſimul in ignem atque
n auram mutetur Amor: ut mirum
n Amoris æſtu Amorem pro aura reſpi-
emus. Etenim ſuaviter æſtuant, qui-
us Amor adſpirat. O adſpirantem
x Amoris pectore vitalem perfri-
idæ mortalitati calorem! O benefi-
ci Spiritus aureis flammis aureum ſecu-
um afflantis impetum ſalutarem! Sur-
exiſti nunc tandem, Aquilo, qui diffla-
is errorum nubibus, divinæ ſerenitatem
eritatis aperires. Veniſti, Auſter, qui
ominum animos, hoc eſt, frigidum ac
terilem ſine te hortum tuum, fœcundo
alore perflares; quique felicem Amo-
is ignem, uni hodie Hieroſolymæ plu-
ium, toto terrarum orbe diffunderes.
Arſit gelida Septentrionis ora, nec re-
motiſſimum ſolem deſideravit proxi-
mo illuſtris Deo. Arſit meliore flam-
ma torridus mundi tractus, & Solis im-
minentis æſtus præ Amoris æſtate fri-
gere utili experimento intellexit. Sed
ulla magis regio, quam quæ Dei Re-
gia in terris eſt, Roma, divinis ignibus
eſtuavit. Roma Amor divini amoris
omnium plauſu nationum prædicetur,
ujus ille, ut memori ardeat in pectore,
mabili fulget in nomine. Dixi.

Beatum Incendium,

Sive

De Sancti Spiritus adventu.

ORATIO XV.

ADsum incendii nuntius, B. P. quo incendio cum universus terrarum orbis, tum præcipue regina hæc urbium, urbs amplissima, conflagravit. Neque tamen opem imploraturus adsum, sed ardorem gratulaturus. Non enim Nero aliquis, trabeatus uxor, feralem subdidit facem: at ipse suos injecit ignes, amor hominum, Deus. Deo autem ardere beatum est. Idem me quoque ardor vibrantibus linguis eloquenter fulgurans accendit, ut hodierni breviter eloquar incendii felicitatem. Ergo splendide illapsura per flammas felicitas sonoro spiritu non minaciter, sed amabiliter tonat: ut ex amabili tonitru vitalis ignis fulmina amare & cupere condiscamus. Silete, cœlestes orbes (siquat tamen fides superstitiosæ veterum philosophiæ haberi potest) incitatissima conversione suaviter sonori. Repentinus hic cœli sonus vere jucundeque implet aures nostras, dum terrarū amantissimum cœlū non avare in sese convolvi, sed amoris ignea significatione liberaliter in terras effundi prænuntiat.

Neque

Neque vero cœleſtis ignis aurea liberalitas unum terrarum punctum, Hieroſolymam, ſed omnium oras populorum beat. Comes enim flammæ validus ventus longe lateque ſpargit incendium. Quinetiam id eſſe cauſæ interpretor, cur vehemens ignem ſpiritus comitetur, quod Amoris calor non ſine ſuſpirio eſt. O cœli ſuſpirantis ab amore ſpiritum vitalem! O animam ſuaviſſimam mortalitati recreandæ afflatam! O auram odoratiſſimam ex immortalis horto voluptatis florentiſſimæ odores virtutis exſpirantem! O fervidum divina charitate tortidæ regionis Auſtrum, beatis caloribus noſtra frigora diſſolventem! At ecce hic Auſter non aqua, ſed flamma pluvius eſt. Quam enim aliam præfervidus, præter flammeam pluviam? quam nobiliſſimus invehat ventus, præter illuſtrem? Mirandum præterea eſt, quod ulla ſine nube pluit. Niſi quis decoram imbri ſplendido nubem appellet ipſam ſerenitatem. Imo vero præclara diem hanc pluvia ſerenavit, cujus guttæ flammæ ſunt. Communi ſole non eget hæc dies, omnium ideo illuſtriſſima, quod ſol ipſe infinitus lucido profuſus imbre delabitur. Et quiſquam in tam prodiga ſui luce non videat, feliciſſime terras illius Solis ardore torreri, qui cœli felicitas eſt? Quanquam ego non facile à cœlo

terras distinxerim, siquidem utrobique sol habitat. Habitare tum cœpit inter mortales, cum ortum occasumq; subiit sempiternus. Nunc autem inter Cœlites altissimus, quamvis igneis radiis meridianum calorem terris immittat, non tamen abest. Præsentissimus enim calor Deus est. O calorem amabilem, quo ex ærumnis omnibus concreta & conglobata terra tam feliciter exarsit, ut isto, quod illustre sideribus miramur, cœlo pulchrior effulserit! Testor hanc ipsam indicem veri non tam oculis quam animis præfulgentem hodie flammam, quæ tum cœlestem Hierosolymis homines facili trajectione inflammavit in sidera, tum cœli sideribus eos præcellere, fausto regni prodigio capitibus insidens, non indicavit solum, sed multiplici etiam linguarum imagine facundissime prædicavit. Quod autem aliud beneficus divini Solis ardor excitaret incendium, quam quod homines in stellas accenderet, non ea quæ noctem ac tenebras non vincerent, sed quæ beatissimam lucem, diemque non occidentem aperirent? Dies igitur è sideribus nata est, quam diurnæ lucis author, quem intuemur, sol ipse afferre non potuit. Etiam nunc meridiano in sole altissima nox animos cæcaret: ni vestro, bona sidera, beneficio divina terris dies illuxisset. Vos (O stellæ no

ſtrates) validiori, quam cœleſtes, impulſu incitatæ, orbem terrarum velociſſimo curſu illuſtraſtis, ad quas circumvehendas non beatarum aliqua mentium, ſed ipſe præpotens Deus omni ardore ac ſpiritu adniſus eſt. Vos (O flammæ ſalutares) vel ipſos frigidæ mortalitatis animos facile inflammaſtis, quia vos Amor immiſit. Urbem Romam deformi ædificiorum ſqualore ſeneſcentem incendit Nero*, ut nitidiorem in ſpeciem recoqueret ac reformaret. Sed funeſtiſſima illa patriæ fax nil aliud potuit, quam incendere ac demoliri. Vobis ea gloria reſervabatur, amantiſſimi Numinis optatiſſimæ faces, ut efficaci veſtro incendio non una tantum urbs, verum etiam orbis terrarum univerſus, poſito vitiorum ſenio, ad primigeniæ virtutis decus juveneſceret. Quare non eſt cur illa nos diuturna exſpectatio torqueat, ut è rogo ignis extremi *cœlum novum ac terra nova naſcatur: quoniam id nobis ignes hodierni beneficium beatius repræſentarunt, cum ſine naturæ clade ac vulnere terram verterint in cœlum. Sed uibium nulla felicius atſit quam Roma, quæ Trojanis olim è flammis ad regnum nata terrarum, è divinis deinde ignibus ad commune cum Deo imperi-

* *Sues. in Neron. cap.* 38. * 2 *Pet.* 3.

um renascitur, bis felix inter urbes Phœnix, quam cum terrenum, tum cœleste incendium splendori parit ac regno. Dixi.

LAUS DEO.

Cœlo donata Terræ sidera;

Sive

De die Sanctis omnibus sacro.

ORATIO XVI.

Cœlum illud altissimum, quod emeritæ lucem virtutis cœlat, anniversaria pompa hodie recluditur, B. P. Quid autem in recluso spectabilius cœlo suspiciamus, quam sidera? Tam enim vere beatissimæ regiones illæ, quam falso nescio qui Elysii campi, solemq; suum & sua sidera norunt; quæ contuenti mihi affulgent adeo, ut subditorum volubilis fulgor astrorum rudis quædam horum adumbratio, atque ipsi esse umbra videatur. Quod ubi paucis attigero, quidni veteri proverbio cœlum digito dicar contigisse? Principio igitur * è primigeniis aquis formosissimi stellarum ignes degeneri partu existitere. At vos, æternitatis felicissima sanctissima lumina, è fertiliori piarum humore lacrymarum educta, sublimiu

---

* *Genes.* 1.

enat

enataſtis, formoſius enituiſtis. Facile nimirum lacryma igneſcit in ſidus; quia liquor Amoris eſt. Illo præterea è liquore ſolidæ felicitatis exorta eſt nunquam occaſura diuturnitas. Neque enim occaſum habeat ea felicitas, cui vel ærumnoſa lacrymæ cadentis unda lætiſsimus oriens fuit. Cogor hic vetus caſtigare proverbium: non enim *eſt quædam*, ſed *omnis flere voluptas*. Cogor divino cum oraculo exclamare, * *Beati qui lugent.* Jam vero Platoni ſi licuit, natura magis quam intervallo à nobis diſſitos cœleſtes orbes è noſtrorum deliciis elementorum ſpendido mendacio conglobare; cur non ego vos, cognata nobis altiſſima ſidera, delibatas è terris cœli delicias veriſsimo præconio appellem? Scitum illud eſt, ſanctiſsimorum hominum integritatem, etiam inter natale terrarum cœnum cœleſti ſæpe luce ſtellatam, oculos animoſque traxiſſe intuentium in admirationem ſui. Nimirum admirabiliora cœlum ſidera non habet, quam quæ ipſi ſanctitate præfulgentia naſcuntur è terris. Animadvertit ætatis noſtræ nimia perſpicacitas, recentium partu ſtellarum ſoboleſcere confine hoc terris cœlum, atque affine id eſſe terrenæ concretioni, ex illo clariſſimo ſplendidæ genituræ,

* *Matth.* 5.

indicio interpretata est. Cur ergo summam Cœlites inter atque homines affinitatem intercedere nobis non gratulemur, cum suos illi reparent immortales è nostra mortalitate Luciferos? Neque vero nativa cœlo cum nostratibus astra cæteris longe laudibus minora contendant. Illa quanquam multitudine immania, coguntur tamen in brevissimæ recensionis angustias: hæc ipsa numerosiora numero iis tacita vocibus humanam ludere curiositatem videntur; * *Numera Stellas, si potes.* Sua illa magnitudine, visenda citerioribus ex orbibus, vix impetrant nobis ut saltem minima videantur: hæc in brevitate corporis, mole virtutis maxima, extrema illa ex ora & determinatione mundi adeo terris conspicua sunt, ut ipso, quo capiuntur, majora cœlo, uno minora Deo esse fateamur. Alternus illorum fulgor ad solem obscurus, ac tanquam lucifugus nocte ac tenebris indiget ut fulgeat: horum autem splendor constantissimus, in ipsa divini Solis infinita luce spectabilis, meridianam illam illustrat æternitatem. Quid quod illorum & formosa claritas maculis infuscatur, & præclara formositas nævum habet; horum vero sincere nitidam pulchritudinem nulla decolorat labecu-

* *Gen.* 15.

la,

a, quod illam absolutissimæ candor in-
nocentiæ coloravit? Quid quod in e-
rum non paucis flos ipse lucis, gravi
errarum umbræ obnoxius, non raro
anguescit ac deficit; in hisce autem
ucida floresçit æternitas, quod à terre-
is remotissima tenebris suo semper a-
ricantur in sole? In illo quidem splen-
idissimo cœlo * stella differt à stella in
laritate: non tamen, velut istarum a-
spectabilium, aliqua in lucis patria cali-
at, ac degenerat in tenebras; imo ve-
o earum vel minimam (si minima esse
ossit, quæ Deo grandescit) stellam esse
mnino perneges, nisi divino ipso e im
ole conferas. Quam longe igitur pul-
riora esse arcana hæc lumina existime-
us, quæ patrium pulcritudinis cœ-
um pulcherrimum faciunt! Quam
onge eadem splendidiora, quæ Solis
nfiniti sidera sunt! Non hæc splendi-
e mendacibus fabulis, at debitis cœlo
irtutibus lucent. Non in varias fera-
um facies efferata crudeliter rubent,
ed ipso Deo, quo felicissime ardent,
enignissime affulgent. Neque enim
neficiis affulgere non possunt, quo-
um ardor & fulgor Amor est. O no-
ra igitur vere aurea secula, multo ve-
ustis beatiora, quæ terrestrium lumine
iderum illustrius aurescunt! O vere

* 1 *Cor.* 15.

amica ſidera, quæ veſtro nobis occaſu, quam Solis exortu, clariores dies diſtinguitis: veſtrarum magis fulgore virtutum, quam cœleſtium luce flammarum, ſtellarum annum circumvolvitis: quodque minora inciratorum orbium aſtra nequeunt, univerſam hac una anniverſaria die ſplendoris pompam explicatis; ut expeditam ad ſempiternæ felicitatis domicilium viam quam clariſſime præmonſtretis! Vnum jam illum addite illuſtri cumulum beneficio: divinam, qua ſuaviſſime ardetis, flammam hodie nobis impertimini; ut addita vobis aliquando ſidera feliciter fulgeamus. Dixi.

LAUS DEO.

Puer magnus coram Domino;

Sive

De S. Joannis Baptiſtæ natali die.

ORATIO XVII.

ADmirabili divinitatis conſilio, A. divini Præcurſoris Joannis natalis dies natalitiam infantis Dei noctem brevi temporis intervallo præcurrit: ut qui vel in puerili corpuſculo magnus coram Domino cœleſti oraculo præmonſtratus eſt, cum Domini mox orituri majeſtate (quantum ſervo fas eſt) magnitudinem ipſe ſuam indicet eſſe propius

propius comparandam. Vtrumque idem inter Cœlites nobilissimus interpres Gabriel prænuntiat. Neque enim de Joanne præfari poterat alius, nisi qui Deum divine prædiceret. Virginalis quidem mater conceptæ sapientiæ tacitam infantiam æmulata, quod castissimo utero clausit, infinitum contracti Numinis miraculum modestissimo silentio involvit. At inter deserta terrarum clamaturæ cœlestis vocis prænonitum Patrem Zachariam nisi dubitationis pœna mutum fecisset, ejusdem generandæ vocis admirabilitas facere potuit elinguem. Nec tamen admirot ab infante filio muto parenti redditam, deinde vocem. Cur enim vocis patet conticescere? Quanta vero illa tuæ, Joannes, excellentiæ testificatio, quando, ut te necdum natum Dominus coram se magnum comminus ostenderet, suæ magis impetu charitatis, quam officiosæ festinatione matris, ad montana provectus aspreta honorifice invisurus accersit! Tum vero benefico tui Solis accessu te ipso major, clausis oculis perspicax, Solem ante vidisti, quam diem cerneres: ante adoleviſti ad sanctitatem, quam nascereris ad vitam: totius corporis Numen adorantis loquacis motu totum te vocem esse persuasisti, qui fari nondum poteras: præmaturo gaudio gestiens, & maternorum viscerum

rum intra compedes liber adultorum more tripudiasti. Sed jam sterilitas anilis parit; ut post virginalem fœcunditatem majus admiremur nihil. Enimvero decuit anum puerperam ejus esse parentem, qui ætate quidem puer esset, at consilio senex. Quare etiam à puerperio jure pronuntio sterilem Elisabetham, sed ad vulgares partus, quæ diu cunctata est parere: ut laudabiliter actæ totius vitæ nixu coram maximo Domino magnum, ipsaque matre majorem fœtum ederet, utque in uno filio decorum omnium fœcundissima prædicaretur. Iam vero vix natus puerulus tantus est, ut ejus robustissimæ Virginis brachiis excipi gestarique debuerit, quæ Deum sinu sustineret. Nulla videlicet aptiora nobilissimo infanti cunabula inventa sunt, quam divinæ matris amplexus. Virginalibus ulnis Numinis immensitatem complexuris, metienda fuit Ioannis magnitudo: cui singularis illa fuit concessa divinitus prærogativa, ut maximæ Virginis brachia ipso Numine prior impleret. Vultisne insignis hujus pueri magnitudinem, mortali æstimatione majorem, suo nominis pondere ac pretio æstimare? Aureum Gratiæ nomen, quo illustratur, penditote. Nullus autem sapientum ei nomen aptum imposuerit. Una id poterat, quæ Joannis decora metire-

tur.

tur, ipsa Numinis infinita sapientia: ut merito nomen hoc, cum augustissimo divini Liberatoris nomine in cœlo natum, ac cœlesti amplitudini par, non hominum, sed cœlitum voce primum potuerit enuntiari. Hæc habui, quæ (si ut decet) de puero modice, de magno timide dicerem. Vos è pueritii magnitudine longè majora virtutis, quam ætatis reliquæ incrementa conjicite. Quare non dico gigantæa virtute puerum ab incunabulis ad sylvas demigrasse, quod angustiis cum domesticis tum urbanis capi non posset: hispidas cameli exuvias induisse, ut, sine Alcibiadis Sileno, sub corporis rustica specie augustam animi pulchritudinem tuto latere ostenderet: parce solitum vesci sylvestri melle, quod in dulciorem abunde refunderet orationem: ipsius preterea testificatione Veritatis, inter natos mulierum maximum altissimetum surrexisse, cum fortissime cecidit. Vna me ad extremum ingenua tenet ambitio, ut me cognominem tuum coram Domino magnum, atque in laudes te dignas qui totus divina vox es, moribus quam vocibus esse veris eloquentiorem.

Infantis

Infantis Dei Corona;

Sive

De S. Stephano Protomartyre.

ORATIO XVIII.

INfantis Dei regium caput coronari decet, B. P. Quæ posit autem corona Stephano aptius inveniri, cujus vel ipsum nomen corona est? Quidni etiam perlibenter homine coronetur Deus, humana qui membra peramanter induerit? Igitur si sanctissimi juvenis virtutem coronatam magis fuisse quam nomen ostendero, mea quoque oratione coronatum infantem Deum existimabo. Aurum Reges coronare atque ambire solet: sive quod metallorum princeps plebeia capita fastidiens, principis verticis jure suo ambitiosum est; sive quod regios mores, ut illustrissimi atque chatissimi sint, aureos esse oportere significat; sive tandem quod ipsa quoque Regum opulenta libertas vinculis est obnoxia, sed aureis. Atqui aurum nullum coronando nobilius, nullum exprimendo divinius, nullum denique devinciendo Deo potentius inventum est, quam Stephani Herois clarissimi aurea virtus, quæ, invicti capitis pulchra per vulnera liberaliter emicans, divinam in coronam prima resplenduit,

splenduit. An non auream eam virtutem jure dixerim, quam divini sanguinis pretiosa vis inauravit, quam semiternus ille sol sibi semper apricam, sibi quoque simillimam coloravit? Auream certe prædicant honestissimæ illæ viduæ, quas, in clientelam sibi commendatas, suæ salubrius modestiæ, quam alienæ stirpis auro aureus juvenis recreabat. Eadem hæc virtus aureo torrente affluenter erumpebat ex ore, cum perinaciter ferreos Hebræorum animos eloquenter obruebat. Vt mirandum non sit si cœlo delapsus, tanquam Cœlitum aliquis vel hostibus videbatur ex vultu, cujus divina vox non terrenum, sed cœleste aurum sonabat. Eadem tandem affluentius aurea plurimo exundavit ex vulnere, ut beato sanguine ferreum seculum aureſceret. Quare tam dives ad spectaculum cœli theatrum ille merito vidit aperiri, qui virtutis non minus quam sanguinis aureas venas aperuit. Et sane medium discedere cœlum, ac penitus laxari debuit, dum auro plueret. Neque enim aeria nubes, impuriſſimis aquis atra & sordida, sed cœleste sidus, nitidis cœli opibus fœtum, aureæ pluviæ divitias effundere poterat. Cœlum autem non habuit magis aureum sidus quam Stephanum, quo aurum ipsum minus aureum est. Minervæ, hoc est sictæ sapientiæ, natalem

natalem diem pluvio auro in insula Rhodo fulsisse, aureum quidē fuit mendacium Poetarum, quod tamen aureo cruoris hujus illustrissimi diluvio pulchre proluserit: siquidem illo Stephani fortiter cadentis cruore penetralis cœli serenitate patefacta, natalitia corporatæ sapientiæ lux visa est illuxisse serenior. Impluentis enim auri nubilum serenitas est. At O inter fausta spectacula funestum prodigium! Ecce una cum innocentiæ auro crudelitatis lapidibus pluit. Quin imo (quod felix & faustum sit) inter auream pluviam pluvii lapides gemmei sunt. Nimirum decet auro proxima saxa gemmascere. Iam vero aureum te, juvenis integerrime, declarat vox illa morientis extrema vere aurea, quæ tuis veniam interfectoribus à divino Numine precatur. Cur enim aurum ea non sonaret, quam aurifex Amor expressit? Sed bene habet. Suum orbem aurea corona perfecit: sive præclaræ vitæ cursus pulcherrima morte conclusus est. Ergo nascenti Deo splendide te morientem eleganter adjunctum, tanquam divino decorum Regi, coronario nomine inscriptum, coronarium aurum gratulamur. Dixi.

Sol.

Sol Alter;

Sive

De S. Thoma Aquinate.

ORATIO XIX.

QVoniam hæc dies Reipublicæ Christianæ universæ illustris (Cardinales amplissimi, Religiosissimi Patres) cæto prodigio suum habet, quo præfulgeat, Solem, hoc citimo tertis communique clariorem, non sapientia minus quam sanctitate splendidum Thomam Aquinatem; nisi videam hodiernæ dicitum laudationi argumentum, solem ipsum non videam. Illud vero vel maxime lætandum mihi est, quod facile iuxta fuerit ac præclarum, alterum hunc hodie solem ostendere. Neque enim eloquentiæ luminibus indiget ut conspiciatur, qui sua satis luce conspicuus est. Quanquam ad nostri Solis aspectum alienæ etiam accessione lucis mirifice recreamur, quam honoratiæ coronæ purpura gemmavit. Verum ut lumen insolitum acriter contueri possimus, primo ipsius crepusculo assuescamus: atque (ut plane loquar) futuræ virtutis fulgorem ex oraculo prospiciamus. In oraculo enim sanctissimi viri, tanquam in crepusculo, divinæ præluceat indoles claritatis. Ergo vir sanctimonia

monia insignis, qui suburbana in solitudine ad cœlestium rerum contemplationem confederat, dum libero sub cœlo apricatur, prævios appetentis jam Solis radios prior animadvertit ac prævidet, matrem deinde Theodoram, quantum utero gereret felicitatis ignaram, præmonet eum brevi parituram, qui vitiorum tenebris meridiana in luce caligantem terrarum orbem illuminaret. Etenim duo cum sint ex ipsa divinitatis infinita luce nostrorum animorum decora delibata, quæ cæcutienti ad virtutem mortalitati salubriter affulgent, sanctitas & sapientia, quod omnia inter homines præclara rara sunt, alterutra quidem plurimi, utraque unus è pauciſſimis Thomas felicissimo miraculo claruit. Vt eum merito solem appellem, qui pene solus inter plurimos, ac princeps inter paucos, gemina laude fulgere videatur. Sed ecce jam sol exoritur. Proh! quantum præpropera virtus in ipso exortu splendoris effudit, dum jacentē humi salutis nunciam Angelicam salutationem complicatæ inscriptam schedæ, non alio quam sua luce monstrante, cognovit; dum puerili nisu, virili sensu (illane dicam divina crepundia, an futuræ ob fidem sapientiæ?) cœleste chirographū avide arripuit; dum eodē sibi per vim extorto, piis lacrymis perfusus est; dum recuperatum,

bonam

bonam ut indolem aleret, deglutivit? Vt mirandum non sit, si sapientia citius quam ætas adoleverit: hanc enim gutratim cum lacte suxit, unico illam haustu exsorbuit. Et quisquam mihi prædicet Platonis adhuc infantis in labellis mellificasse apes, in ore Stesichori ceciniſſe luſciniam; cum apibus avibusque ingeniosior, melle cantuque suavior, non ore tenus, primoribusque in labris, sed in imo Thomæ pectore cœlestis hospes sapientia resederit? Hinc amor ille mirabilis, pro puerili crepitaculi delicio literatam aliquam papyrum, pro pomis libellos habendi præ manibus; ut jam tum è nutricis ubere pendulus literis operam dare videretur. Jam vero illæ in omne vitium lubricę ætatis pari conatu ad sanctimoniæ ac sapientiæ fastigium celerrime progressiones supra teneros annos, supra æqualium æmulationem, supra exspectationem parentum, supra majorum exempla, denique supra omnium admirationem, quale specimen jam adultæ in adolescentia lucis reliquerunt? Illud sane, ut aliquando transfuso in vultum animi nitore, ex ejusdem ordinis hominibus perspicacior aliquis Thomam tanquam aspectabilem solem suspexerit. Mihi vero nunquam Thomæ juventus illustrior visa est, quam cum ad effœminandam in suscepto religiosæ vitæ consilio virilem

virilem constantiam, ex impudicis tenebris, velut ex Inferis, impurissimam furiam dolo malo immissam, torre illo, non tam vulgari flamma quam sua luce succenso, perstrinxit, ac longissime fugavit. Illo, illo torre Thomas Hercule fortior nocentiorem Hydra fœminam perdomuit: illo inscriptam parieti crucem, nigrum trophæum apposite statuit victricis rigido candori castitatis: illo denique virginale cingulum, militare defensæ Virginitatis præmium, emeritus miles è cœlo consecutus est, quo tam splendide dimicavit. Itaque Thomas jam victor victos fratres cæterosque domesticos docuit, nullis mortalium fraudibus viribusque ab instituto cursu solem reprehendi posse ac retardari. Sed jam meridies est, Auditores. Quid, cum de sole sermo est, post orientem lucem meridiano splendore magis consequens & cohærens afferatur? Igitur & suæ virtutis & communis plausus suffragio ad summum docendi munus evectus Thomas, dum singulari quadam eruditione ac probitate oculis animisque præfulget omnium, adeo præclare altissimi partes Solis implevit, ut qui hoc mecum non videat, meridiano in sole cæcutiat. Nam quis hoc homine clarior unquam fuit, qui nihil unquam contemplaretur acutissimis ingeniis tam reconditum, quod sin-

ngulari mentis acumine non pervide-
et; nihil imitaretur integerrimis vi-
is tam difficile, quod cereis in virtu-
em moribus non exprimeret; qui, ſuæ
uaſi radios eruditionis, libros edidit
lures quam alii legerunt; efficacius er-
orum nubes diſſipavit, quam cætero-
um hominum vel imperitia, vel nequi-
a invexit; plus attulit felicitatis & læ-
itiæ, quam calamitoſis perculſa tem-
oribus mortalitas concupiſcere aude-
at? Teſtis eſt fides Catholica, quæ
ultis in locis gelido ſcelerum turbi-
e afflicta, & pene extincta, eruditò u-
ius Thomæ calore quam celerrime re-
loruit. Teſtis veritas ipſa, quæ clariſsi-
is in Lyceis clarius quam ad Solis no-
ri lumen perſpecta eſt. Teſtes è Chri-
ianæ religionis acerrimis hoſtibus
rimarii, atque inprimis eruditi Iudæi
uo, qui ſub Decembris finem, natum
n tenebris infantem Deum Thomæ lu-
e noverunt, ac datis manibus adora-
unt, tribus illis Orientis Regibus bea-
iores, quibus non ſidus aliquod è mi-
oribus, ſed novus hic ſol ad incuna-
ula divina facem prætulit. Teſtes et-
am Cœlites omnes, quorum frequenti
umine, ut iis proximus, ad ima terra-
um illuſtranda uberrime impertieba-
ur. Teſtis omniũ locupletiſsimus teſti-
m Deus, cujus illud honorificentiſsi-
um oracullum eſt, *Bene ſcripſiſti de me,*

Thoma:

Thoma: quod ergo dignum à me præmium referas? Is autem ſua commodum uſus luce pervidit quid optimum poſceret, cum, *Non aliud niſi te, Domine, præmium opto,* reſpondit. Teſtes ad extremum vel ipſe ſunt Hæreſum profligatæ peſtes, quas ille doctrinæ aculeis, tanquam lucidis telis, ad internecionem uſque transverberavit. Apollini, ob conſoſſum Pythonem, ludos laudeſque ab antiquis dicatas accepimus; à quibus ea præſertim laude laudabilem ſolem docemur, quod patri concretione conflatum ſuis radiis, velut illuſtribus ſagittis, monſtrum illud nocentiſſimum extinxerit. At quanto æquius tibi, noſtrorum ſol animorum, Thoma, hodierno cultu & laudatione tuis impares meritis proludimus, qui ſplendidæ ſapientiæ viribus nocentiora Pythone monſtra ſuperaſti? Jam vero qui Solis Ortum & Meridiem, majoris tamen incremento ſplendoris, expreſſum à te lætamur, unum dolemus Occaſum tibi fuiſſe cum Sole communem. Occidiſti tu quidem, vir ſanctiſſime ac ſapientiſſime, tibi ſimilis, hoc eſt, vultu ſerenus, animo illuſtris: ſed illa, quæ tibi Neapoli decumbenti ſupra caput adſtitit, ſtella, præmaturi occaſus ut Heſperus, atratam terris ac triſtiſſimam noctem denunciabat: ille qui te in cœnobio Foſſæ novæ animam agente Cometes apparuit, miſeræ

miſeræ luctum orbitatis ominabatur. Præſtitiſti te quidem vel in occaſu ſolem, qui nova ſidera ſuccenderis; ſed nulla ſiderum lux triſte poſſit deſiderium tui mitigare. Vnus tu potes dolorem temperare, quem facis. Quantum enim jacturæ noſtræ, quod nobis occideris, ingemiſcimus; tantundem felicitati tuæ, quod ibi fulgeas ubi nunquam occides, gratulamur. Quantum aureo torque ac pyropo ardentiſſimo exornatus, tuarum illuſtris opifex gemmarum, ſol inter Cœlites à nobis diſtas; tantundem nos à terris ſolem addi cœlo potuiſſe gloriamur. Dixi.

Laus Deo, & B. Thomæ.

Virgo vulnerata Charitate;
Sive
De S. Catharina Senenſi.
ORATIO XX.

QUid hoc ſpectaculi eſt, incerto ſagittario, ignota ſagitta, ex inſidiis Virginem innocentiſſimam, noſtrumq; ſimul aſpectum vulnerantis? Ecce caſtiſſima mollities, deſtinata quaſi candidus vulneri ſcopus, repentino prodigio defixa riget. Quis vel ferreus miſericordia non emolliatur? Ecce molliſſima integritas quinque telis tranſverberatur. Quis vel pumiceus ex oculorum gemino vulnere lacrymis non affluat?

Ecce

Ecce integerrima imbecillitas ſub inſo-
liti doloris pondere exanimis ad terram
ruit. Quis vel ſaxeus graviſsima ruinæ
non inflectatur? Atat deprehenſus est
ſagittarius. Quis enim virginale cor
amantis vulnerarit, niſi Amor? Itane
vero? Amori aditus non patet niſi per
dolorem & vulnera? Hoccine amanti-
um ſuaviter militantium ſtipendium
eſt, ipſa ſui Ducis manu teloque confi-
gi? At O me excordem, qui non ſen-
tiam cordis vulnus eſſe Amorem, ne-
que vulnerati Amoris aſſeclas eſſe dece-
re invulneratos! Suas ille ad beneficium
aureas manus, ad ſanguinarii furoris
turbinem miſerabiliter tornatiles, atque
immanium vulnerum pretioſe liventi-
bus hyacinthis plenas eſſe voluit, ut ad
ſui lectiſsimos populi hæc hyacinthina
miſsilia facile ſpargeret. Cor obtuli
hoſtili lancea trajiciendum, ut amicæ
ipſius vulnera vere amantibus cordi eſ-
ſent. Inter acutiſsimos clavos ſuffixis
pedibus immortalis properavit ad mor-
tem, ut nos in ejus veſtigiis per vitales
dolorum aculeos conſtantem gradum
figeremus. O te igitur beatiſsima Ca-
tharina! ſiquidem dum tibi Amoris
vulnera dant amabilem formam, Amo-
ris tui Amores. Candidus ille in gre-
mio matris, rubicundus in ſinu crucis
lilium & roſa eſt. Tu quoque divinæ
formoſitatis ſedula imitatrix, virginali

candore

candore lilium es, sed inter spinas Amoris, quæ suis te punctionibus cruentarunt in rosam. Tunc sane visa es lilium inter spinas, cum spineam coronam aureæ præferens, in capite sevisti spinas, ut vulnerum rosæ reliquo corpori nascerentur. O rosas mirabiliter purpureas, quas non in turpibus fabulis natas impudicus cruor infecit, sed in virgineis nivibus vernantes pudicus sanguis ornavit! O manus ad labantem Christianam rempublicam sublevandam ab ipsis vulneribus robustissimas! Per vulnera enim charitatis divinum se robur infudit. O pedes ad salutaria itinera obeunda, dum perforamini, alatos! Suas enim foraminibus Amor addidit alas. O pectus frigidissimæ mortalitati ad virtutē inflammandæ in tempore patefactum! E saucio enim amantis pectore plus ardoris quam cruoris erupit. Tu vero, divino stellata stigmate Catharina, è cœlesti patria felicitatis, ubi vulnera occallescunt ac degenerant in sidera, natalibus terris sic affulge, ut Senæ tuæ sub te reflorescant nativo sidere charitatis.

Pia Nobilitas;

Sive

De S. Francisca Romana.

ORATIO XXI.

QUi Romæ pridem, nunc Cœli matronam Franciscam laudaturus, Romanam dixerit, uno ille verbo decore complexus omnia laudarit satis. Etenim cum nobilitate sanctitatem, difficile raroque fœdere, geminare Romanum est. Habeo igitur unde sanctissimam hanc fœminam, vere Romanam efferstræ, Cardinales Illustrissimi, purpuræ bono in lumine, sole clarius ostendam. Generosis vixdum orta natalibus illud adultæ specimen sanctitatis dedit, ut in parentis aut nutricis complexu, nunquam effœminatum aliquid aut joculare puellari mollicie ac levitate balbutiverit. Diceres admonitam prorem nobilitati morum maturitatem meditari. Diceres maturo divinam silentio infantem dicere, Romana sum. Imo non siluit modestissima ejus infantia, siquando vel virorum obtutibus vel ipsis paternis oculis à fasciolis nudula exponeretur. Et quoniam per ætatulam ex ore in voces exire non poterat, affluentius ex oculis liquata in lacrymas eloquentia pro pudore misera-

rabilite

rabiliter perorabat. Mirari jam desino, quare paternæ manus attactu blanditias (ut mos est) pudibundæ faciei fieri passa nunquam sit, cujus Virginale corpusculum nec oculorum conjectu contingi se sine ultricibus lacrymis pateretur. I nunc, & vulnerato prius pudore quam pectore, Romanæ sero vindicem pudicitiæ heroinam demirare Lucretiam, Roma vetus: robustiorem sane inermis Virgunculæ virginitatem, unis alienos oculos manusque lacrymulis absterrentem, justius Romanam prædicat Roma recentior. Hæc tenera nascentis indoles virtutis fuit. Ex illa vos provectæ decora integritatis interpretamini. Brevissima hæc certe oratio adultam ad cœlum usque sanctitatem complecti non audet, quæ in ipsis cunabulis maximæ par esse non possit. Nam quæ dicendi vis è penetralibus illis, cautissimæ custodiæ latebris, in hanc publicam lucem educat publico abhorrentem cœtu lucifugam virginitatem? Quis eloquentiæ sonus exprimat illum cœlitibus eloquentissimum innocentis puellæ strepitum, unam in se pro sceleribus innocentiam diverberantis? Quis orationis color illum non viola tinctum, sed ipso cœlesti coloratum amore, divinæ amantis pallorem expingat? Quæ tandem efficax exæquet facundia illas Numinis expugnatrices,

ac nunquam non exorantes, pene assiduas solitariæ preces? Vt quæ magistet Virginum, Hieronymus, custodiendæ præcepta Virginitatis è cœlesti Palæstinæ solitudinis Academia Romanæ nobilitati præscripserat, hæc omnia una sibi severę virtutis tenera magistra candidissimis moribus, animo corporique Franciſca Romane, ac prope divine inscripsisse videatur. Sed nubendum Virgini est, ut integritas soboleſcat. Quæ jam castitas verborum nuptæ pudicitiam exsequatur? Liberos suscipit pudica fœcunditas. Quæ facundia virtuti quam vitæ, cœlo quam terris fœcundiorem, innocentissimę parentem prolis extollat? Vt Romana Cornelia, Campanæ matronæ ornamentis Gracchos suos prę ferente, felicior hæc mater liberos Romanis moribus ornatissimos, cœloque jam à pueris maturos, præferre possit. Etenim filiolum, Evangelistam nomine, sanctimonia morum futura prævidentem, ut divino propior Soli pervideret omnia, novennem præmisit in cœlum: quem brevi sororcula pene è cunis Agnes consecuta, invitante prius ad fugam cœlesti columba, rostroque facem præferente ad sidera, matre vivacior puella, quod citius immortalitatem inchoaret, septennis ad Cœlites prevolavit. Matrem cœlo dignissimam in terris orbam relinqui non tulit Cœlitum

litum aliquis humanissimus, atque orbitatem cum fœnore compensaturus, puerili specie, veluti mortalitatis adoptivus, integerrimæ fœminæ contubernio posthabuit cœlum. Iam vero si Franciſca rem domesticam curet, quis laudator prudentius dicat, quam illa fecerit? Si Deo vacet ac sibi, quis divinius orator prædicet, quam illa vixerit? Si virum hostile vulnus lecto affigat, si tenerum filium Tyrannus extorqueat, quis generosius narrator exponat, quam illa pertulerit? Quod si ad heroica hæc balbutit oratio; ad extrema illa jam appellentis ad cœlum Franciſcę diviniora facinora penitus obmuteſcat neceſſe eſt. Quare omitto, quod ab humanis nuptiis ipſi nubilis Deo divinos amplexus, abalienato ſæpe à ſenſibus animo, prælibarit: quod in præſentiſſimo ſempiternæ ſapientiæ complexu futuros calamitoſorum eorum temporum exitus præſenſerit, & prænunciarit: quod irati Romæ Amoris in ultricia fulmina jam procudentis ſuos ignes, ſupplici lacrymarum artificio emollitos in auream beneficiorum pluviam impetravit. Nihil præterea dico de religioſiſſima illa, quam Romana indole divinoque conſilio inſtituit, honeſtiſſimarum familia fœminarum, quæ Veſtalibus longe Virginibus illuſtriores, non prælucentem ſuperſtitioni

flammam in templis, ſed ſpecularem pietatis ignem in animis inextinctum cuſtodirent. Verum qui vivam uno laudare ſilentio potui, non poſſum tacitus præterire morientem. Tua mors, matrona ſanctiſſima, tuas in laudes animat orationem meam. Tuus ille ſpiritus extremus, virtutis inuſitatæ ſuavitatem exſpirans, illud impellit ut exclamem, O fœminam, quod Romane vixeris, cœlo digniſſimam! Non enim te, tanquam Auguſtam neſcio quam huic proximam templo Fauſtinam, impuriſſimis nobilem flagitiis, ſuperſtitioſa adulatio ex Senatus-conſulto Divam appellavit: ſed patritia virtute quam ſtirpe nobiliorem Vaticana religio cœli ſuffragio, terratum plauſu cœleſtes inter aſſeruit. Tu nunc ſacroſanctum patriæ imperium tuæ ſartum tectum ab omni periculo propitia conſerva: utque mortalis olim ſanctitate, ita nunc immortalis patrocinio, tuæ te Romæ oſtende Romanam. Dixi.

Matrona Romana, adeoque Cœleſtis;
Sive
De S. Franciſca Romana.
ORATIO XXII.

DAbit hanc orationi meæ veniam pietas in Franciſcam veſtra, Principes

cipes illustrissimi, ut non tam eam appellet natalis Romæ nobilitate Romanam, quam familiaris Cœli felicitate Cœlestem. Illud enim sanguinis, at hoc decus virtutis fuit. Vultis hoc ipsum cœli testificatione clarissimum cœlesti luce clarius intueri? Agite, oculatos pro oculis animos tantisper intendite. Ecce autem, vix egressa cunabulis Franciscæ, in media domus celeberrimæ frequentia conclavis intimi penetralem solitudinem frequentat. Hic à parentum sinu frequenter exulat; ut cœlitum sese jucundiores in amplexus insinuet. Quare nunquam minus sola videri potest, quam cum sola est, ad quam frequentissimos cœli cives allicit solitudo terrena. Hic sua cum cœlo amoris fœdera pia inter preces puella balbutit eloquenter. Supplex enim pietas, quamvis balbutiat, eloquens est. Hic puellarium contemptrix ludorum cum Cœlitibus Virguncula colludit, cui vitæ sanctitas, vel adultis ac robustis laboriosa, primæ imbecillæque ludus ætatis est. Hic jam nubilis summopere cœlo placet, quod hominum oculos pudice latet. Devolate jam Romam, cœlestes hospites, ubi castissimi charissimique jus habetis hospitii: nec vos pudeat, quando cœlestis in urbe fœmina reperitur, cœlo relicto, civitate donari. Bene est. Audierunt longinqua Cœlitum

concilia ingenti minorem voto justissimam vocem meam. Eorum aliquis, omnium nomine, icti fœderis mutuæque benevolentiæ internuncius, formosissimus cœli puer, ad sanctissimam hospitam divertit; divinisque moribus moram ipsi suaviter facientibus, hospitium amavit pro patria, quod cœlum invenerit in terris. Terrenum certe non videbatur domicilium illud, in quo Romanæ fidus virtutis habitaret. Vt mirandum nemini sit, si gemina illius proles recens nata prævolarit in cœlum. Quo enim alio congruentius sideris lux abiret? Iam vero quam suavem amoris divini flammam alebat ille tuo, Franciſca, non tam lateri, quam cordi semper hærens, tua fax, tua lux pulcherrima, cœlestis comes! quam celeri felicitate immortalis usuræ lucis mortalibus oculis assuescebas! quam bono in lumine inoffenso pede grassabaris ad gloriam virtutis via! quam beati sine nube, sine nocte dies tibi affulgebant, quæ nunquam occidentem solem habebas contubernalem! Sed quid ego familiare Franciscæ cum Cœlestibus contubernium admiror, cum familiarissime Deo illa blandiente uteretur? Nam & amabili pueri specie infusum collo amantissimum Numen, arctissimo familiaritatis nexu, hoc est, mutuo amplexu, obligabat: & divino è pectore,

non

non minus charitate quam crudelitate vulnerato, plus caloris quam cruoris exsugebat, ipsumque (si dicere fas est) bibebat amorem. Iure igitur abalienata sæpe à sensibus rapiebatur in Deum, quæ cœlo esset quam terris conjunctior. Iure etam obscuros incertosque rerum exitus prævidebat, ac prædivinabat, quæ divina magis quam communi luce frueretur. Illud jam reliquum est, ut conciliatam tibi, fœmina integerrima, cœli familiaritate cœlestem appellationem gratulemur. Sed fortassis erravi, qui cœleste nomen à Romano discrevi. Quamobrem, quod cœlo charissima vixeris, vere te Romanam pronuntio. Cœlum enim amicum habere Romanum est.

Ex Milite Imperator;

Sive

De S. Ignatio de Loyola.

ORATIO XXIII.

QUicunque fuit qui, Salmoneo confidentior, non imitabile fulmen æneo tormento imitatus, vere tonare ac fulminare cœpit, næ ille in publica damna consultissimus felicitati nostræ nescius consuluit, Patres. Siquidem fulmineus, ejus inventum, globus, nisi muralis machinæ, bellico fulmine

non expugnabilem, militem Ignatium ita ex arce Pompelonensi deturbavit, ut ad militiæ melioris fastigium extulerit. Artificiosus ille ignis felici vulnere ex milite conflavit imperatorem. Profuit infringi tibiam, atque eum claudicare; ut virtutis via sublime ad Imperium quam celerrime grassaretur. Ergo illo præcipiti casu, qui caducæ gloriæ milite dignum stipendium fuit, tantum resiliit animus ad altissimam laudem, ut servilibus ambitionis castris relictis, ingenuus transfuga juxta nobile ac difficile suiipsius regnum occuparit. Affulsit è cœlo divina Mater cum puero Deo regiam sui victoriam meditanti. Tacuit illa quidem: sed ipsa taciturnitas vocem illam Imperatoribus faustissimam sonabat, *In hoc signo vinces.* Vitiosa enim consuetudo facile vincitur Duce Virgine, quæ, quam utero clausit, manibus præfert atque offert sanctitatem. Quare cum primam voluptatum fugam vix dum cogitanti tam liberaliter obvia summa sanctitas sit, injuria miretur quispiã, quod propemodũ ante de se triumphare potuerit, quam debellare se cœperit; antequã militare virtuti, sibi ex virtute noverit imperare? Militisne vulgare, an singulare Imperatoris id robur fuit, voluptariæ Sirenis insidias Ulysse cautius, domesticæ querelæ impressionem Partho velocius, quamvis debilitato

debilitato crure, fugiendo vincere? Paternæ ditionis atq; opulentiæ ſplendido contemptu, tanquam aureo tormento, citra Gigantum commentitiam audaciam, ſupra eorundem felicitatem, cœlum expugnare? Suſpenſis ad Montis Serrati Virginem armis, ex armata licentia trophæum inermi ſtatuere caſtitati? Precioſam veſtem cum lacera commutare, hoc eſt, Codro nobiliorem non urbis unius, ſed orbis terrarũ univerſi, & communis patriæ defenſorem induere? Teterrimorum trium hoſtium quaſi triumviralem in homines tyrannidem ſui corporis excruciatione Bruto ſeverius in ſeipſo jugulare? Salutaribus pœnis proſtrato ac ſemivivo corpore, ad cœlum uſq;, ſive ad virtutis capitolium victore animo evectum, per ſeptem ſolidos dies ſempiterni gaudia triumphi jam præcipere? Et miramur, quod etiam affecto pede, in Palæſtinam ad illa divinæ charitatis æſtiva tam expedite excurreret, qui tam facile prævolaret in cœlum? Nimirũ in curriculo pietatis ſine ſcelerum ſarcina nemo claudicat. Et ſane quonam vel infirmum corpus properaret, niſi ubi animus habitabat? Ibi ſui victor, ideoq; fortiſsimus, divini liberatoris, pœnis altius quam pedibus impreſſa, ſalutari victoriæ cruenta veſtigia ut ſemper in ſeculis ferret ad imitationẽ, pias in lacrymas ſolutos oculos cum iiſdẽ commiſcuit.

Hic enimvero non potes, Ignati, tuam illam plane cœleſtem vocem uſurpare, *Quam terra ſordet, dum cœlum adſpicio!* Quandoquidem regiam ad cœlites viam, divini ſanguinis luce ſtellatam atque illuſtrem, avidiſſime jucundiſſimique contemplaris in terris. Viam dixi? imo metam laboris ac pugnæ, cœlum videlicet ipſum tibi terra repræſentabat, in qua Cœlitum frequenti præſentia & colloquio fruebaris. Ut in illo vincendi tyrocinio quantum victoriarum reportaris intelligamus, qui victores inter ac triumphales cœli Duces tanquam victor emeritus honorifice excipereris. Tanta vis eſt vincentis omnia virtutis, ut, dum pugnat in terris, cœlum expugnet ac patefaciat. Patefacta penetralis cœli Regia ſolem vidit inconnivens, ſed triplicem illum ſolem, qui uno lumine ac numine, unam ortus occaſuſque neſciam immutabilis æternitatis meridie diem conficit beatiſſimam. Idcirco autem vidit, quod ad mortalis præſtigias lucis oculos clauſit. Neque vero unam à ſempiterno ſole conſtantem lucem haufit, ſed vitalem quoque ignem ſine fabuloſo Promethei furto contraxit: ut re, quam mine ardentior eſſet Ignatius. Teſtis eſt inſtar omnium unus ille, ob impudicas flammas ad pudicitiam frigidiſſimus juvenis, quem ad flagitii fugam,

vel

vel in ipsis gelidissimis aquis exæstuans ardor inflammavit Ignatii. At tu prius exemplo quam voce eloquens, inscribe in chartis, quas pridem moribus expressisti, vitiorum victrices in virtutis palæstra exercitationes. Rudis adhuc literarum docere ne metue: ad animos enim divinitus illustrandos inflammandosque satis eruditus est, & cui Deus affulget, & qui Deo calet. Scribe: nam scribendo pinges, atque inter sapientissime à te scripta documenta susciet posteritas animi picturam tui. Scribe divinæ studia militiæ: nam simul in iis Cæsarianis elegantiores inscriptos legimus victoriarum commentarios tuarū. Non tamen decuit victricem istam fortitudinem diu exarmatam esse doctrina. Pallas ipsa, superstitiosi seculi Dea, fortissima eruditione magis quam casside armabatur. Ergo qui majora libidinum monstra superavit, per ludum inter pueros puerilis literaturæ vicit inscitiam. Quin etiam pugile Cleanthe robustior, ab summa inopia rebus omnibus plane spoliatus ac nudus, ut pugilem decet, erudito in pulvere cum excentis difficultatibus tamdiu depugnavit, donec melioris eruditionis lauream retulerit: atque ex altissimo virtutis puteo plus veræ sinceræque sapientiæ hausit ad animos beandos, quam mercenarius idem Cleanthes lutulentæ

aquæ

æquæ extraxerit ad hortos irrigandos. Jam vero toti par orbi terrarum juvando, imperatoria Ignatii virtus non capitur angusto pectoris unius Imperio. Iam milites legit, & quidem paucos, nimirum sui similes. Præclara enim rara sunt. I, tua castra, quamvis parva, omnium nate saluti gentium fortissime Ductor, promove. Principem generis humani arcem, Romam, aggredere tuendam: ut in illa genus humanum omne tuearis. Adspice ut felicius quam Romano Imperatori, tibi militat æther. Non enim Æolus, ventosa fabula, levis armaturæ milites, inanes videlicet ventos, in tuam opem armatos fundit ab antris fabularum: verum è cœlestis conclavi divinitatis Imperatorum vere Maximus præpotentem operam suam Romana jam munimenta ingressuro propitiã pollicetur. Hic prima congressione vicisti, quæ vinci postrema vix potest, prosperos sanctimoniæ successus procaciter allatrantem invidiam hominum perditorum: neq; voces habuit alias quibus ipsa se gravissime vulneratam profligatamq; fateretur atq; ingemiscere et invidia, præter calumnias. Tu tamen hoc vocale monstrum etiam silere, ac silentio victrici plaudere innocentiæ, elisis veritate faucibus, coegisti. Ab ista honestissima victoria quam gloriose triumphasti, cum piam religiosamque militiam,

militiam, unis virtutibus pugnantem vincentemque, Vaticani oraculi divina plane authoritate sanxisti; cum sanctissimis legibus contra omnium corruptelam temporum armasti; cum denique à Numine nomen omenq; sanctitatis imponens, Societatem IESU merito appellasti, cui sese ille nascenti è cœlo propitius adjunxisset? Atqui triumphale gaudium (pace tua dixerim) nimis religiosus tibi dolor infuscat, quod tuus te exercitus Imperio dignissimum sibi præficit Imperatorem. Repugnes licet, alias invictus, nunc tamen expugnaberis. Ista namque semper victrix præstantissima virtus in hoc vinci meretur, ut jubeatur imperare. Quis jam enarret quam multi, quam insignes viri divinæ huic militiæ nomen dederint, quam suo nomine donasset sui prodigus in homines, cum se humanissime fecerit hominem, Deus; in qua etiam ad animorum divina incendia Dux ardentissimus facem præferret Ignatius? Quis præterea brevissima oratione complectatur, ubiq; locorum quâ citissime collocata, cœlesti Ducis optimi ardore bellicosæ plurima stativa Societatis? Redditus templis nitor, additus pietati calor, discordisconjugii domesticum incendium pio divortio restinctum, vile spoliú castitatis libidinum flammis prostitutæ divinis ignibus consecratũ expiatumq; pudendis

pudendis lasciuæ impudentiæ tædis obnoxius Virginitatis pudor divinarum protectus flammeo nuptiarum, puerilis ad virtutem indolis igniculus ad civilem splendorem bonis artibus excitatus, Hydra qualibet capitalior pestis Hæresis eruditis disputationum facibus mbusta, inveterata Deorum superstitio sui damnata supplicio ludibrioque Vulcani, suas non semel in tenebras fugatæ nocturnæ inferorumfuriæ, ex ipso prope occasu ad vitalem diem sæpe revocata mortalium vita; nonne Ignatiani ardoris publicæ utilitati militantis triumphalia decora sunt, & quidem tam oculis commissa omnium, ut per aures in animum ea dimittere supervacaneum esse videatur? Non possum igitur quin exclamem, Quam facile, quam præclare vincitur, quando igne pugnatur, eoque divino! Vicisti tu quidem Deo, & quotidie tuos per milites vincis, Ductor præfervide, sive in Boreales Vaticanæ potestatis hostes, ad veræ cultum religionis patrio gelu duriores, erudite ac salubriter fulminas, eosque clementer de cœlo tangis: sive subditam orienti occidentique volubilis luci Solis Indiam Soli subjicis sempiterno. Tibi enimvero acceptum referre debemus, quod Indicam barbariem, ad Cœlitum venerationem quam ad hominum commercium efferatiorem, navali certamine

ne laborioſæ navigationis inter undas effuſi maris, an profuſi ſanguinis? hoc eſt, in mari ſane rubro, tua face ardentes fortiſſimi ſocii & commilitones noſtri humanitati religionique mancipârunt. Quid jam ſupereſt, niſi ut, qui terras inflammavit, cœlum quoque illuſtret? Et hoc poteſt Ignatius vel extinctus, dum parentalia ſidera ſuccendit ad tumulum. Ignis ille divinus, qui penetrali concluſus in pectore ſui ſæpe Solis, antequam is occideret, in vultu radians perſpectus eſt, quidni poſt ejuſdem occaſum ad funebris noctis ſolatium vicariis in ſideribus ſcintillaret? Illo, illo igne, quo per invia jam ſylveſcentis ad virtutem humanitatis aſpretavia ſibi ſociiſque ſtravit ad ſcelerum victoriam, in cœlum iter laxavit ad triumphum, ſtellis dilapſis ad coronam. Quamquam appoſite arguteque conjicere non nemo poſſit, ambitioſe ſtellas è cœlo devolaſſe, ſive ut ſolito illuſtrius Ignatii luce lucerent, ſive ut lactea pulchriorem igneam ab Ignatio viam deſcriberent. Hac tu ſtellata via, tuarum ſol ſtellarum, quo, niſi ad Cœlites, properares? Quodnam, ex ardentiſſimo milite ardentior Imperator, cœleſtes per ignes victor, quod (inquam) triumphale Capitolium inires præter cœlum? In iſto jam felicitatis & gloriæ faſtigio, quod flammis viceris, ſplendide

dide triumphas inter æternos Cœlitum plausus, coram senatu divinitaris. Roma quoque, Pontificiæ Majestatis terrenum cœlum, beneficam sanctitatem tuam grata veneratione prosecuta, in Vaticano Capitolio cum Xaverio tuo triumphare te voluit, ut, quod ille novi sol orbis terrarum fuerit, tuis deberi flammis intelligamus. Tu nunc, Imperator Illustrissime, ex ista beatissimi ardoris Regia tuis tantum sociis fervidæ alacritatis impertire, ut, mortali re bene gesta, tecum aliquando immortaliter triumphemus.

Heroicæ charitatis Indica expeditio;

Sive

De S. Francisco Xaverio.

ORATIO XXIV.

ICeler ex igneo Ignatii cœtu, i, perfer ad Indicas undas vitalem, quo feliciter ardes, Iesu ignem, ad salutaria facinora præfervide Xaveri. Nullæ merces isto igne opportuniores invehantur: nauta nullus te glorioſius navigarit. Nos interim te vastissimo in mari prævolantem, per laudum tuarum ampliorem oceanũ cursim ac propere persequemur. Sed quæ laudationis vis & contentio incitatissimum virtutis tuæ cursum persequatur,

sequatur, quæ, nostro nondum è portu solutis anchoris, remige vecta somnio, ad Indorum salutem enavigavit, cum, sublato in humeros nigerrimæ fœditatis Indo juvene, è fœdissimæ superstitionis cœno ad sanctissimæ religionis cœlum erigendæ, totius Indiæ gravissimis laboribus lassitudine ac sudore quies nocturna prolusit? Hoc nimirum est illud, tunc minus otiosum esse, quam cum otiosus sis: siquidem publicæ salutis negotio præsudabat otium soporis. O verum novi terrarum orbis Atlantem, longe commentitio mirabiliorem, cujus vel somno prostrati erectis viribus, immensa tot gentium instituendarum provincia, tanquam homuncionis unius pondus est! Quid non perficies vigil, qui potes ista sopitus? Ad vigilem ergo redeamus, qui cum somniante digressi sumus. Iam recusato viatico, mendicus expeditior longissimam sese dat in vii maris in viam. In maritimis enim periculis levissima supernatat uno satis onusta Deo mendicitas. Obstupescite, longinqua maria, mendicissimi vectoris virtutem auream: vestras eidem gemmiferas undas venerabunda substernite, quas illa sulco splendidæ navigationis inaurat. Subsidite tranquillam in planitiem, prærupti aquarum montes, ut excelsissimæ authoritati, ad omnium commoda vectorum humili sese obse-

quio

quio demittenti, parem gratiam a
quam referatis. Discite, ventorum sp
ritus, à flexanima illa eloquentia pr
sperem adspirationem; ut sic vela v
optatum provehatis ad portum, quem
admodum animos illa è nauticæ licet
tiæ naufragio portuosum ad cœlum a
pellit. Alludite, marina monstra, hum
nissimæ sanctitati; ut eidem, monstr
sam Indorum hominum feritatem s
lubriter mansuefacturæ, præsago seri
que lusu gratulemini. Decedite de vi
syrtes & scopuli, ad syrtes alias & sc
pulos duriores properanti charitati
quos in animis emolliet barbarorum
Parcite, morborum pestes, peregrinant
innocentiæ vires lecto affligere, cuj
præsentissima ope à pestifera sceleru
contagione cito India convalescet. E
venere. Incolumi cum Xaverio in Go
anum portum prospere invehitur or
tio. O te beatissimam Goam, quæ divi
nis opibus, quam Indicis mercibus
portuosior es! has enim litore, illas pe
store excepisti. At quam præclare bre
vissimo quinque mensium spatio muta
ta nituit facies civitatis! Enimver
Xaverium sine fabula & mendacio mi
rabilem ego Midam appellem, qui
quam attigerit urbem, statim aurea
effecerit, & quidem non muris, se
moribus auream. Ut hic pulchriu
fecerit, quam Cæsarum augustissimu

* Octavi

Octavius dixerit, cum gloriatus est
rbem Romam, quam lateritiam inve-
isset, à se relinqui marmoream. Xa-
erius autem Indicarum urbium urba-
issimam, Goam, inveterato jam scele-
saxeam, invectæ virtutis pretio aure-
ere feliciter coegit. Satis jam aurea
ere Xaverii beneficia: illa certe non
inus pretiosa, quæ margaritis baccata
aravarum litora nobiliore margarita-
um genere decorarunt. Illi, illi Xa-
eriani sudores, in ardentissima regio-
e charitatis æstu expressi, in uberri-
nas fluxere & fulsere guttas, barbaris
nionibus pulchriores: propterea quod
orum candor nativam incolarum ni-
itiem magis notat arguitque; illarum
ero decor tam efficax est, ut in ipsum
t. Esse animum insinuet, moresque fœdio-
es corporibus virtuti concolores effici-
t. Tu vero, Francisce, in margarita-
um patria margaritis alienis non indi-
es ad egregii laboris coronam, qui su-
oribus tuis illustrius coronaris. Ipsæ
opinor, gemmiferæ conchæ istos præ-
laro capiti rores invidebant, ut sibi no-
ilius gemmascere liceret. Sed gemma
qualibet magis gemmeus est animus.
Hinc factum est, ut in ora Piscariæ, can-
didis opibus pisculenta, sagacior indi-
genis advena hic piscator inter nigerri-

* *Suet. in Oct. Aug. c. 28.*

ma

ma corpora unum animorum can
rem expiscaretur, qui cœlum ipsum p
fet exornare. At ecce infidum ma
quod suas tibi opes obtulit, jam su
pit tuas: ecce ex Amboino in Varan
lam transmittenti violenta proce
prædabunda, tranquillitatis obsiden
Christi, tuo magis animo quam Cr
affixi hærentisque, effigiem refigit
forbet. Tunc enimvero uterque na
fragium feciſtis. Mersus est Amor tu
fluctibus maris, tu doloris. Condo
tamen, condona, Xaveri, piam Ocea
rapinam. Suum ille Imperatorem
officioso complexu tantisper veneretu
prædatricem in te procellam innoce
ter immisit. Prospice jam è litore, ut
te tua gaudia enatent. Vide, ut brevis
mæ venerationis officio perfunctus il
ac læta malacia tibi arridens, agensq
gratias, per tenacem portitorem ca
crum tuos amores ac delicias remitti
Decuit sane pretiosissimum jucundis
mumque onus iis referri brachiis, qu
denticulata forcipe arcte ambitiose
que complecterentur. Quis te, ma
rine cancer, sideribus dignissimum
non affirmet, qui Solem revexe
ris? Iam vero progreditur ad Ma
lacensis præsidium pietatis irrequi
eta, ipsoque per quem certatim ex
currit effusior & proclivior oce
ano, Xaveriana charitas. Hic opi
nion

one majora pacatæ beneficia in-
pretemur, ex ope mirabili bellicosæ
enos, hominum Cœlitumque ho-
s, & barbaros & innumerabiles, in
cidium æque religionis ac civitatis ar-
tos, hortatrix ipsa inermis (quam-
am vel nuda Virtus armata Pallas est)
ofligavit. At quo numero militū? nem-
tam exiguo, ut ad victimam, non
victoriam delectus esse videretur.
merosus nimirum exercitus inter
pedimenta numeratur, cum duce
cernitur. Prosperum belli exitum,
et procul abesset, facile prospexit,
solicitis etiam Malacensibus præ-
ntiavit, qui rebus humanis excel-
r semper erat in speculis veritatis.
is jam admiretur, infinitam In-
barbariem humanissimo cœle-
s virtutis imperio fuisse adjunctam
locissima unius excursione homi-
s, cui non magis hominum ge-
s, quam elementa omnia milita-
nt? Dicite, miseri testes, Imperato-
Christi desertores, Tolenses cives,
am terribili conquassata tremore
ra scelus vestrum cum gemitu
horruerit: quam salubri vos fa-
sterilis ager monuerit, ut fastiditas
li delicias esuriretis: quam con-
uenter penetrabilis ultor aër pe-
enti adspiratione sceleſtissima vi-
ra infecerit, quæ divinum præterea

spiritum

ſpiritum ducere noluerunt : quam j
ſto indignationis æſtu imminens mon
ipſo vaſtius Ætna dehiſcens , conc
ptum in defectionem veſtram furore
vindices per flammas fremebundo cu
tonitru exſpirarit , ac cœli vitale ince
dium recuſantes pluvio inferorum c
nere tumularit : quam denique prod
gioſe prodiga ſcaturigine allacryma
proximus lacus exundarit , ut uber
mis lacrymis flagitium maximum v
mergeret , vel ablueret. Hactenus pe
luſtravimus illuſtriorem advena Xav
rio, quam nativo Sole, Indiam, hoc e
ultimum (ut poetæ appellant) Solis c
bile. Sed non quieſcit Xaverius ubi c
bat Sol. Ad abſciſſam à terrarum cœ
que commercio Iaponiam , extra an
Soliſque vias, per invia avaritiæ , perv
charitati longiſſima ſpatia, Sol novus
clarior accurrit. At quam decenter p
ratico lembo provehitur, qui more p
ratarum inſulas remotiſſimas invadi
ſalubriter prædaturus ! Fruſtra Nava
chus Sinenſis latro cum Inferorum l
trone conſpiravit, ut opimam præda
vel auferat , vel remoretur. Retarda
non poteſt qui Deo adſpirante veli
cat. Quod ſi nulla in maritimo , qu
nam in terreſtri curſu obſiſtere potu
Remora properanti ? Quare pernicif
mo equiti , viæ duci , famulum ſe pedi
tem addit, & quidem perniciorem

Amant

mantis enim pedes alæ ſunt. Vepres
ſi acutiſſimi, per quos nudis pedibus
on ſine vulnere ſubinde incedebat cal-
aria erant ac ſtimuli ad victoriam pro-
olanti. Bene habet. Nunquam antea
omiti Iaponici cum populo Reges ipſi,
Xaverii non vi ſed voce victi, Chriſto
egum maximo demum dedere nomen
manus: quorum aliquis, ut regale
ictori trophæum ſtatueret, triumpha-
Franciſci nomen non marmori, ſed
bi præclarius, inſcripſit. Xavierianæ
ebet victoriæ Roma, quod vidit extre-
næ Iaponiæ, Romanis religionibus ſub-
ſtæ, Regios legatos, longa triumphi
ompa terras omnes, maria omnia e-
enſos, ad Vaticani tandem Capitolii
mina tributaria veneratione procum-
ere. Debet eidem victoriæ, quod au-
ivit, è luſtralibus aquis tantum cœle-
eſtis ignis hauſiſſe Iapones, ut tyrannici
upplicii flammas non timeant, quippe
ui per ignem revixerint. Omittenda
ic ſunt infinita & benefica miracula;
unum & maximum miraculorum,
Xaverium, qui plura fecerit admiranda,
uam nos vel curſim enarrare poſſi-
nus extrema jam peregrinatione quam
ongiſsime feſtinantem conſequamur.
perite nunc exterorum hominum
ommercio clauſa, penituſque diſcluſa
eſtra litora, vobis unis & nativo vel-
re contenti, Sinæ; aperite, inquam,

Xaverio

Xavetio diuturni laboriosique cursu
optatissimum portum, ubi vos ille seip
so, si non vivo, at saltem mortuo el
gantius quam vestra decorent vellera
exornabit. Virtutis enim vel attrit
abjectæque exuviæ serica sunt veste ni
tidiores. Debuit autem peregrinus Xa
verius vestras quoque oras attingere
ut, universo terrarum orbe peragrato
unum supereſſet cœlum, quo tanden
enavigaret. Enavigavit ille quidem i
rerum omnium inopia expeditus, se
non totus. Integerrimi enim spoliu
corporis, id est, propensi è cœlo anim
pignus, Indiæ suæ reliquit. Nequic
quam Lusitana pietas, ut nuda cadave
ris ossa transferas, viva calce carnem
absumere moliris. Nec absumi, nec ta
bescere cadaver potest, quod perpetu
vitæ condivit integritas. O cadave
quam pristino succo vividum, tam præ
sentissimo auxilio vitale! te quidem
anima cœlo dignissima destitutum de
ploramus; sed immortali erga nos be
neficentia lætamur animatum. Tibi ex
anime, reliquæ mortalitati vivis, cu
sæpe à calamitate atque ab interitu vin
dicatæ felicitatem ac vitam impertiri
Tuam apud Indiam, difficillima pere
grinatione lustratam illustratamque, in
peramplo ac splendido sepulchro jure, se
anguste conquieſcis: quod in omnium
animis hominum, rerum præclare ge
starum

flarum magnitudine occupatis, & ſepulchrum habes & vitam. Uno videlicet in loco non poteras extinctus jacere, Xaveri, qui totius par orbis terrarum opportunitatibus, regiones omnes beneficiorum tuorum gloria vivus impleveras. Quamobrem dexteram illam, Indiæ univerſæ ſalutarem domitricem, rerumque fere incredibilium effectricem, ex orientis patria Solis ad ſubdiram occidenti Romanam Vibem divino conſilio aſportatam interpretor; ut etiam à funere diſpergeres cum Sole manus: quarum complexu ſicut olim ad Numinis divini cultum, ita nunc ad juſtiſſimam venerationem tui, gemino faceres commercia mundo. Et Roma quidem, poteſtate divina cœlo finitima, ut in illuſtri te Cœlitum numero collocatum cumulate veneretur, è tuo, qui te nobis in Oriente ſuſtulit, occaſu lucem naſci Solemque gratulatur.

Vir Linguarum omnium;

Sive

De S. Franciſco Xaverio.

ORATIO XXV.

AD nos etiam, Regnatricis Vrbis incolas, ab ultima uſque India toto orbe diviſa tua vox illa flexanima,

Xaveri, ſacram inter concionē diverſis ac diſſonis uno tempore intellecta nationibus, miraculo magis quam ſtrepitu ſonora, penetravit. Cur enim remotiſſimas quoque aures noſtras non impleret, quæ divinum omnia implens Verbum ſonaret? Cur non Romanis collibus, quam Indicis cautibus clarius Echo Romanæ religionis reſultaret? Aut cur pluribus gentium plurimarum linguis inſignitet ac mirabiliter vocalem Xaverium, quamvis longe diſſiti, non audiamus? Quidni eum ego potiſſimum cum barbaris illis auditoribus intelligam, qui Latinos inter barbare loquar? Equidem animatam Deo Xaverii vocem Hebræis ex adytis divinæ linguæ interpres facile intellexi: verum (ut in divinis par eſt) divinæ hujus eloquentiæ cauſas, timide, verecundeque, bona veſtra venia, A. interpretabor.

An igitur Xaverio, novi terrarum orbis magiſtro, inſtaurato veteri prodigio, flammeæ de cœlo linguæ impluebant? Etenim ſi tepida Hieroſolymæ plaga eruditis olim ignibus æſtuavit, nonne præfervida Indiæ regio eloquentibus potuit flammis abundare? Licuit quondam Pericli unica, eaque humana, lingua tonare, fulminare, Græciam permiſcere univerſam. Xaverius ergo, & plurimis & cœleſtibus micans linguis, quo

tonitru,

tonitru, quo fulgure, quo fulmine fœcundam scelerum omnium vastissimo in Oriente superstitionem absterruisse, perstrinxisse, profligasse dicatur? Hic enimvero non possum quin inter seria rideam Salmonei Regis ridendam insaniam, tonitrua & fulmina, æneo super ponte, quadrigarum strepitu & flammarum jactu, nimis laborioſe imitantis: cum perlevi labore una Xaverii vox ita barbarorum auribus tonet, animis fulminet, ut non ficte, sed vere, non nocenter, sed salubriter eos de cœlo tactos fuisse fateamur. I nunc, & Gallicum nescio quem Herculem, eloquenti ex ore nascentibus aureis catenis populorum aures nexas trahentem, posteris prædica, fabularum artifex vetustas. Verissime vidit sera posteritas totius Indiæ non aures modo, sed animos etiam illigari efficacioris eloquentiæ auro, divinus quod ignis excoxit.

An vero aurea Xaverii vox eadem quidem varias ad aures accidit, sed patrium sonuit cuique sermonem? Auro enim sonante gens omnis aurita est.

An potius quoniam ab Aquilone in Austrum linguæ figura longissime Indica porrigitur, ingenioso Xaverii labore ac sudore culta, nativarum cultori suo linguarum copiam erudito cum fœnore protulit, ac rependit, ut simul dissimiles admirabili compendio erudirentur?

Nam quid illa facilius, quid uberius afferret, quam quod simile sibi, quodque nativum esset?

An quia ipsam complexa Numinis immensitatem, hominum facile nationes complectebatur ampliſſima Xaverii charitas, eorundem quoque linguas nullo negotio continebat? quæ quamvis agreſtes ac barbaræ, tam pio in ore non poterant ad pietatem exprimendam non manſueſcere. Vt noſter hic ultimi mundi hoſpes & peregrinus, ſedentario illo Socrate verius, quærenti cujas ſit, reſpondere poſſit, Mundanus ſum; qui peregrini communione ſermonis exterorum popularis ac civis populorum eſſe videatur. Illud ſane hoc didici rariſſimo exemplo, multas qui linguas calleat, non totidem tantum viris (ut apud Turcas in proverbio eſt) eum eſſe æquiparandum, ſed nationibus totidem præferendum; quod illarum multitudinem, varietatemque breviſſimo ambitu una ejuſdem lingua concludat. Annon igitur ſapientiſſimo illo Ennio tricordem ſeſe, quod Græce, Oſce, Latine loqueretur, prædicante, magis eſſe cordatum Xaverium affirmemus, qui numeroſam Indicæ vaſtitatis barbariem, pietati diu excordem, diſſonantium concentu linguarum egregie cordatam fecerit? Annon ipſum Ponti Regem Mithridatem, duas & viginti ſub-

ſubjectarumlinguas provinciarum diſertiſſimi oris erudita in ditione habentem, Xaveriana eloquentia quō Romana potentia glorioſius victum eſſe cenſeamus? quandoquidē ſingulis ille omnibus hic linguis loquebatur. Quid autē tam g'orioſum, quam totis Romanorum armis vix expugnabilem Tyrannum una fuiſſe inermis voce ſuperatum? Quare mirandum non eſſe dixerim in Xaverio illud in cęteris admirabile ac fere inauditum, ut multarum nodos interrogationum genere diſſimillimos, difficultate impeditiſſimos, unius reſponſi oraculum expediret. Cur enim pluribus ſimul non reſponderet unus, qui linguis plurimis eſſet inſtructus, quique ſapientum unus inſtar eſſet plurimorum? Nefas hic fuerit tam fœcundæ facundiæ virum iis Auſtralis inſulæ populis non anteferre, *qui bifidam ab radice linguam cum habeant, & avicularum ſuaviſſime cantus imitari, & (quod incredibile pene ſit) diverſa cum duobus ſimul hominibus colloquia biſulcæ linguæ divortio partiri dicuntur. Atqui plus eſt indiviſa lingua ſuaviorem quovis cantu ſermonem poſſe pluribus dividere.

An præterea divini famam Verbi Xaverium appellemus, qui tot linguis perſonaret? An etiam fabuloſa Poetarum fama mirabiliorem eundem

* *Diod. Siculus lib. 2. cap. ult.*

celebremus, quod illi totidem essent ora quot linguæ, uno linguas hic omnes ore facundo possideret?

An multiplex illa linguarum supellex cœlestem decuit oratorem, quod una cœlesti facundiæ lingua satis esse non posset?

Illud hic tandem habeo suspicari, divinam hanc ideo exstitisse in terris eloquentiam, ne variis eodem tempore linguis eloquentem una laudari posse lingua sperare præ illo elingues audeamus. Quicquid ergo laudum tuarum, humano major præconio Xaveri, diximus, merum silentium est. Unus tu poteras tua decora æquare dicendo, cujus in ore novus Orbis terrarum resonabat: nisi alienis eloquentissima opportunitatibus, suis obstinate laudibus Virtus obmutescceret. Quanquam ipsa Virtutis taciturnitas arguta est, ac, novo miraculo, sine verborum strepitu suam in animis præstantiam exornat. Nunc enimvero, nunc barbaris Indiæ nationibus Romanon invidet singularem istam suadelam tuam. Nunc è cœlo Romane peroraſti, divine orator; quando Romano in senatu publicos solenneſque sanctitatis plausus excitasti. Nunc tandem tua lingua, omnium complexa linguarũ eloquentiã, justissimum tibi præmium illud refert, ut omnes de te linguæ loquantur.

Laus Deo, & S. Francisco Xaverio.

Coronatus

Coronatus Coronæ contemptor;

Sive

De B. Aloysio Gonzaga.

ORATIO XXVI.

ET habeo, & ago pictori gratias, Auditores, qui geminas & principes Aloysii Gonzagæ virtutes, sub adspectum non cadentes, tam scite coloribus prior expressit; ut hodiernam laudationem ante oculis ille, quam ego auribus, proposuisse, mihi vero Rhetorum quoque pigmentis dignissimam dicendi materiam expinxisse ac præscripsisse videatur. Quis enim in abjecta ad pedes aurea corona, fluxarum rerum, hoc est, pretiosi vinculi splendidum contemptum; quis in candido lilio manibus prælato, incontaminatæ vitæ floridam delectum non intelligit coloratum? Utramq; igitur laudem sicut apud eruditos oculos eloquens pictura ingeniose peroravit; sic apud sapientissimas aures, arguta imitatrix, officiose depinget oratio. Nemo, ut opinor, mirabitur, domesticæ opulentiæ aureum splendorem illibati animi raro candori posthabitum ab adulto fuisse, qui diuturna obluctatione recusavit ad vitæ domusque lucem totus exire, nisi prius lustralibus aquis irrigatus in lilium ef-

floreſceret ſanctitatis. Igitur quæ pleriſque mortalium, inter faces libidinum hallucinantibus, ſplendida & pretioſa ſunt, facile viluerunt perſpicaciſſimo juveni præmature affulgentis in bono lumine ſapientiæ. Quin etiam auri præſtigias, quas decepta mortalitas non videt, propterea quod aurum in capite atq; adeo in oculis fert, callide deſpexit Aloyſius, qui juſto idem intervallo deſpexit abjectum ac relegatum ad pedes. Verum ut pedibus ad coronarium ſiderum aurum properantibus, aureæ coronæ divites pedicas, aculeatum offendiculum, atque animum fodicantes regios tribulos caveret; natu minoris eam capiti fratris impoſuit. Sapienter enimvero aurum dedignabatur auro ipſo magis aureus. Puduit præterea modeſtiſſimum juvenem, ad frequentiſſimos coronati vepribus Regis maximi amplexus admitti cum aurea corona, cujus prælongi aculei altius quam vepres ipſi divinum caput compungerent. Nec vero illuſtriſſimo ſerto caruit aureus contemptor auri. Nemo æquius atq; illuſtrius coronatur, quam qui aurum adſpernatur ac reſpuit. Præclarus ille domeſtici ſplendoris contemptus, dum nobiliſſimi capitis curas & cupiditates in officio continebat coercebatque, integerrimam vitam

vitam coronabat. Isto coronatus suique Rex ipsius contemptu, adeo citra arrogantiam sibi placuit à sui demissione excelsior adolescens, ut opulentam æqualium ostentationem provocarit in publici ludi theatrali luce, atque in oculis amplissimæ civitatis. Mediolani per bacchanales ferias non feriante, sed otiosæ lasciviæ, ut mos est, operante licentia, in theatro frequentissimo ornatissima juventus bellum equestre ludebat, interque pugnæ simulacrum, verus juvenum victor luxus juvenili ferocia equitabat, universisque spectaculi equis laute instratis invectus triumphabat: cum ecce tibi, ut de superbo victore triumpher, Aloysius, novo congrediendi more, sine decoro armorum onere, sine numerosis famulorum impedimentis, vetulo strigosoque mulo expedite insidens, per medium caveæ consessum sic provehitur, ut juveniliter exsultantem fastum non hasta quidem transverberet, sed congruentius succussatore calcitroso; jumento, magisq; altissima sui demissione, proculcet. O equitem in lento vectore velocissimum, qui aureæ gloriæ sordidum pallorem prætergressus, cœlestis lilii pulcherrimum candorem rarissimæ laudis exemplo præcepisti! Præcepisti laudabiliter,

ac præcerpsisti fortiter ad immortalem coronam lilium inter spinas: cum per domesticarum spineta difficultatum ad optatissimi lilii, hoc est, ad Jesu Societatem pervasisti. Sed cur, Aloysi, spinosis obicibus spinas adjicis de tuo? Cur inter aquissimas & admoti calcaris & inflicti verberis punctiones educto cruore roseus, candidum florem expetis? Pium enimvero consilium odoror. Cruentos aculeos amas, ut nobilissimum lilium honorifice excipias in rosa. Sed parce, candidi serti percupide, in rosas te cruentare. Haustus cum lacte nutricis pudoris candor, liliis concolor, imo candidior, quoniam parem terra florem non habet, Cœlitum lilio coronandus est. Cœlestem coronam istam præmature sibi providus pudor Florentiæ contexuit: cum Virgini maximæ majorique Filio dicatus, unicequedilectus, gemina inter lilia pascebatur. Et merito sane Florentiæ divinis floribus abundavit, cujus urbis suavissimum nomen ipsam redolet amœnitatem. Floret ea quidem urbs qua pulcherrimo nomine, qua optimis civibus: benefiæ tamen gloriæ suæ parum id esse ducit, nisi nativos flores etiam propaget in advenas. Huc videlicet illa spectat luculenta vox Aloysii, Florentiam, pietatis suæ, id est, divini floris, parentem, appellantis. Ex ea

juvenilis

juvenilis modestiæ patria tantum ingenuæ verecundiæ hospes extulit, ut ne totos quidem è lecto nudos pedes, cubicularii opera caligis induendos auderet efferre: sive quod formosior elucet pudor, quo magis tegitur; sive quod pudentissimæ indolis delicatis pedibus oculi spinæ sunt. Ex eadem urbanissima urbe, atque urbium flore, tam suavem, tam innocentem urbanitatem delibavit, ut neminem dicacitatis aculeo vulneraret. Ex ea demum una, de more veteri, Religionum Hetruscæ magistra unus clarissimo genere natus adolescens plus didicit sanctitatis, quam olim plures Romanorum Principum * filii è tota Hetruria perciperent superstitionis. Vt Florentinæ pietatis recenti fructu superstitiosæ quondam Hetruriæ disseminata disciplina liberaliter expiata esse videatur. Jam vero integerrimi juvenis candidissimam innocentiam ipsa etiam elementa testantur. Et aqua & ignis periclitanti pepercerunt; quod in ea eluendum atque lustrandum invenerint nihil. Ex aqua & igne facilis ad finitimi cœli delicias, nimirum ad Jesu Societatem, transitus fuit. Tunc enimvero ex illustrissimi hujus cœli sereno fastigio tibi altissime terras despi-

* *Cic. lib. 1. de Divinat. Val. Maxim. lib. 1. cap. 1.*

cienti,

cienti, pretiosa fæx, aurum expalluit: tunc sempiternæ lucis candori feliciter aprici castissimi mores, id est flores tui, similimum colorem è divina luce traxerunt. Hinc deniq; mortalium coronarum auro egregie contempto, ad immortalis vitæ coronam præmatura morte prævolasti; atque à proculcato terrarum auro ad aurea sidera, pedibus proculcanda, gradum sic promovisti, tuum ut Iesus lilium, quod semper in corde manibusq; divini candoris amore atq; imitatione gestaras, in præclari capitis feliciorem auro coronam verteretur.

Ex fuga victor;

Sive

De B. Stanislao Kostka.

ORATIO XXVII.

FUge, Deo dilecte, fuge crudeles terras, quæ te à patrio cœlo distinent exulem, Staniſlae. Fuge fraterno curru insequente pedes velocior, quia cursor Amoris es. Enimvero, dum pedum cursu currus impetum prævertis, ex fuga victor, inspectantibus & plaudentibus Cœlitibus, vera ludis Olympia. Nostra quoque, te celerrimum peditem imitata, brevissimo plausu pedestris oratio prosequetur. Ante generosam fugam, infestissimam inferorum

ferorum belluam, canino rictu ter allatrantem invadentemque, ter salutaris crucis objecto signo æger affixusque lectulo fugasti: ut Romam deinde non victum profugisse ad Asylum, sed victorem properasse ad triumphum intelligamus. An non adolescenti fortissimo triumphus debebatur, cui gravissimis febribus laboranti, Cerberum importunissimum nutu manus efficaci sæpius abjicere fuerit ludus; eum robustissimo Heroum, Herculi, monstrum idem semel vincere labor fuerit? Tam palmarem victoriam Cœlites uno verbo eloquentissime gratulantur, quod quamvis immensum, tamen in candidi orbis angusta periodo inclusum proferunt. Et quidem non decuit beatissimos hospites è patria deliciarum vacuos advenire. Pace medicorum, profligatissimæ valetudini desperantium, bene ominabor. Prope dicam moribundus adolescens reviviscet quia vitam ipsam pro medicamento sumpsit: aureos opum laqueos expeditior fugiet, quia non modo alas illi suas, sed etiam totum Amor addidit sese. Iam vero decentius quam Cœlitum manu, cœlo pulchrioris Matris virginali complexu invectus, ad ægrotantem amicum idem Amor puerili vultu revertitur, ea nimirum forma quæ maxime decet amorem. Adeo pares cum paribus facile

facile congregantur : ut integerrimum puerum invisenti Deo jucundum fuerit in similem speciem quodammodo repuerascere. O amantis morbum, Amore blanditiis medente, invidendum! O lectulum inter lethalia discrimina vitalibus deliciis beatum! O portum voluptatis in mediis æstibus inquietæ quietis! Non est cur, Stanislae, amplius fuga salutem quæras, quam tibi morbus ipse decumbenti liberaliter cœlo delapsam obtulit. Atqui delapsa est Salus, non ut tecum jaceat, sed ut jacentem ad sui societatem nominis & virtutis extollat. Ille sapientiæ infantis è cœlo descensus eloquenter docet, etiam teneris viatoribus superabilem esse ad cœlum viam atque terrarum fugam. Ipsa, puerilis invitamenti interpres, divina Mater diserte vocat ad sodalitatem Filii, * capreæ instar hinnulique cervorum fugitivi. O miram Stanislai fugientis celeritatem! Ecce ante fugit, quam pedem moveat! ecce cum rustico vestitu nobiliorem hominem indutus, in ipsa fugæ meditatione à seipso atque à pristinis deliciis longissime abest: ecce prudentissimus viator omnia bona sua, unum videlicet caducorum bonorum contemptum, secum portat. Frustra cum peditis amantis fuga cer-

* *Cantic.* 8.

tamen

tamen init furentis fratris quadrigarius cursus: velocior est enim pedes amor, quam furor auriga. Ipsi in medio impetu repente restitantes equi urgentem moderatorem monuerunt, per asperam virtutis ad cœlum semitam pedibus properandum esse, non quadrigis. Est qui affirmet, assecutos quidem fuisse domesticos fugitivum adolescentem, de facie tamen non agnovisse. O perfectam fugam, qua vel præsens à notitia procul aberat suorum! Sed jam, qui longissimæ viæ hippodromum vix ingressus victrici pedum pernicitate quadrigarum velocitatem antevertit, quique fugaci Partho victor admirabilior, quo longius recedit, eo relictos domesticos gravius vulnerat; idem in reliqui longinquitate itineris vires acquirentem eundo lassitudinem tum alacrius anteit, cum tenero lateri ea magis adhæret. Et quisquam neget alacrem hunc victorem esse capræ hinnuloque cervorum comparandum, qui vel inter æquatissimos campos, arduorum laborum colles montesque transilat? Dicite nunc, mutæ solitudines, ad memorabile spectaculum vocales, quam laudabiliter de celeritatis palma incitatissimi adolescentis corpus animusque certarint: quam vehementi suspiriorum aura provectus hic levissime prævolare, quam prodigo sudoris fluvio diffluens illud

illud liquidissime præcurrere, laborarint. Age jam, plausus detur, & palma victori. Iam laborioso cursu dignissimam metam, par honestissimæ fugæ Asylum, Romam Stanislaus attingit. At lapsus sum verbo in Stanislai cursu persequendo: non enim meta currenti, sed pars fuit Roma curriculi, quam paucis post mensibus occidens prætervolavit. Adeo fugientis impetus, qui terris non potuit, cœlo debuit terminari. Ardor hic ad optimam patriam properandi non modo festinationis diuturnitate non deferbuit; verum etiam sic exæstuavit, ut linteis frigida madefactis fuerit sæpe mitigandus. At frustra vulgaris humor divinam flammam audeat frigerare. * Nec aquæ multæ possunt extinguere, nec flumina obruere charitatem. Et possit modici liquoris extimum frigus penetrale cordis incendium superare? Exitus ipse probavit, non aquam, sed oleum camino illi fuisse additum: siquidem Laurentii flammis quam Solis radiis magis æstivo die sic Stanislaus incaluit, ut febrem contraxerit; levem eam quidem amanti, quia calor Amoris erat; sed lethalem, quia * fortis, ut mors, est Amor. Quamobrem divino consilio in tutelarium Cœlitum menstrua sortitione, ille

* *Cant.* 8. * *Cant.* 8.

amantium

amantium Phœnix, quem quod ardentissime amaverit, igne decuit mori, Laurentius ad cœlum festinanti obtigit: ut ad capessenda sidera fugacissimæ vitæ compendiaria fuga suis ignibus præluceret. Ergo non multo post ab optatissimo & diu quæsito terrarum angulo in Cœlitum sedem igneus transfuga demigravit: ignis enim fuga in sublime est. Divinam Parentem, quæ nuper ad Filium sequendum invitarat, ad ejusdem Filii sempiternos amplexus assumptam secutus est. Non potuit sane alacrior parere vocanti, quam cum post ducem eandem ad immortalem inter Cœlites Iesu Societatem immatura morte properavit. Vicisti fugiendo, Stanislae, vicisti, quem velocissime terras fugientem meta simul & præmium excepit Cœlum. Age, fugax hæc etiam laudatio tecum in cœlo felicissime conquiescat.

Adulta Virtutis adolescens;

Sive

De Joanne Berchmanno.

ORATIO XXVIII.

QUi vetera tantum laudat, aut vetulus est, aut in recenti laude cœcus. Me quidem nupera Ioannis Berchmanni, nostro ex ordine Belgæ adolescentis,

supra

ſupra ætatem adulta & gigantea virtu
eo perculit ſenſu admirationis, ut an
quitatem minus admirer, æmulation
poſteritatis: & fieri priſco ævo potu
iſſe facilius credam, quæ noſtra fac
ſuſpexi. Atque hic mihi gratulor, i
facundiam meam fœcundiſſimo eſſ
argumento accommodatam: decor
enim ſeipſis maxima exornavero ſatis
ſi nude narravero. Neque jam orato
haberi ambitioſe volo, ſed virtutis do
meſticæ teſtis feliciter oculatus. Illu
admiratione dignum hic præſtitit in ju
ventutis tyrocinio emerita & ſumma
virtus, quotidiano ſpectaculo per trien
nium mihi perſpecta, ut ejuſdem i
pueritia par veteranis rudimentum, ex
ternorum hominum narratione com
pertum, perinde ſpectatiſſimum mihi fi
ac ſi fidelibus ipſe oculis ſubjeciſſem.
Video r igitur mihi videre Joannem ad
huc infantem, robuſta obdurataque ad
verſus infantiles morbos tolerantia,
nullo unquam fletu impatienter emol
litum, aut (ſi mavis amœnius interpre
tari) ludibunda in ætatula cum dolori
bus viriliter colludentem, eoſque infan
tium mordaces colubros gloria pluſ
quam Herculea in incunabulis elidentem. In oculis ſero amœnæ indolis
imaginem, puerilis oris pulchritudi
nem, ſuavitate coloris, quem pudor il
levit, floridiſſimam, contactus omnes,

etiam

iam ſacrarum virginum , fugitantem. orat enim vel puer tenerrimam rem ſſe formam, quæ blanditiis violatur: tum eſſe maxime viſendam , cum eſt ntacta. Obverſatur morum ſenectus n pueritia, inoffenſus ad virtutem cur- us in lubrico ætatis, conſervatus ani- ni candor in communi ſcelerum luto, ſa quoque vitiorum nomina erube- cens innocentiæ candor : ut præ filiis ominum ſpecioſo Amori ſuo conco- or Joannes, non animo minus quam orpore candidus eſſet ac rubicundus. ingula illum domeſtica latibula com- nonſtrant, flexo genu in cœleſtium re- um crebra contemplatione defixum , mo à demiſſione illa corporis erectio- em in cœlum. Præſens eſt , olim im- loratum Ioannis nomine, cœlitum au- ilium. Iam mihi cernitur Canonicus Freimontius, cum alumno Berchmanno redux ab æde Beatæ Virginis ,cui ab A- ſpero colle nomen eſt, inter viarum de- via & anguſta, cœlo repente nubilante, horrendiſque fragoribus tempeſtatem intonante , crebris fulgetris in oborta interdiu nocte diem ſimul aperiente, ſimul eripiente, primum incertus animi paveſcere, optimo deinde conſilio tu- telarem Berchmanni Angelum implo- rare, præſentiſſima demum & manifeſta ejuſdem Angeli ope, ex imminente viæ abrupto colle vultu habituque fœda

muliercula

mulierculæ raptim devolvi, ad Berch
manni pedes accidere, oculos cerv
cemque terrificum in modum disto
quere, inconditum stridorem edere
tum celeri fuga evanescere, mox fug
ta tempestatis machinatrice, turpi ven
fica, pulchre conserenare. Vsque ade
adolescentis optimi promerita jam tu
adoleverant, ut ad cœli detergendam
serenandam faciem pertinerent. Ia
non admiror, primam ejus adolesce
tiam omnium ætatum ordinumque ho
minibus venerationi fuisse, quæ tan
apud Cœlites authoritate polleret: me
ritoque Angelum appellatum, cui Cœ
lum obsecundaret. Tam robusta in te
neris annis virtus, è domestica latebr
privataque umbra ad nostræ palæstr
beatum Solem decorumque pulveren
divinitus evocata, in ipso tyrocinio ve
terana, Socioque Iesu digna, heroica
cœpit difficultates eluctari: si tamen lu
ctatio potius quam ludus est, facile ju
cundeque difficillimam sui victoriam
perpetrare. Vt multa, & in emerito et
jam viro inventu rara, tyronis hujus de
cora paucis complectar; satis habeo bre
ve quidem, sed locuples, afferre testimo
nium. Nam & omnes in Mechlinien si ty
rocinio Socii supra centum, in dispici
endis vel levissimis criminibus de more
tyronū religiose oculati, nullum, quam
vis imperata censura, in illo morum
candore

ndore nævum toto biennio animad-
tterunt: & è Patribus veteranis non
uci nullam, quæ tyroni congueret,
ſanctiſſimis olim viris celebratam
rtutem, in Berchmanno deſiderarunt.
erum admirandę virtuti miraculorum
atria Roma debebatur. Ergo præma-
rus ſui victor adoleſcens triumpha-
em in urbem meritò accitus, conten-
it eo expeditior, quo jam triplicis vo-
religioſo nexu adſtrictior. Quis au-
em in longiſſimo itinere nova laude
roperantem patrilaudatione proſequa-
ur? Sæpius decantatum, ipſaque adu-
tionis conſuetudine minus admiran-
um properantium miraculum eſt, ut
icco maria, innoxio ariſtas, ſuſpenſo
renas pede non percurrant, ſed præ-
ervolent, hoc eſt, nullum fugacis glo-
iæ ſuæ veſtigium relinquant. Non iſta
e vaniſſima levitas, viator optime, pro-
exit. Sed mira gravitas incitatiorem
ecit, dum omnis illecebræ moras abru-
it: atque illud eadem ſane præſtitit
ingulare, ut quæcunque curſim loca
ix attingeres, altiſſimis virtutis tuæ
veſtigiis imprimeres. Hinc unius tan-
um dieculæ hoſpes, obvias Societa-
is noſtræ domos egregiis documentis
perinde recreabas, ac ſi in ſingulis
conſenuiſſes. Equidem à tuis te So-
iis gratuito nunquam exceptum
uiſſe affirmarim, quibus tam

utile

utile fœnus rependeris. Iam civitat
donatus Romane vixisti: quia fecist
fortia & passus es, ad breve tempus in
columis, mox lethali morbo decum
bens. Quantum ad virtutum documen
ta, reliquum vitæ, nempe non inte
grum triennium, longissimam æquavi
ætatem nec erat, cur quisquam, ma
gnum Ægyptiæ solitudinis civem An
tonium imitatus, varia singulis è Socii
decora, instar apis flosculos obeuntis,
delibaret; cum unus omnia Berchman
nus exhiberet. Vidimus adversus om
nia spectacula pie obstinatam & cir
cumspecte cæcam oculorum modesti
am, quibus semper demissis, incertum
erat terramne magis despiceret, an su
spiceret cœlum. Quin potius obtutus
ab rerum inutili cura ad salubrem sui
custodiam revocato, cæteræ corporis
partes ita modestissimis oculis respon
debant, ut compositissimum corpus ip
sa animare modestia videretur. Quare
juvenilis decor, in aliis (ut poetice qui
dem, at vere dicam) lubricus adspici,
salubriter adspiciebatur in Berchman
no. Adeo prodest animis adspectus for
mæ, quam perfecerunt lineamenta vir
tutis. Audivimus præterea, dato post
cibum horæ spatio ad colloquendum,
de divinis te rebus tam mellite disse
rentem, ut à cibo quam inter epulas,
auribus quam ore suavius epularemur.

Sic

c novo prorſus miroque more fiebat,
cœli nectar (quod aiunt) & ambro-
m avido prælibaremus auditu. Quid,
m in Gregoriano Lyceo certamine
eperes erudito? Nullus profecto con-
ntus mulcebat aures illo ſtrepitu ju-
ndior, ſiquidem acuta cum gravibus
genioſus ſimul & modeſtus difficili
iraculo temperabas. Quod inprimis
m patuit, cum è ſuperiore loco qua
edræ qua gloriæ, publica diſputati-
ne te pluſquam philoſophum profeſ-
s es, quippe qui cum verbis tum mo-
bus non modo amicum te Sapientiæ,
rum etiam ſupra ætatem ſapientiſſi-
um oſtendiſti: ut, quod olim Tullius
m * Platone miraculum optare ma-
s quam ſperare auſus eſt, tandem ipſe
feceris; nam tuo in ſermone ſono-
, tuo in ore ſpectabilis Sapientia mi-
biles excitavit amores ſui. Sed quo
ovehitur nimis propera laudatio? Ab
edræ videlicet plauſu ad ſepulcri mœ-
rem prærepto cum juvene præcipitat.
gone tot immortalium virtutum,
as convictu prope triennali mirati
mus, tacita præteritione jactura fiet;
ante ſilentio ſepeliantur, quam
rchmannum narratio tumulaverit?
go in Deum charitas quotidie arden-
r, hoc eſt, beatus juvenilis ætatis fer-

* *In Phædro. De finib. l.* 2.

vor;

vor; erga Deiparam, tanquam erg
communem Deo sibique matrem, cun
lacteh austus & lacte dulcior filii affe
ctus; alienæ salutis amor, nudus ill
quidem ab externis opibus & præsidiis
dives tamen emptor studio cujusvis in
commodi subeundi, & fortis propu
gnator alacritate sanguinis profunden
di, si per vitam id licuisset, ut Belgici
in castris prælata Cruce pius vexillife
militarem pro religione ardorem accen
deret; altissimæ demissionis fundamen
tum ad excitandum celsissimum virtu
tum fastigium; ad crimen arcendum
absterrendumque sæpe vapulans inno
centia; in se unum pie sævientis, citra
affectationem officiosa in alios comi
tas; divina assidue contemplantis, jam
que animo possidentis, excelsa rerum
contemptio terrenarum; præsentem u
bique Deum considerantis, & quodam
modo intuentis, anticipata in tempori
brevitate felicitas æternitatis: hæc, in
quam, aliaque complura decora inde
coro silentio denigrabuntur? Nequa
quam id quidem. Nec ego tamen erra
vi properando, & unius commemora
tione virtutis reliquas prædicavi satis:
nam singularis in fronte modestiæ vir
tutes leguntur omnes. Hæ supremo in
morbo exituque vegetiores ultimum
vitæ actum eleganter concluserunt. Iam
imo terrarum ergastulo major, & ad
summam

ummam cœli libertatem alatus, amor
erchmanni gestiebat in fugâ, & assidua
upiditate cœlestem in patriam prævo-
abat; cum Exquilinæ Virginis æstivis
ivibus dicato die languere corpus cœ-
it, incertum, morbone magis, an a-
nore, an dolore potius, quod prævolan-
em animum consequi non liceret. Et
neus quidem inclinat animus, ut arbi-
ter potiorem languoris causam fuisse
morem, cujus febris nivali prodigio
on restincta, sed accensa est. Non po-
uit integerrimo candore juvenis de-
entius, quam virginales inter nives, de-
umbere: neq; sub Leonis astro felicius
alere, quam Virgine. Siquis putat hæc à
me argute potius quam vere dici; ejus
itam brevi contuitu relegat. Nam sa-
ro Virgini Magnæ Sabbati die natus,
Sabbato deinde renatus, cum in Socie-
atem Jesu adscriptus est, Virginali de-
mum Sabbati luce lecto affixus denasci
mortalitati cœpit, immortalitati victu-
rus. Vt quis ardor venas accenderit, de-
cretorii Virginis dies significarint. Non
latuit hæc morbi causa Medicum ipsum,
qui dierum octo febricula jam prostra-
rum ex Hippocratis effato divinitus mori
pronuntiavit. Hinc illa ad primam inva-
letudinis tentationem optatæ præsagi-
tio mortis, & ad supremæ necessitatis
nuntium, vitæ cupiditatem abdicans
ac deponens in valetudinarii sinum

lætissimus amplexus. Jamque ad summ
discriminis viam feliciter ineundam
cœleste viaticum sumpturus, humi dé
poni voluit, ut firmiores figeret in sol
gressus ab extremo languore robustu
cœli viator: solitamque vestem tan
tisper induit, ut, quo demum pergere
Iesu socius habitu indicaret. Ad hæc
sacro se oleo inungi postulat ad ulti
mum cum infernis hostibus luctatio
nem. Quanquam & hos profligaverat
qui totâ vitâ secum ipse pugnaverat, &
vicerat. Hinc voluptas illa triumpha
lis, & supremo in labore maxima, in
genue cum Collegii moderatore com
municata, ut; si profutura exemplo cre
deretur, domesticis patefieret; quod
videlicet non meminisset, unquam à s
in Societate nostra dedita opera vel le
ve crimen admissum, aut instituti no
stri sanctiones & jussa violata. Igitu
inter profusissimas circumstantium la
crymas ejus olearis ac tranquilla lætitia
supernatabat: ut plane dici possit, fuis
se tandem inunctus oleo lætitiæ pra
consortibus suis. Mox, quibus illa c
fontibus uberrima fluxerit lætitia, ut o
pinor, significavit; cum pendentis e
Cruce Christi effigiem conferris è glo
bulis corona, cui Rosarium nomen fe
cimus, circumdedit; ac Societatis no
stræ legibus inscriptum libellum, cur
sim perlectum, iis adjunxit, simulque
manu

manu præferens, Tria hæc, inquit, mihi chariſſima, cum his libenter moriar; cum deniq; jucundiſſimæ illum myrrhæ faſciculum deoſculatus pectori appreſſit, ut arcanam exprimeret ſuavitatem. Uſque adeo ſuprema voluptatis torcular Crux eſt. Ubi fama vulgavit, imminente jam obitu Berchmannum peregre abiturum, fit ad ejus cubiculum concurſus cum externorum hominum tum noſtrorum, ut vale ultimum viram feliciorem inchoanti dicant, ut ſupremo complexu fugitivum vanitſper bonum remorentur, ut optimam omnicem, integritatem, ad Cœlites (ut ſpes eſt) digredientè, utiliter prehenſent, ut virtutis halitum legant exſpirantis. Rem habeo ſane mirandam hic affirmare. Humaniſſimos inter amplexus moribundus juvenis tam appoſita ſingulis conſilia dabat, ut animorum arcana explorata habuiſſe viderentur. Sed properare jam convenit, ut properantem Berchmannum pari celeritate, ſi minus digno præconio, proſequatur oratio. Quare multa mihi ſilentio noctis extremæ involvenda ſunt, quibus eadem inclaruit: domeſticos nempe Socios omnes certatim excubaſſe morienti, ut illuſtrem vitæ innocentis occaſum nox oſtenderet: præviſo prædictoque ſummo certamine, languidum & moribundum valide inferno cum hoſte pugnaſſe,

se, & epinicium voce illa ceciniſſe, *Abi, Satana, non timeo te*; quid enim timeret, qui tam fortiter amaret? in arcano mentis conflictu, repente mutato vultu, & contentioſis vocibus divinæ offenſæ præoptaſſe millies ac ſæpius emori, ut toties melius viveret; quippe qui conſciam criminis vitam meram eſſe mortem exiſtimabat: quam ad exitum uſque duraturam prædixerat, merito viguiſſe deficiente vita vocem, ut è proximo Cœlites compellaret. At ecce tandem fixis oculis in affixam Crucī Salutem, quam feliciter manu tenet, eademque manu Deiparæ Virginis coronam è globulis, & Societatis noſtræ leges continentem codicem, optimas nempe pietatis ſuæ teſſeras præferens ad facilem aditum felicitatis, poſtremo Jeſum & Mariam cupida invocatione ſuſpirans, ad ſuſpiratos amores certatim properantem cum voce animam exſpirat, ut eorundem perbeato in complexu totæ æternitate reſpiret. Obiit Idibus Auguſti, biduo ante Aſſumptæ in cœlū Deiparę ſacrum diem, ut, quo abierit, obitus doceat Virginali proximus triumpho. Et ſane decuit ad coronam Virginis triumphalem præcerpi hoc etiā lilium. Vulgata mors domeſticas ubertim lacrymas elicuit: quia nullus erat pretioſior probitatis funeri condiendo, quā è corde per oculos exſtillans, liquor, Confu-

xit

xit etiam ad cadaveris venerationem numerosa hominum & promiscua multitudo. Usq; adeo virtus suo lucet in cinere. Ut viventium principum virorum pio studio fieret satis, biduo insepultum corpus servatum est: nec tamen per summos æstus fœtere cœpit. Cur enim graviter oleret ejus pars, qui totus Christi bonus odor fuerat? Quiddam hic accidit aliis admirabile, mihi non ita. Dum condiendum cadaver eviscerator, carere felle compertum est. Cur enim fel in Amoris victima? Neque hoc loco admiror publicum omnium ardorem contentionemque, particulas vestis & corporis exposcentium: quia virtutis maximæ cœlumque complexæ pretiosis exuviis recondendis par unus esse locus non videbatur. Non refero domestica etiam gravissimorum Patrum chirographa, singulas exstincti juvenis laudes contestantia: cum sibi quisque decorum duxerit, qui illum norit, ejus esse historicum. Sed elegantiorem ipse de se historiam nescius edidit, cum, quas sibi præscripsit, minutissimas leges, accurata vitæ ratione custodiendas, scripras reliquit: ut nescias, utrum adultam in adolescentia virtutem scribendo, an agendo pulchrius expinxerit. Istam virtutis excellentem gentile cognomen, ipsi maxime accommodatum, præclare adumbravit;

quando vox Belgica *Berchmannus*, Montis virum Latine sonat. Quod si posteritas velit pulcherrimum animum cujus in speculo cognoscere, notas corporis exhibebimus. Statura mensuram auream, virtuti communem, hoc est, mediocritatem, implevit. Temperies humorum florido sanguine feliciter exuberavit, qui candorem animi pudoremque niveo roseoque proderet in vultu. Spatiosa frons, magnarumque curarum capax: igne casto vivaces oculi, & ad modestiam præ lucentes: modice productus nasus, & ad prudentiæ notam clementer incurvus: tenui breviqueque crepidine rubentia labra, ad obligandos parco cautoque sermone animos planevitta coccinea: capillus tam pretiosi capitis jure aureus: facies *viriliter* oblonga: totus denique habitus ex æquo gravis & decorus satis indicabat supra ætatem adoleviſſe *virtutem*, eandemque jam æternitate dignam, quæ tempore ipso velociorem tam cita maturuiſſet.

Synodus Tyburtina;

Sive

De consultationis bono.

ORATIO XXIX.

QUam diem optatiſſimam ac Tyburti populo ſalutarem ſol ipſe, publica mundi lux, per annos quinque ac triginta

gitata non indulsit, ut in commune bonum animorum consilia singulorum convenirent; hanc purpuratæ sapientiæ tuæ (Præsul Illustrissime) nobis tandem affulgentis beneficio felicissimam illuxisse gratulamur. Quænam enim è hac sapientiæ alia quam felicitatis dies nasceretur? Hanc ego felicitatem ubi breviter ostendero, feliciter peroravero. Et sane quid accedere civili poterat salutifelicius, quam idipsum quo civitatum felicissimæ floruerunt? Consiliis illæ quam mœnibus munitiores futuræ, consulturos æque homines atque convicturos è solitudinum divortio ad societatem vitæ convocarunt. Montana ipsa Cithæronis saxa concentu verius animorum, quam fidium cantu, in Thebani muri membra, in amplissimæ urbis corpus coaluerunt. Quid beatissima urbium Roma? Nonne senaculis quam domiciliis prope frequentior, quæ juvenili manu fundata, paucos ambitu colles complexa primum est; Senatoriis tandem comitiis propagata terras ditione universas occupavit? Quanquam pudet ex antiquissimis civitatibus Consultationis petere antiquitatem, quæ divinæ ipsi æternitati æqualis est. Deus ipse in augusta illa divinitatis unius solitudine minime solitarius, annon infinitum trium personarum senatum habuit, cum consultissimis iis

vocibus divine nobis consuluit, * *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram?* Quod si de homine faciendo deliberavit Deus; quidni nos de ejusdem ad virtutem reficiendi operedivinissimo consulamus? Quid autemdivinius effici possit ab homine, quamquod inter homines ut efficeret, factusest homo Deus? Ille igitur magni consilii Angelus, immortali posthabito beatorum consilio, ex inaccessæ majestatis Augustali ad mortalitatis nostræcuriam curis ærumnisque septam sedemisit, ut de humana salute restituenda non sine homine consultaret. Atqex eo tempore * deligere cœpit è multispaucos, quorum in medio consultantium esset, etiam ubi duo vel tres in ejusnomine congregarentur. Quid ergo vepauci feliciter non evincant, quorumconsiliis media interest ipsa felicitas? Testor hic ego aureum prodigium illud * ignei turbinis, quo Christianorum precum ad principem conventum consultrices in linguas effusus properavit Deus. Nimirum pie consulentium lingua Deus est. Et miramur si mortaleshujusmodi cœtus atque humana concilia in flagitiorum tyrannidem, in Tyrannorum impunitatem sæpe de terris tonare ac fulminare, facundore hementius Pericle, superbo laudabilius

* *Gen.* 1. * *Mat.* 18. * *Act.* 2.

Salmoneo

Salmoneo potuerunt; quando divinus, qui ſuberat ſanctiſſimis iis cœtibus, ignis in fœda ſcelerum tempeſtate non poterat in tonitruum ac fulmen non erumpere? Equidem gratulari ſatis hic nobis non poſſum, Patres, ſynodi noſtræ felicitatem, quæ nacta id temporis eſt, quo cœleſtibus flammis ad togale vitiorum incendium, ad vitalem virtutis lucem abundemus. Dies hæc flammarum fertilis, & Laurentii quam Solis igne illuſtrior, quæ divino Amori fortiter militantem juvenem igneo tormento ſuaviſſime torruit (ignis enim amanti mera ſuavitas eſt) quantum præſentiſſimi nobis caloris inſinuabit, ut glorioſum ad opus feliciter ardeamus? Hoc ipſum, in quod convenimus, templum tuo, Laurenti, nomine laureatum, hi tibi ſacri parietes tuo ex incendio excitati, quantum ejus nobis ardore affabunt, quo patriæ ſplendor virtutis ad immortalitatem augeatus? Et vero par erat vetuſtiſſimi templi majeſtatem, quod Adriani Cæſaris trabeata ſuperſtitio, fabuloſi Herculis, inceſta magis flamma deflagrantis, quam Oetææ pyræ gloria effulgentis, indigno cultu profanaſſet, caſtiſſimi Herois, atque in vitiorum monſtra ipſo longe Hercule fortioris, Laurentii luſtralibus flammis expiari. Ut ex iiſdem, quibus infuſcatum obſoletumque

que tot annorum ſitu pietatis priſtin
pitorem extergere hodie aggrederis
Præſul optime, quantum nobis felicit
tis illuxerit, perſpiciamus. Vnum ja
illud ab ardentiſsimo inter ignes Ot
store Laurentio extrema precatur o
ratio, tantum ut huic cœtui divi
caloris imploret, quanto eſſe opus i
telligat; ut ad ſalutares hujuſmodi co
ventus in poſterum vehementius i
flammetur. Dixi.

Hebraicæ linguæ ſuavitas;

Sive

De literis Hebraicis à falſa criminatione vindicatis.

ORATIO XXX.

Addita & penetralia Hebraicæ ad
ta ſapientiæ veteri more nov
novo cum anno Myſtagogus divinitat
contemplatoribus monſtraturus, P
quod opportunam plurimorum erud
itionem pretium operæ me ſperarem h
biturum, partibus non mediocriter m
is gratulabar. Intelligebam enim H
bræis uberius è fontibus, quam Græc
ex Heliconibus hauriendam ſcatere ſ
pientiam. Verum (ut præpoſtere ſap
mus mortales, qui de rebus excelſiſs
mis humiliter demiſſeque ſentimus
adeo delicato nobiliſsimarum faſtidi
literaru

literarum plerique laborant, ut illæ jam ad cognitionem perdifficiles, ad sermonem insuaves, ad usum pene inutiles existimentur. Ita vero iis obstinate ac religiose, modesta scilicet hominum natio, abstinent, ut uni ad illas, tanquam ad sancta sanctorum, sacro interpreti & magistro aditum accessumque patere putent satis, quas e vestibulo ipsi, atque e limine tantum, ut dicitur, veluti prophanum Judæorum vulgus ex atrio, salutant. Præcocem igitur sperati fructus voluptatem ex injusto nata præjudicio justissima corrupit admiratio. Atque illud equidem admiror inprimis, quod aiunt, genus hoc sermonis ex intimis enixe præcordiis totius contentione spiritus inhalandum, si loquamur; magicis vero quibusdam portentosisq; notis delineandum si scribamus, laboriosum esse ac molestum, ut neque animo percipi, neque ore proferri, neque manu possit exarari. Insane vero? Ergo primigenius ac nativus ille sermo, qui principe cum homine, & cum ipsa natus est humanitate, barbarus? quem teneri adhuc mundi aurea balbutivit infantia, durus? qui voluptatis in paradiso floruit, spinosus? quo præpotens Imperator ac legislator Deus homini sacrosancta jura præscripsit, contemnendus? quem cœli terrarumque amor ac deliciæ, divinus Magister Christus,

fub-

sub cujus lingua mel & lac humano generi eloquenter eliquavit, insuavis? quem denique, in patrio illo sempiternæ felicitatis domicilio beatissimorum civium labium sonabit electum; horridus cuiquam esse posse videatur? Longissime enim vero dissonos inter Babylonicis linguis Gigantes à felicissima patria exulamus, qui vel patrium avitumque sermonem ita dedidicimus, ut etiam abhorreamus. Vos autem bono estote animo, quicumque animum ad has literas adjecistis, A. Non hic robustam in vobis Alexandri calliditatem exigo, qui peregrinam linguam nodo illo inextricabili, cui prisca superstitio Asiaticæ pem implicuit Imperii, nihilo puretis minus nodosam, impeditam, inobservabilem iis, quibus tum Græca tum Latina syntaxis inhorrescit, quæstionum salebris atque asperis; ut Hebræa qui nomina & verba callide arguteq; inflectat, Hebraice sapientissimus fit. Neq; vero in proferendis vocibus Demosthenis duratam calculis & lapilli patientiam, certantemque cum maris fremitu spiritum desideramus. Equidem videre satis non possum ridendam nonnullorum in iis, quæ ex ipso gutture pexitæ vegetiore sono efferuntur, literis contentionem: ut non aspirare literas, sed animam penitus exspirare atque exsufflare videantur. Neque tandem

tandem Ægyptio ad scribendum pictore indigemus, qui supposititias pro characteribus animantes laborioso lineamentorum ductu mentiatur. Quid enim quæso facilius esse possit, quam recto plerumque ac simplici linearum ductu quadratos characteres ducere, nullo inter se vinculo colligandos? Hocine igitur linguæ genus illud est cognitu obscurum, dictu barbarum, asperum auditu, lectu etiam (si Deo placet) horrendum? Quanquam eorum ego Catonum importunam censuram admiror magis, qui Stoicis male intemperiis agitati, Hebræam literaturam homini Latino supervacaneam inutilemque austere ut censent, ita confidenter, nunquam ex tripode, pronunciant: Frustra nos, inquiunt, gravioribus debiti disciplinis, in primulis minutisque exteri sermonis elementis repueraſcimus, quæ ne dissono strepitu deblateremus, vita veterum sapientum eruditio. sueris in libris Latio lepore ac civitate donavit. O vocem majoribus ingratam, perniciosam posteris, omnium pariter exsibilationibus obruendam! Leviane sunt ac puerilia Hebræarum tyrocinia litteraū? At suæ majores eruditioni auctoritatiq; non mediocremiis accessionem fieri arbitrabantur. Gravioribus debemur posteri disciplinis? At rerum complexa cognitionem omnium, ipsoque fonte Deo

lingua

lingua gravissima est. Hebræa Latine mysteria nostratibus in libris legimus: Atqui parcum & malignum cognitionis fructum colligimus, Hebraice si nesciamus. Timide dicerem, nisi fidentem faceret Platonicæ philosophus authoritatis Iamblichus Chalcidensis; cujus ad Hebræam literaturam, quam ipse barbaram, hoc est, peregrinam, vocat atque externam, honorifica illa pertinet in Phœnicum Theologia commendatio. Neque vero eandem, inquit, omnino sententiam tuentur ac servant nomina in alienam transfusa linguam; sed suæ sunt, ac peculiares cuique genti vocum potestates ac vires, quæ nequeunt aliarum gentium vocibus significari: ut quamvis accuratissime explicentur, vim tamen eandem retinere non possint. Habent autem barbaræ voces sua ex indole ponderis plurimum, arguta quadam ex brevitate non parum leporis, è verborum parca supellectile minimum ambiguitatis. Sed illa non minus consonat in rem nostram gravissima vox ejusdem; Barbari stabiles in affectionibus, in verbis etiam iisdem constanter perseverant: quapropter Deo chari sunt, eique grata offerunt verba, quæ nulli hominum fas est quovis modo commutare. Hinc severum Originis, ac pene prætorium edictum, ne quis Hebræas voces alienam vertat

in

in linguam, sed suis notis sancte custodiat incorruptas. Adeo sacras Hebræorum literas universa colebat & calebat antiquitas, ut nequa eas lingua extera evulgaret, edicti facile possit universis. I nunc, quicunque sacra volumina Hebraice imperitus evolvis, atque, instar Aquilæ magnarum alarum, ad medullam cedri provolasse te ac penetrasse gloriare, qui vix interpretem librum aliquem, & corticem rudi rostro momorderis. Iam vero permagni interest, uterum cujusque sapientiam nationis nativi sermonis è fontibus ebibas, an peregrinis lambas libesque de rivulis. Atque ut infinitos externarum non tam regionum quam disciplinarum curiosos exploratores omittam; Plato Ægyptiam Philosophiam longinquus hospes, non Atheniensi aliquo è fonticulo primoribus, ut aiunt, labris degustavit, sed liberaliter hausit ex Nilo. Nos vero sapientiores sapientissimis avis nepotes, obscurissima rerum arcana divinarum Hebræis penitus abstrusa latebris, pes aprica Latii exposita crediimus, atque obvia: sacris petenda Iordanis è scatebris, Latino frustra expiscamus in Tyberi. Non ista majorum sententia & consilium, quos inter Hieronymum, cana jam eloquentiæ senem, Hebræa rudimenta balbutire non puduit divinas Bethlemis ad cunas: ut

micandum

mirandum non sit, si Deum deinde personuit eloquentior; si turbulentissimis Christianę Reipublicæ temporibus frequenti sacris superliteris quæstione egressis ex ipso effata & responsa petebantur. Quænam enim enchea Deū spelunca efficacius afflaret, quam quæ Deum genuerit? aut quod eloquentiæ genus uberius atq; amabilius, quam quo corporata sapientia locuta sit? Vt non Græco Platonis ore locuturus Deus, si delaberetur in terras, sed Hebræa locutus lingua jam delapsus, ad absolutam ipsius cognitionem nobilissimum sit ingenuis animis incitamentum. Quod si dolose docilis adulatio potest barbaros Domini nostros modo, sed sermones etiam condiscere atq; imitaris, cur pia recusset imitatio voces & verba cum Deo habere communia? Atq; utinam, quando nos hæreditariam paternis optimi orationē grata veneratione piget usurpare, divinū in patrimonium hostes nequissimi sacrilego ludibrio non involarent: præripitur nobis enim vero, præripitur paterna sacrosancti sermonis possessio ab hæreticis prædonibus, quo eruditam pietatem impie mentiti sacras adulterant literas, divina oracula profanant, amplissima terrarum regna pravis opinionibus corrupta sceleri mancipant, staras solennesque cæremonias refigunt, delubra sanctissimis religionibus consecrata

polluunt,

polluunt, in Vaticanum imperium ipſis verendum Cœlitibus conjurati ſtolide debacchantur, noſtris nos telis & machinis oppugnant, ac more Gigantum inſaniſſimi homunciones cum Deo bella ſuſcipiunt. At nos, generoſi ſcilicet paternæ religionis propugnatores, inermes quibus cominus pugnemus armis, Latinas eminus petitiones conjicimus, quas parva illi declinatione callide malitioſeq; effugiant. Et quiſquam eam literaturam inutilem dicat, in qua tantū colloceant hoſtes virium ad perniciem, tantum opis habemus ad ſalutem? Quid ſi bellicum nobis non ſit cum hoſte negotium? Pacato etiam in otio eadem opportuniſſima erit, cæteriſq; longe literis anteferenda. Quantum enim, quæſo, quæ principes habentur, Græca Latinaq; eruditioſuperſtitionis admixtum habent? quantum ſæpe obſcœnitatis? qualem illecebram turpitudinis? ut niſi cum ſociis Ulyſſis Sirenum ſcopulos cantuſq; ſurdis auribus præternaviges, voluptarium naufragium facias. Atqui nihil Hebræis divinarum literarum è fontibus non purum, non liquidum fluit: ex iis cum eruditione religionem bibes, innocentiam, ſanctitatem, quodq; ſupra votum, ac prorſus divinum eſt, ipſum hauries Deum. Hinc ad cæteras etiam linguas, quæ proxime ad hanc laudem accedunt, pretium corrivatur

ac

ac dignitas. Equidem ſiquid Græcas ſiquid Latinas literas adamavi & colu non eo præſertim erudito me lenoc nio delinitum fateor, quo blandiſſim auribus animiſque adulantur; ſed ea ob cauſam animum ad eas contuli, quo in Auguſtiſſima cruce Amoris meli quam Prætoris manu Hebraicis ſubſcr præ notis, vitale Regis extincti nome ac ſalutem ſonant. Hactenus admira tio proluſerit apud vos mea. Siquid ill profecerit, ut literarum nobiliſſimæ co lantur, tum vero muneri meo, publicæ que, quam mihi propoſueram, utilita gratulabor.

Hebraica Muſa;

Sive

De diſciplinarum omnium Hebraica origine.

ORATIO XXXI.

JUbeor iterum peregrinæ linguæ in terpres Romane præfari, qui, ve ſtras, A. ne inconditæ orationis ruſtici tate aures inurbane offenderem, vere cundo bicnnii ſilentio Latinam Harpo crati vocem conſecraram. Nam quid mihi cum Muſis, mecum ipſe tacitus muſſitabam, quæ molliſſimis Græcia Latiique cantilenis aſſuetæ, tota exha latum animæ Hebraicæ ſtrepitum Syn agogæ perhorreſcunt? Sed corrigo me

&

& meo clam cum animo mussitata consilia palam in præsentia recanto. Aio igitur, Latinæ nihil accidere literaturæ congruentius posse, quam Hebræarum studium literarum. Hoc si Latine persuasero, & Romanæ consuluisse eloquentiæ, & jam olim desertarum rediisse me Musarum in gratiam existimabo. Hebraicum sermonem originem ac fontem esse reliquorum, vetus veruſque sapientum sermo est. Etenim primigenio congenitus ac gemellus Adamo cum fuerit, ut hominum ex illo, ita cæterorum ex isto sermonum fluxit numerosa posteritas. Et vero undenam debuit ad omnes nationes vocum varietas derivari, nisi ex ea lingua, cujus vel singulæ literæ, atque ipsa puncta pene mathematicis minutiora divina eruditione uberrime scaterent? Vt mirandum non sit si hac de scatebra rebus apta nomina universis emanarint, unde nomen Numini par exstiterit, quod quamvis quatuor literis brevissimum, [illegible] in immensum tamen divinitatis orbem apprime quadrare videatur. Quanquam parum fuerit divinæ linguæ mera rerum vocabula strepere. Quidni scientias nobis omnes profuderit, quæ Deum ipsum scitissime sonuit? Possem id ego pluribus demonstrare, nisi compertissimum esset sacros Hebræorum libros eruditione plane omni affluere,

fluere, quam curiositas erratica plu
morum, omisso fonte, Græcis Latin
que in rivulis consectatur. At quan
labore eam tandem unam * Socratica
scientiam assequitur, ut nihil sciat? N
vum hic habeo, & pene incredibile a
ferre, credendum tamen, quia factu
est. Ille Romanorum Græce Latineq
doctissimus M. Terentius Varro, * q
Lactantii præconio tam multa legit,
aliquid ei scribere vacasse miremur, ta
multa scripsit, quam multa vix que
quam legere potuisse credamus; ille, i
quam, vir tantus ingenio, tantusqu
doctrina, quod Hebraice nunquam fi
Chaldaice legerit aut scripserit, in ip
patria lingua interpretanda lapsus e
non semel. Utinam hoc à me accus
torie potius quam Latine diceretur, n
sapientissimo viro certissimam error
notam necessariæ linguæ inscitia inure
re videretur. Verum aperte atque inge
nue fateri me jubet id quod res est sever
quidem, at vera * Josephi Scaligeri, ho
minis de eruditione melius quam d
religione censentis, censura illa; *Sæ
pe labitur Varro peregrinarum ignoratia
nè linguarum.* Vestrum hic appello pru
dens eruditumque judicium, A. Quis e
nim, ut unam è multis ab oriente nati

* *Diog. Laert. in Socrat.* * *L. 1. c. 6. Inst.*
* *In conjectan.*

Latie

tio vocabulis vocem afferam, quis' quam, vestrum falcis nomen non à פלקא *falqa*, Hierosolymis quoque cem sonante, cum eodem Scaligero, rius quam à farre cum Varrone dedu- t? Prudenter sane Græciæ oraculum ato, ut sapientissima responsa redde- t, Græca Hippocrene relicta, Hebrai- m sapientiam Abrahami peregrina- one corrivatam Ægyptio bibit ex Ni- . Tanti est Hebraicæ linguæ non con- mnere studia, ex quo fonte omnium omanat eruditio nationum. Jam vero quis hujus patriam fontis exquirat, di- am habeo divino fonte ostendere ter- stris Paradisi amœnitatem. Hic ille m suavis erupit, ut ipse primos homi- um parentes Hebraice allocutus præ- starit Deus: tam uber effluxit, ut qua- ripartito illo ejusdem Paradisi fluvio berius omnium scaturigine sermo- um terras irrigarit universas. Quid m superest, nisi ut eruditionis fontem rudito cœtu coronemus? Musas, cœli lias, hoc est, cœlestes intelligendi atq; loquendi facultates, Græcis montibus ontibusq; vetus fabula affixit, atq; affin- it, quod altissima eminere sapientia, uod uberrima scatere eloquētia Gręcia rederetur. Atqui nobilissimum planeq; œlestem in terris disciplinarum cho- ū, quas ego quoq; priscis una cum sapi- ntibus, bona cū venia veritatis, fabuloso

nomine

nomine Musas appellabo, non ad pr
rupti montis inhospitalem horrore
exulasse, sed amœnissimum in hortu
voluptatis convenisse, non caballin
fonte labra proluere, sed hoc divin
fluvio ingeniosam sitim explere solit
esse crediderim. Vbinam enim terr
rum cœli filiæ, quam terreno in Paradi
so decentius hospitentur? Igitur su
vissima Musarum eloquentia princip
suavitatem Hebræo large de fonte po
tavit, quod illo in loco, in quo florum
formositate pulchrius hominum ver
natet felicitas, fontium perennitate u
berius Hebraicæ fluxit facunditæ suavi
tas, quæ ad beatissimæ regionis amœni
tatem cumulandam alio quovis aptio
sermone providentissimo artifici De
visa est. Et quisquam dubitabit prop
tias Latio Musas è Paradiso, quam
Parnasso melius evocari? dubitabit La
tina commodius ingenia Hebræo fonte
quam Romana litora Hetrusco flumin
irrigari? Neque vero aliunde Musas ad
esse nobis decebat, quam è Solis Orien
tis ora, unde Musarum Dux & Præse
Apollo liberaliter affulget. Vt ineptu
atque absurdum nemini videri debeat
si easdem in Arabia obvias Osyris habu
isse dicatur. Quinetiam (quod jure no
bis hæreditario inter æruminas iactan
dum est) quandoquidem procul erso
lat à ligno vitæ humana mortalitas, in

oppor

pportuniorem Calvariæ collem, ubi
ita ipsa stabilem trabalibus clavis se-
em fixit, Hebraicæ Musæ transmigra-
nt. Melior hic è Nazareno flore Pa-
disus, atque hortus voluptatis est. Hic
iam affluit non una tantum, sed quin-
que de scatebris sapientiæ perennitas,
uæ tamen non Pegasei ungulam equi,
ed amantis Dei cor sapiat; quæque san-
uineo purpuret colore, sive quod Rex
ffudit, sive quod amor elicuit. Hic
andem ut necessarias imprimis lin-
uas, quo propagatæ nexæque sunt in-
er se ordine ac serie, divina nos doce-
et sapientia, suum nobis Regale nomen
egendum proposuit Hebraice, Græce,
& Latine.

Hebraicæ Literaturæ securitas;
Sive
De arguto dicendi genere usurpando.

ORATIO XXXII.

SAtis superque multa jam annis supe-
rioribus pro Hebraicis literis: pro
ne hodie pauca dicam, Auditores. Fa-
ebor ergo Romane, quare homo He-
tuscus libens Hebraice loquar. Atqui
erspicacissimus, credo, aliquis cogita-
ione jam prospicit, ac mecum mihi præ-
nonstrat peregrinæ causas voluptatis.
Delectaris, inquit, homo minime la-
borioſus,

borioſus barbaris iſtis obſoletiſque lite-
rulis ; ideoque divinas frequentiſſime
prædicas : ut in breviſſimo docendi
ſemihoram labore diuturnæ quietis in
videnda nactus alcedonia, vulgatiſſi
mam, atque ipſis decantatam paſtoribus
laudem illam tibi vendices, ac magni
fice vendites, * *Deus nobis hæc otia fecit*
O perſpicacitatem inſigniter luſcam
cujus ea palmaris hallucinatio eſt, u
ſenile negotium otium ipſi puerile vide
atur. An tu otioſi hominis leviſſiman
occupationem arbitraris, eum, qu
Deus ipſe ſit elocutus, docere ſermo
nem, ut homines divine loquantur
Enimvero, dicat alius, non ejus iſt
ponderis Hebraica virga eſt, ut ea
præferens vel trabalem Herculis clavam
adverſus Hebraicarum monſtra difficul
tatum, vel arboreum Polyphem
pedum, ad moderandum Hebraice ba
lantem gregem. ægre tibi ſuſtinere vi
dearis. Quin potius te magnificis ver
bis caduceatorem facis, ipſo Mercuri
efficaciorem? quod unum ille Argum
unius vitulæ oculatiſſimum cuſtodem
ſomnifero caduceo ſemel conſopi vit
cu vero virga Hebraico murmure medi
cata, ſomnum inter atque omnium ocu
los Auditorum fœdus ac pacem quoti
die concilias. O ſales, ſi plus ſalis ha

* *Virgil. eclog.* 1.

berent

lite- erent, non insulsos! O valentem vir-
ssime atorem, qui fragili virgula solidam po-
di pe es Hebraicæ sapientiæ gloriam infrin-
is in ere! Tu virgam istam è profana fabu-
ariffi arum sylva nullum in usum fructumq;,
ibus, ræterquam ad risum & ludibrium, na-
gni- am putas? Quin eam fateris atq; admi-
fecit aris, è sinu sylvestris matris avulsam, di-
cam ini repente sermonis magistram, atque
st, u si cum fabulosis conferre licet) Dodo-
vide næa quercu verius vocalem evasisse?
mam Quin decentius eandem Mosaicæ virgæ
quo quasi gemellam suspicis? quod hæc et-
mo- am efficaci verbere lapidem scatere
tur doceat, non optatissimæ quidem aquæ
ist epentina copia, sed nobilissimæ litera-
eam uræ erudita perennitate. Pudet jam i-
vam tos in re seria nugatores audire diutius.
icul Erit aliquis fortasse, qui prudentius ex-
nem istimet, idcirco medio me in Latio He-
: ba- braicis vocibus delectari, quod cæteræ
: vi- voces hominem, hæ Deum sonent. Id
ver- equidem causæ, non difficeor, non ea
urio me tamen una à nostratibus ad externa
um, verba revocavit. Quis ergo tandem iste
lem sit Hebraicus magnes, qui duriorem
i vit ferreo cognomine indolem arcanis no-
edi- dis trahit ad sese? Ad insolens responsum
ocu- aures animosq; arrigite, Auditores. He-
oti- braicis Latina posthabui, ut gauderem
ha- minus, & minus dolerem. Anim-
advertitis, opinor, quo vergat oratio.
Sic est. Malui non intelligi, quam non
eat

probari. Nam, si mea vox tonitru sonet eloquenti, quis scit, an illo strepitu excitetur Stoici supercilii Brutus aliquis, eamque quam nos eloquentiam vocitamus, ipse, ut olim in Tullio, Asiaticam loquentiam appellet, plebi quidem tonantem, at senatui obstrepentem? Neque enim ex iis sum, qui nimium sibi placent; ut mihi temere persuadeam, probaturum in me Brutum, quod in Cicerone damnarit. Largi quondam Licinii liber, * crudeli titulo Ciceromastix, Ciceronem dicaci libertate laceravit. Et sperem ego eadem mastigiæ Licinii licentia eloquentiam meam, tanquam Tulliolam aliquam, suo eum parente Tullio non vapulaturam? Sin autem, ut Licinios placem, ut Brutis placeam, tumidum rotundumque sermonem in acutum concisumque extenuem; male metuo, ne innoxiis acuminibus immerito irritati docti crabrones, in id genus dicendi suos vicissim aculeos exserant, quibus, si non corpus, at certe nomen gravissime saucietur. Quid si, se unis contenti, in cæteros austeri, ætatis nostri Aristarchi festivas argutias consectantem me de puerili levitate accusarent? Satisne defenderent oratores illi ac patroni disertissimi, sive apud Græcos Hyperides * molliter acutus,

* *Aul. Gell. Noct. Atticar. l. 17. c. 1.* * *Cic. Orat. ad Brut. Quint. Instit. lib. 10. c. 1. & 5.*

sive

sive apud Latinos Tullius lepide argutus? quorum uterque apud optimos judices non modo levis non est habitus, verum etiam faceto lepore profligatissimas causas felicissime peroravit. Testem produco Tullianæ urbanitatis ipsam inimicorum calumniam, qua facetissimus Consul scurra consularis maligne nominabatur. Atque utinam in magnitudinis justæ volumen à Tulliano liberto collectos lectissimos Tullii sales, per corrodentem & corradentem optima quæque vetustatem, habere nostro seculo liceret. Sperarem equidem nonnullorum judicia iisdem salibus posse condiri. Quid si præterea isti acti temporis laudatores veteris eloquentiæ aculeos commendarent, quod pura nitidaque elocutione aurei animos amabiliter pungant; recentis vero spicula brevitatis improbarent, quod corrupto degenerique sermone plumbea odiose aures vulnerent? Satisne aurea probarentur, quæ sapientissimis nostratis auri æstimatoribus gratissima semper acciderint? Liceat hoc loco per humanitatem vestram, Auditores, quod à Latinis factionibus ad Hebraicam pacem perfuga vere sentio, impune profiteri. Equidem sic existimo, dicendi formam orationis magnitudini congruere debere; ne ridicule, ut dicitur, major pede sit calceus. Vbi campus aperitur, explicatis

effusisque verborum agminibus pugnet
ac triumphet eloquentia: in angustissi-
mis vero thermopylis, coacto acumi-
num cuneo ad victoriam irrumpat ani-
morum. Monet adstricta numeris quid
soluta facere debeat oratio. Illa enim in
longo poemate profuse canora luscini-
am sonat: in brevissimo autem epigram-
mate stricte minuteq; arguta figit acule-
um, ut mel insinuet eruditæ suavitatis.
At at, bonum animum habete, Mathe-
matici. Illam adhuc irreperta quadran-
di circuli rationem aliquis tandem
Rhetorum excogitavit: siquidem ad ea
quæ brevitatem exigunt acutam, oris ro-
tundi verbosum hiatum quadrare arbi-
tratur. Quid hoc artis est, * à lippo etiam
poeta non sine irrisione perspecte, ubiq;
cupressum, etiamsi locus non sit, impor-
tuna simulare velle pictura? Si naturam
si artem consulas, nihil utraque magis
exemplo suadebit suo, quam delectan-
tem unice varietatem. Humani vultus
etiam in gemellis omnino gemelli ac
similes non sunt. Pictæ tabulæ pretiosæ
habentur unius dissimillima imitatione
naturæ. Et velint censores isti castigato-
resq; linguarum unum ab omnibus exi-
gere sermonem? Quis, amabo, vestrum
eam amet in hominum cœtu similitu-
dinem, qua mortales ad unum omnes

* Horat in Art. poet.

turgidæ

turgidæ orationi germaniſſimi, doliaris ventris obeſitate ſint Bacchi fraterculi? At ſermonum unus optimus & pulcherrimus eſt. Hiſce igitur authoribus & judicibus, pictarum pleræque tabularum, quamvis probabili artificio elaboratæ, quod Apellæ non ſunt, peſſimo flammarum in lumine collocentur: humanorum plerique vultuum, quamvis admirabili naturæ ingenio perfecti, quod Nireum non referunt, carnificis ferro dedolentur. Verum eſto non cenſeatur optimum ac pulcherrimum dicendi genus, quod rebus ipſis accommodatum eſt; ſed quod iſtis videtur. Ex re tamen ipſorum eſſet argutam hanc, ut ipſi appellant, barbariem tolerare: ut eorundem urbaniſſima oratio, barbaræ compoſita, pulchrius emineret. Væ tibi, Plinius, væ vobis, cæteri minorum gentium Panegyriſtæ, ſi hac ætate viveritis. Ad horum enim arbitrium argutiſſima lingua præciſa, nutibus & manibus loquendum foret. Tibi vero, ſententiis quam verbis eloquentior, Seneca, * niſi placidæ mortis verus optio ſanguinem elieniſſet, conciſæ in minutos numeros orationis recens pœna venas omnes immiſericordiret incideret. Atque hic ſane vehementer admiror, ex iis ipſis, qui preſſæ orationis acumina paſſim improbant, non paucos & acute dicere, & videri

* *Tacit. Annal. lib.* 15.

velle acutulos. Atqui ſerviendum tempori eſt, inquiunt, quod iſtam lenocinantem auribus animiſque dicendi corruptelam amat. Cur ergo veſtro, integerrimi Judices, exemplo cæteris peccare non licet? Non enim crediderim, modeſtiſſimos homines adeo ſibi pulchros eſſe, ut omnes ipſis diſpliceant, atque omnibus placere ſe putent. O immortali dignam præconio præpetis Stephonii eloquentiam! quam in conciſæ dictionis arguta textura ſcite laudanda ſine invidia profuſam experti ſumus. Adeo maxima ingenia non ſuæ tantum, ſed alienæ quoque gloriæ capaciſſima ſunt. Quare tam liberalis eloquentiſſimi viri eruditio non longe petito agreſtis laureæ præmio, ſed nativo Stephoniani nominis honore jure coronata eſt. Sed quo me improvidus provexit ardor adverſus æquiſſimam noſtrorum Iudicum ſententiam? Quid mea intereſt Latinitatis aculeos tueri, ut punctionibus pateam, qui ſine ſpinis innocentem Hebraicis in hortis jucundiſſime decerpo roſam? Quamobrem ignoſcite, ſi qui adeſtis, Iudices: atque hactenus defenſa, maledictis & convitiis inſectantem jejuni vitia ſermonis libentius audite. O mendicitatem tam odioſam, quam voluntariam, quæ dritiſſimo in emporio Eloquentiæ verborum inopia laborat! O ridendam in

ſenibus

ſenibus infantiam, quæ ſub diuturna nutrice facundia nondum expedite didicit effari! O inauditam avaritiam, quæ Laconica ſibi brevitate fauces præcludit, ut parce aerem in verba profundat! O veſparum aculeis aculeatæ dictionis ſpicula moleſtiora, quæ non aures modo, ſed animos etiam adeo pungunt & fodicant, ut auditorum vulnerata atque exulcerata capita in tubera intumeſcant! O incommode præacutas ſenſiculorum feſtucas, ad unum illud aptas, ut obvios delicati lectoris oculos vel configant, vel effodiant! O barbaræ crudelitatis facinus inexpiabile, quæ ſuavitate coloris, ac membrorum apta compoſitione pulcherrimam humani generis patronam, eloquentiam, delumbat, atque in minutiſſima fruſta conſcindit! Quamnam autem vobis, pernicioſi aeuminis amantes oratores, dignam exedram imprecer, præter denſiſsimum ſpinetum, unde acutiſsime peroretis? Satiſne dixi? Satiſne patefeci Latini fori, ſuper nomine ac verbo tumultuoſe digladiantis, turbulentam & miſeram conditionem? O felicitatem Hebraicæ ſynagogæ, in qua pacata ſunt omnia; cui nomen fecit non tam hominum conventus, quam conſenſus animorum! O vos beatiſsimos, qui forenſem & contentioſam Latinorum linguam cœleſti divinoque

Hebræorum ſermoni poſthabentes, in exilio terrarum patrio cœlo jam aſſueſcitis, Auditores mei! O me contra exterarum linguarum morſus unius Hebraicæ linguæ præſidio munitiſſimum! qui, niſi intelligor, niſi placeo, ſi barbarus videor in dicendo, juſtiſſimam habeo comprobandamque omnibus excuſationem, barbariem illam dicere me, quippe qui Hebraice loquor.

Stylus Hebraicus;

Sive

In hoſtes brevitatis.

ORATIO XXXIII.

SOlent juniores ac tyrones Latinitatis magiſtri, magiſtratu inito, ſuam de orationis longitudine ſententiâ longius præfari. Ego vero nec juvenis, nec tyro, alieno ſtrepitu ex annuo ſilentio excitatus ac præmonitus, ſine juvenilibus ampullis & ſeſquipedalibus verbis perbrevē, atq; ideo fortaſſe non injucundā, certe nō intempeſtivā de ſtylo Hebraico diſputationē inſtituam. Injuria hic aliquis mihi adoleſcentior Cato ſuccenſeat atq; exprobret quod hujus authoritate loci levius argumentum perorandum ſuſceperim. Etenim ſi decet ex hoc loco Hebraicarum literarum prima elementa cum elementariis ſenibus ſæpe balbutire:

balbutire: cur ex eodem optimam dicendi formam semel eloqui dedeceat? Atque illud inprimis hodie mihi lætandum esse gratulor, quod, ut multos defendet, ita neminem eminus cominusve stylus hic noster vulnerabit: nihil enim Latinæ interest æmulationis, utrum Hebraica oratio prolixitatem ametan brevitatem. Quod si gravissimæ Philosophorum nationi decorum est, pressæ disputationis dialecticis pugnis sonoram & implacabilem pugnam pro veritatis nunquam adhuc compertæ trophæo amplissimo atque turpissimo quotidie pugnare: quidni liceat homini Musis humanioribus initiato, ex Rhetoricæ palæstræ instituto explicatæ dictionis palma, adversantem repugnantemq; amicorum sententiam semel atq; amicissime depalmare? Si quem autem nimis tenera cute auditorem innocentissima verba confixerint; næ iste dignus est, cujus aures Hebraicæ cotis annuo attritu occalleseant. Antiquissimus, & principe cum homine, sive cum ipsa humanitate natus, eaque de causa universæ hominum posteritati hæreditaria alacritate discendus, Hebræorum sermo, seipso deinde nobilior, à pulcherrima origine transcendit ad inaccessam Divinitatem: nam Dei cum loquentis voce, tum infantis imitatione divinissimus est. Ergo quemadmodum, quod cœlum ac terras

implet, divinum Verbum ad puerilis corporis breviſsimam periodum ſeſe contraxit, ut ad hominum captum eloquens amoris immenſitatem ſui amabili compendio doceret: ſic Hebraicus ſermo, divinæ ſpecimen eloquentiæ, ſententiis quam verbis fœcundior, præſtabilius eſſe monet paucis multa complecti, quam multis pauca, ſeu potius nihil, præter unam, ſeveris auribus abſonam atque abſurdam, Aſiaticam loquacitatem. I nunc, & longiſsimæ orationis cantilenam ad tædium ac ſomnum uſque auditorum produc, ſuperba mortalium garrulitas: cum Deus hominem ſonans adeo brevitatem adamarit, ut etiam ad arguendos verboſiſſimos homunciones ſapientiſsimum Verbum infantiam induerit. Atqui ſuis capta membris, & Iudæo ſimilis videatur circumciſa, brevis oratio. Væ mihi, væ vobis, æquales mei, qui, quod gigantæa ſtatura non ſumus, capti membris & mutili ſumus. Miſeret me tui, Magne Alexander, quod furti reus manifeſto teneris, quippe qui Magni cognomentum uſurpaveris, Rhodio Coloſſo eorum judicio debitum, qui rerum magnitudinem mole, non virtute, metiuntur. Quare ut par pœna palmare ſcelus conſequatur, ab iſto, qui totam Aſiam leviſsime obiiſti,* corpuſcu-

* Q. Curt. lib. 6.

lo,

lo, Alexander Pusillus inposterum appellaberis. Equidem non video, cur non possit à me de habitu orationis verissime prædicari, quod à nobilissimo poeta de statura hominis decantatum est, * *Majorem in exiguo corpus regnare virtutem.* Cui Livius, cui Virgilius concionabundi, quo breviores, eo vehementiores, duo fulmina eloquentiæ, ad inflammandos ac tanquam de cœlo tangendos animos, efficacis impetu brevitatis contorta non videantur? Et Virgilium quidem est qui Tullio præferat, quod hic una præstet facunda copia, omnia ille multiformis eloquentiæ genera complectatur. Mihi vero ea præterea laude idem videtur excellere Virgilius, ut paucis hic peroret, quæ pluribus Tullius. Quid Crispus Salustius, Romanos inter non historicos modo, sed oratores etiam clarissimus? Nonne Ciceroni verius frugalitate dictionis, quam licentia vitæ adversatur? Nemo, ut opinor, ista non vere, sed veretratotie dici criminetur, nisi is cui frugalitas odiosa sit. Sentio me ab iis, qui se cognatione facundiæ M. Tullii Quintos fratres, vel Cicerones filios, vel etiam Tulliolas existimant, in judicium vocari, atque alterum ob Tullianam eloquentiam mutilatam obtruncatamque M. Antonium appellari. Vnum hic enimvero tuum, M. Tulli, cujus hostis

* *Stat. Theb. l. 1.* falso

falso insimulor, eloquentissimum innocentiæ meæ patrocinium imploro. Bene est: meam causam suscipit, atque adversus obtrectatores patronus optimus sic defendit: * *Cum sit*, inquit, *oratio mollis, & tenera, & ita flexibilis, ut sequatur quocunque torqueas; & naturæ variæ, & voluntates multum inter se distantia effecerunt genera dicendi. Flumen aliis verborum, volubilitasque cordi est, qui ponunt in orationis celeritate eloquentiam. Distincta alios & interpuncta interrogatio, moræ, respirationesque delectant. Quid potest esse tam diversum? tamen est in utroque aliquid excellens.* Audistis, Judices, ipsius Tullii, cum copiosam, tum pressam dictionem eximia laude ornantis, ingenuo me testimonio à læsæ calumnia eloquentiæ absolutum. Audite præterea Tullio subscribentem, & suffragantem mihi, nobilem eloquendi magistrum, * Quintilianum. Sic ergo patrocinatur: *Senibus convenit pressum genus, & mite, & limatum, & quale vult intelligi Cicero, cum dicit, orationem suam cæpisse canescere.* Vestrum jam est mendacissimos rabulas ad Pythagoræ scholam relegare, ubi sapientis esse discant, diuturno silentio præmeditari, quæ tandem par-

* *Orat. ad M. Brutum.* * *Lib. 11. Instit. cap. 1.*

ce vereque dicantur. Quanquam autem plena ſucco & ſanguine dicendi brevitas præfertur à me prolixæ ac loquaculæ orationi: non eo tamen inficias, profuſam eloquentiam quandoq; opportuniſſimam eſſe, ſive cum præſcripti ſpatium temporis patitur, ſive cum rude vulgus imperitamque multitudinem alloquimur, cujus pinguiſſimæ Minervæ ſæpe eadem inculcanda ſunt, ut ſemel hæreant. At vero cum apud homines eruditione ſapientiſſimos, authoritate maximos, curis occupatos, negotiis impeditos, intra breviſſimi temporis anguſtias dicendum eſt; quis, quæſo, locus ſit longiſſimis recentium Gracchorum orationibus? Senes enim & prudentes viri malunt ſibi res dari, quam verba. Quare ſatis demirari non poſſum eorum confidentiam, qui, nulla temporum, nulla perſonarum habita ratione, tanquam ex tripode pronuntiant, orationes quaſcunque impendio vocales eſſe debere: ut præ illis Archytæ crepitaculum & Citeria muta ſint. Non deeſt, qui præcones iſtos officioſiſſimos, in recitando pro longitudine orationum Senatuſconſulto, non tam ſibi, quam rerum novarum cupidis hominibus moræ geſſiſſe ſuſpicetur. Eſt, cui ſimilius veri videatur, eoſdem vocaliſſimos declamatores ex animi ſententia longinquæ locutioni ſuffragari ſolitos

solitos, propterea quod callida brevitate persuadere nesciant. Ego vero humanius sentio, ab humanissimis prolixæ dictionis patronis & laudatoribus ad longas orationes non viros verborum parcissimos, sed pueros, hoc est, Musarum picas, prudenter incitari; ut indomitam garrulitatem, **studiumque immane loquendi*, publice declamando, quam privatim garriendo, commodius defatigent. Sin autem fallor, atque idem à viris, quod à pueris, dicendi genus recentes logodædali exigunt; quæ nam est ista humanioribus indigna studiis inhumanitas, in hominum jugula invadere, ut ipsis liberam mancipiis vocem pro suo isti arbitratu exprimant; ut exhaustis jam viribus senes cum diuturnæ orationis anhelatis verbis fugientem animam, extremumque spiritum citius exhalare cogant; ut pariter laudabilem in sermone atque in victu parsimoniam declamatoria impressione jugulent? At O miserum Phrygem me, qui sero animadverto argumentorum Achillem pro altera oratorum procera Helena, pro longa nimirum oratione, strenua lingua belligerantem! Actum est. Fuimus Troes. Ecce jam horribiles machinas, Equo Trojano vastiores, admovet: ecce, illa septem orbis terrarum miracula, enormi magnitudine pertimescenda, pro maximis orationibus

* *Ovid. Metam. lib. 5.* in

in nos Laconum fraterculos conjurato impetu arietant: ecce, miraculorum maximum, Roma imperatrix amplissimo murorum ambitu admirandarum orationum molem metitur ac præcipit: ecce tandem Romanarum Regina cloacarum, cloaca maxima, sibi pares declamationes anhelans, in pygmæi sermonis artifices minaciter hiat ore rotundo. O lutulentum, imo luteum argumentum, quod adversum nos Tulliano * proverbio Arcem facit ex cloaca! Enimvero timeo, ne tibi, Hebraica brevitas, longissimarum periodorum grallæ induendæ sint: ut sublimis & gravis, ipsisque hostibus, nempe longurionibus, seu longuriis, æqualis incedas. Tu tamen cave, ne, grallatorii gradus fastu facile vacillante, in cloacam maximam præcipites, in cujus luto sordibusque grallatorum plerique ridiculum fecere naufragium, id est, sese penitus cloacaverunt. Sed pudet cum isto Achille non congredi, ne semiviro Paride, qui tamen Achillem vicit, timidiores esse videamur. Aio igitur multo præstare, orationes floreis fasciculis, quam cloacis maximis, esse similes: neque opus esse prodigiosæ magnitudinis miraculis septem octavum addere portentum, colossææ proceritatis dictionem, quæ, quo diutius obstrepat, eo magis vel impatienter, vel somniculose

* *Cic. pro Planco.* audiatur.

audiatur. Illud ad extremum ex divino oraculo ſubjicio, * Non defuturum in multo ſermone peccatum; imo affuturam abunde ſtultitiam. Quod ſi brevitatis hoſtibus juſta placet ac tempeſtiva, quam nos æque commendamus, orationis longitudo, næ meniores iſti lippire mihi & cæcutire videntur, qui mediocritatem auream rebus immenſa mole memorandis compararunt. Sentio, jam profligato erudito duello, pleroſque veſtrum, Auditores, ſi non voce, at certe animo, qui pluris eſt, ex veteris theatri plauſu, Hoc habet, exclamare. Corruit enim, corruit, gladiatore importunius, Achilleum argumentum, Achillis inſtar, pedibus, id eſt, qua parte conſiſtere debuit, invalidum & caducum. Triumpha jam Hebraica breviloquentia, & gloriare, hoc tibi proprium, imo cum Deo in corporis humani anguſtiis incluſo commune decus eſſe, ut capaciſſima contractione totius immenſitatem ſapientiæ complectaris. Quamobrem qui tua tibi decora non invidet, cum ſapientiſſimo præcone Hieronymo prædicet, * ipſam involventis Divinitatem voluminis tui paginas tam myſticas, quam ſuccinctas, & breves pariter & longas eſſe; breves in verbis, longas in ſententiis: ſingulis quoque vocibus totidem oracula enuncia-

* *Prov.* 10, *Eccl.* 5. * *Epiſt.* 103. *ad Paul.*

ti, seu potius in unoquoque verbo infinita latere mysteria. Tantum igitur inter productum concisumque sermonem, quantum ab humana divina distat eloquentia: utque Divinitate infinitum Verbum ad Humanitatem contractum, miraculorum omnium ipsa contractione maximum est; sic animæ magnæ plena dicendi brevitas septem illis molibus, vastissimis quidem, sed ad diuturnitatem admirationis anima vitaque cassis, ac simul vetustate simul oblivione jam dirutis, vivaci admirabilitate antecellit. Non possum hic mihi temperare, quin exclamem, O luscos admiratores, qui maxima solum corpora suspicitis, quod sola illa dispicitis, cum tamen prima oculorum acie longe majora in minimis rebus miracula perspiciantur! Una de plurimis, iisque jam pervulgatis, in * rem nostram eminet Homeri longissima Ilias, in brevissima membrana, quæ nuce includeretur, ita scripta, ut flexanima eloquentia fœtæ breviloquentiæ ingeniosum prodigium adumbrasse videatur. Sed cur ego imprudens contractam ad nucis nucleum Homericam Iliadem, coactæ in pauca verba eruditionis maximæ unicam & principem imaginem propono? Illa, illa debet à me præferri pulcherrima contractio,

* *Plin. l. 7. c. 21. Solin. cap. 6.*

quæ

quæ Dantis Aligerii profusam comœdiam humanum vix unguem superante codice tam feliciter clausit, ut non vulgaris nucis & capiti & gloriæ noxia umbra, sed Ursinæ Rosæ juxta glorioso atque nobili complexu protegatur. Adeo excellit ac regnat GRATA BREVITAS, ut formosissima florum Regina, Rosa, sese illi vertat in coronam. At quomodo repente versa es in spinetum doloris corona voluptatis? Quomodo immortali vita dignissimi floris purpuram funebris pallor infecit? Gravissimam jacturam apertius lamentabor. Quomodo, cum maxime virtute gloriaque vernares, defloruisti Romanæ flos amœnitatis, Alexander Cardinalis Ursine? O me infelicem! Tuo ex obitu peracerbo habeo in rem meam appositum quidem, sed miserabile argumentum. Si nimirum ipse potuisti plurima præclare facere brevissime vivendo; cur non possimus ipsi multa laudabiliter complecti parcissime dicendo? Nunc jam desino mirari, quod compendiariis orationibus meis mirifice delectareris vivus, quibus moriens vitæ compendio suffragaris. Ut brevem esse, Rosam redolere intelligamus. Possem adhuc sexcenta breviter laudatæ brevitatis ornamenta subjicere. Possem tam vere, quam splendide affirmare, pretiosas & gemmeas orationes gemellas esse gemmarum:

marum: quod utrarumque immensum pretium nitida brevitate contineatur, cum cæteri vulgares lapides, longi sermonis ingentes imagines, in scopulos & montes extuberent. Possem quoque istis, qui magna solum aut immodica, hoc est, Maximini caligas demirantur, exiguam illam ex ferro Norimbergensem muscam, ingenti pridem artificio ad volandum revolandumque animatam, obtrudere: ut, qui humanæ rationi obstinate repugnant, muscæ improbitate vincantur. Sed finem facio, ne sit oratore longior oratio.

Ætas Florea;

Sive

De toto anno cultis floribus vernante.

ORATIO XXXIV.

VOs quoque, communis amor, & cura gratissima, hortenses flores, dum totius anni vices perpetuo vere coronatis, ferrei temporis detersa rubigine, novum seculum florei n itore nominis coloratis. Inter flores nimirum regnare decuit regias *Apes Barberinas*, quarum mel *Urbanitas* est. Age igitur, in hoc florum regno exornandis debita floribus audacior effloreſcat oratio. Florentis hoc ingenii felix inventum fuit, ut ferreis moribus ætas decolor

decolor florum cultu refloreſceret? Horum ergo de populo pulcherrimo agreſtes colonias urbanos in hortos hoſpitalis deduxit urbanitas. Decuit enim beneficos floridi ſeculi conditores civitate donari. Quæ jam eloquentia coloribus exprimat eruditis artificio multiplici elaboratam hortorum pulchritudinem, ipſis idcirco, quibus parata eſt, æmulam floribus, ut pulchri hoſpites pulchre habitent? Quænam oratio callida eloquenti filo percurrat areolarum Dædalea claustra, ideo flexuoſis anfractibus implicata, ut fugaciſſimæ florum formoſitati labyrinthum & moram faciant? Neque vero concedit hortorum amœnitati nobilitas colonorum. Fuit illud tempus, cum vix è primariis viris unus Perſarum rex, iſque prudentiſſimus, Cyrus, regias inter curas hortuli cultum reponens, florentiſſimo inter flores manu ſua ſatos imperio, Lacedæmonium apud legatum gloriatus

gloriatus est: Atqui hæc Ætas florea quam multos profert ex omni nobilitatis flore felicissimos Cyros, qui præstantium florum odorata regna veteribus floridiora moderantes, veteris illam Cyri laudem laudabilius usurpant, Hi manu nostra sunt sati. O manus urbium felicitati pares, quarum felici contactu non modo terra, sed ipsa etiam felicitas urbana floresçit! Hic enimvero mirari non habeo, quare orbis terrarum imperatrix cæteris magis urbibus florum cultu floreat Roma, cum subacto cultoque Imperatoriis manibus solo, floridum sibi sternere ad gloriam iter, vel à Cincinnatorum usque Dictatorum antiquitate, Romanum sit. Exite jam ad vitæ gloriæque lucem, terræ quidem filii, sed altricis nobilitatis adoptivi. Ipsum publicæ lucis

decus,

decus, quandoquidem flammæ tum Græco nomine, tum nitida ſpecie fulgetis, veſtro fulgore provocate. Cum ſole ipſo clariora cœleſtibus terrena ſidera interdiu micate, ac diem geminate. In hortenſibus theatris, externæ formoſitatis victores, vobiſcum ipſi formoſiſſimi fratres domeſtico certamine de forma dimicate. Diſcolores inter hortorum ſcenas, ſimul florentis, ſimul defloreſcentis mortalis pulchritudinis utilem fabulam date. Exemplo melius veſtro, quam alieno carmine illud monete, *Nimium ne crede colori.* Vernis veſtris coloribus perpetui veris novam felicitatem expingite. Bene eſt. Audiſtis blandam vocis illecebram, adhuc magnæ matris abſtruſi viſceribus floriduli pupuli. Ecce jam voci votoque reſponſuri, materni ſinus gravem præmaturo egreſſu moram rumpitis. Iam virides inter foliorum faſciolas inſolitam ad lucem conniventia capitula ſuſtollitis. Iam vitam, quam nos ærumnoſam nobis natalitiis lacrymis præſagimus, lætiſſimam vos diducto decenter ore à riſu inchoatis, & hiante ſemper labello renidentes, dum vivitis, ridetis. O vos beatos, quorum vita riſus eſt! O riſum efficacem, quo totus annus exhilaratur! Prima (quis credat?) florum riſu anni ſenectus juveneſcit: prima vernat hyems. Tua, Hyacinthe, præcox pulchritudo

do ver hybernum repræsentat, sive igore decolor niveo vultu circumfu- s provoces nives, sive cœlo concolor æleſtem ſuavitatem redoleas. Tibi ero (flos fabularum, formoſiſſime arciſſe) hybernum frigus merito ami- um & conſentaneum eſt, tua ipſa uod forma pernicioſe calueris. O quam ppoſite nunc aureo, nunc argenteo, unc utroque pallore tabeſcis, ac dege- eras in florem? Tantus enim decor ulchre debuit pretioſeque palleſcere. ed quis inter ventoſa hor torum hy- erna flos lætior hyemet, quam quæ on ſine vento aperitur, quæque ven- um nomine ſpirat, Anemone? Con- ſpirate jam, con juratæ aurarum animæ: veſtros animoſos impetus omnium u- us hic floſculus toto hiatu ridet, imo veſtro ſpiritu animatur. Et ſane vento audere decuit, quem vulnerati Ado- idis vaniſſima fabula cruentavit. Suam ſtam flos ipſe lugubrem fabulam, cum maxime patet, effuſiſſime ridet. Nec uno ille, ut florum pletique, ſed vario olore veſtitur. Nam varia veſte abun- dare florentiſſimi Principis eſt. Nuſquam amen elegantius quam in tuis, *Federice Corneli*, elegantiſſimis hortis coloratur: ubi lectiſſimi flores tuis è moribus, qui florum Princeps, ac flos Principum es, olorem trahunt. Vidi ego inter ea Tem- e, quæ tu Romæ Theſſalicis amœnio-

ra

ra condidisti, Romano cultu venustissimam Anemonem, cujus candidam foliorum prætextam ita purpureus limbus obibat, ut morum candori tuorum purpuram promittere videretur. At vos ne ultra in fragile floris decus conspirate, ventosi spiritus. Heu me, ventos rogo! En eadem (O rerum vices!) quæ modo decorum florem animabat aura, tragico ludibrio diffiatum exanimat. I nunc, atque auræ confide fallaci. Sed jam Ver floridum vernos flores per Zephyrum præconem evocat. Res mira! Insusurratum præconis ventuli murmurillum ubique audiunt, & adsunt florum populi discolores, atque hospitas lucis oras grati advenæ salutaturi, osculo suaviter hiulco odoratam animam inhalant. O halitum ægræ mortalitati vitalem! O curarum æstus blande diffiantem auram ingenuæ voluptatis! Quem non demulceat in Junci folio narcisso par aurei pretio coloris odoris pretiosa suavitas? sive hic simplici foliorum bractea avare, sive pleni rutila floris pompa liberaliter aurescat. Cui vero argenteus ille Narcissus, qui productiore collo Camelum in flore ludit, exporrecto vitam osculo propius non inspiret? Cui non Hyblam, non Hymettum oleat tum Moscatus, tum odoratissimus Orientis Hyacinthus, quorum vel ipsum nomen odoratum est? Quid?

Quid? obſcuro natum ac traductum loco Lilium convallium nonne ſuaviſſimo illud afflatu vere inſinuat, ex obſcuritate patriæ eum ſæpe virtutis candorem exſiſtere, qui clariſſimas ornet civitates? Quid? nonne lactea Cyclaminus lactescentis in florum puerperio Naturæ concretum in florem lac videatur? Mihi vero vos, verſicolores, atq; ab ipſis maculis & nævis formoſæ Tulipæ, dum coloribus floretis omnibus, flos omnis eſtis. Sed quid ego Veris flores enumero? enumerare qui poſſit innumerabiles ac ſingulares, tuos, *Tranquille Romauli*, florentiſſimos adeat hortos, qui proximo Veſpaſiani Amphitheatro feliciores, inuſitato antiquitus miraculo perpetui Veris theatrum ſunt: ubi ludus non ſæva hominum mors, ſed amabilis florum vita eſt; ubi curioſos oculos non morientium gladiatorum plaga funeſte, ſed naſcentium roſarum purpura jucunde cruentat. O roſæ, pulchra Veris morientis vulnera, quandoquidem veſtrarum inter ſpinarum mucrones nitide cruentum emoritur Ver! Emoritur quidem Ver in roſa: ſed renaſcitur in Cariophyllo, qui, quod coloribus vernat omnibus, quod nullis concedit odoribus, renaſcenti quotannis Phœnice pulchrius æſtivos per æſtus Veri digna ſubſternit incunabula. Sed cujus præterea floris odore peregrino Æſtatis

calor noſtros hortos vaporat? Salve Gelſimine, florum flos. O quam gratus hoſpes flagellorum manibus adrepens toto jam terrarum orbe peregrinaris! O quam lepidum, quam ſalubrem è tua patria nobis odoris Africum ſpiras! Et vero par erat fervidæ matris odoratum eſſe filium: quo enim alio materni amoris fervor quam odorato ſpiritu filium animaret? Sed illud non plane intelligo, qui fiat, ut Parens Æthiopum nigerrima candidos pariat flores. An propterea quod Parentis illi non vultu, ſed lacte colorantur? An quia ſic è nigra nocte candida lux naſcitur? Exiſte nunc tandem, exſiſte, Mexicanis è viretis oriunda, quæ Nazareni floris inter ſpinas morientis florida imago es, Granadilla. Florere te decet per æſtum, quia flos amoris es. Nulla vero tibi terra fertilius æſtuat, quam Roma, cujus in nomine ardet Amor. Mitto jam ſingulos flores: omnes ut verbo complectar, breviſſime aio, florum æſtate quam frugum meſſem demeti non minorem. Et quiſquam dubitabit, ſi torrida refloreſcit Æſtas in Ver, Autumnum quoque floriferam ob temperiem ſuas inter vernare vindemias? Non enim poteſt florulentis deliciis genialis Autumni carere lætitia. Unus retineri ſe non patitur, autumnales deliciæ, Crocus, qui tam eleganter ſexcentas colorum formas induit,

duit, ut verſicolor inter flores Proteus dici poſſe videatur. Et hactenus quidem orationi licuerit noſtræ cum floribus efflorescere, floreique ſeculi Ver aſſiduum, ærumnoſæ recens mortalitati ſolatium gratulari. Ite nunc, veriſſimæ vocis mei teſtes, ite, acerrimi ſpeculatores, mortalium oculi: veſtram cum ubique, tum Romæ felicitatem in urbe florentem legite felicitatem: inter fugaciſſimas anni quadripartiti vices conſtantiſſimi Veris ſuſpicite amœnitatem, ſive ubi fluviorum Rex Tyberis *Farneſia Lilia*, è regiis utriuſque ripæ hortis conſpicua, familiaribus aquis irrigat, ac dominatricem ſemper educat in coronam; ſive ubi *Medicea Flora*, ſuam ubique Florentiam ſpirans, Romam ubium florentiſſimam exornat; ſive ubi *Burgheſius Draco* ad aureos Heſperidum hortos, quos novus Africæ victor, major veteri, *Scipio* Mauritanis longe nitidiores Romano ſplendore fundavit, vere ipſe aureus invitat, non arcet, quia Domini mores habet; ſive ubi *Ludoviſiæ Virtutis* inſignis flos, & purpurea & aurea felicitas micat; ſive ubi *Cæſarina Domus*, gemello Vere beatiſſima, eximiis vernat & floribus & fratribus; ſive ubi *Cætanæ ditionis* oppida ſuburbana urbaniſſimo ſub Principe floream Urbi non invident voluptatem; ſive etiam ubi tum *Peretta*, tum *Matthæia* Villæ opulentia

lucet aurea in ædificiis, & ſmaragdina in viretis. Atq; ut infinitos omittam alios Romanæ nobilitatis hortos, veſtros hic præterire nequaquam poſſum, Exquilinæ Triumviri amœnitatis, *Dominice Fedine*, *Pompei Paſqualine*, atque alter *Pompei de Angelis*. In exquiliis enim divini floris Mater *Virgo Maxima* pluviis olim nivibus, fœcundæ virginitatis argumentis, non ædem ſibi modo pulcherrimam produxit in lucem, verum etiam vobis, virginalis ædis cultores aſſidui, eleganteſſimos flores, gratum obſequii fructū, filiiq; virtutiſque ſuæ decoras imagines procreat educatque. Meus mihi interim hortulus, cupienti paucas, obſcurioribus floſculis *Ætatem Floream* lepide colorabit. Vna tamen hortuli mei pulcherrima hoſpita, roſarum Regina omnium, Sinenſis roſa, quæ nuper ad me Senenſem, cultorem cognominis patriæ, fœdere è toto divitis orbe regionibus officioſe divertit, verſicolore prodigio antevertit hortorum laudibus cæterorum. Videas primum tereti ſtipite, nullis armatam ſpinis, innocenter clementerque aſſurgere: ut quam nuſquam hactenus inveneris inermem nudamque, ab omni doloris aculeo floridam voluptatem ipſa promittat. Videas deinde frondibus magnitudine ac forma pampinos imitantibus conveſtitam, è ſmaragdino dehiſcentis calicis conclavi, multiplici

multiplici foliorum ſyrmate regaliter explicato, in publicam lucem prodire, lucis ipſius formoſa diſcrimina quotidie ſic æmulantem, ut mane quidem candidam, meridie flammeam, veſpere purpuream, hoc eſt, ſimul aliam, ſimul eandem admireris: & quotidiani miraculi novitate fateri cogaris, ad florum Reginam, quæ tanquam Sol alter variæ ſuco lucis diem coloret, colorum Principes viciſſim accedere tributarios. Hujus mihi hortuli delicias innocentes nemo Catonum exprobret; ſiquidem in horto voluptatis nos flores, inter divina jam pridem ſapientia conditi, floribus naſcimur, primiq; Parentis integritas felix totius magiſtra poſteritatis eodem in horto laudabiliter ruſticata eſt. Quid jam ſupereſt, niſi diuturnæ ut hortorum incolumitati ſupplici voto conſulamus? Tu ergo, pluribus oculate quam Argus luminibus, terrarum cuſtos atque excubitor, cœlum, ſi floribus cum ſideribus conſpicui nitoris affinitas eſt, dum languidis, ac veluti ſopitis per noctem capitibus ſecuri connivent illi, tuti etiam ut ſint, in clandeſtinos raptores inconnivens tuis excuba ſtellis; nocturnis eos larvis abſterre; minare fulgure, tonitru increpa; imbre, grandine, fulmine procul extermina. Tuque, floridæ pater familiæ, placidiſſime Zephyre, tuæ te pulcherrimæ prolis ſummâ tangunt

pericula, placidum tantiſper ingenium exue: juſtus in fures ultor irrumpe: ne pariare hortorum ſepta latronũ inſidiis patere, ac purpureum florum pudorem prædam eſſe prædonum: cum fratrum ſpiritu conſpirante furax hominum genus à floribus longe diffletum in ſpineta compelle. Par eſt enim aduncas ad furtum manus non floribus hærere, ſed ſpinis.

LAUS DEO.

Roſa Sepulcralis;

Sive

In funere Alexandri Card. Urſini.

ORATIO XXXV.

O Breve Roſarum ver! O mortalitatis juvenili vere defloreſcentis lugubre exemplum! O Vrſinæ amœnitatis principem florem, è vitæ gloriæque fertili viridario flebiliter tranſlatum ad ſterile ſepulcretum! O nimis copioſe ſucreſcentes ad unius Roſæ caſum ſpinas doloris innumerabiles! O viduam Romam, roſeæ purpuræ amiſſum gaudium in atratæ violæ ſqualore deplorantem! O nos, Socii, nobiliſſimo cum flore ſuaviſſimę virtutis fructu fraudatos. Atque ego quidem cum Roſæ nuper florentiſſimæ qualemcumque dictionis meæ cultricem aurã

ram non ſemel dicaverim, debeo nunc extremum defloratæ cultum irrigantium lacrymarum. Quis ſcit, an excuſſi floris aridum decus officioſa irrigatione refloreſcat? Vbi nunc ille vetuſtiſſimæ nobilitatis flos, Alexander, qui Regum non modo nomine, ſed etiam merito inſcriptus, regio Roſæ colore, cum veſte tum ſanguine illuſtriſſimus, purpuravit? Illa ergo nobilitas, quæ ſupra mille ac ſexcentos annos in clariſſimo (a) viro Vipio Vrſino, equeſtri loco nato, ſe floruiſſe gloriatur; quæ deinde per longam Heroum poſteritatem, atque (ut paucos numerem ex infinitis) per quatuor Pontifices maximos, per Purpuratos Patres quatuor ac triginta, per duos & ſexaginta Romæ Senatores; per ejuſdem principis Vrbis Præfectos quatuor, per Eccleſiæ Romanæ Vexilliferos ſex, per centum bellicos Imperatores, per Conſules, per utriuſque Siciliæ Magnos Comites ſtabiles, per Oratores, Legatos, Moderatores provinciarum, Satrapas, Proreges, aurei velleris, Sancti Michaelis, Sanctique Spiritus Equites, per magnos Rhodiorum, Templariorumque ac Teutonicorum Equitum Magiſtros, per Principes Tarentinos, per Duces, Marchiones, Comites, Imperii Electores, Antiſtites

(a) *Ex inſcriptione veteri urnæ marmoreæ apud Brachiani Ducem Vrſinum.*

ipso numero plures, per connubiorum communione contractas affinitates cum Magnis Ducibus, cum Hispaniæ, Galliæ, Angliæ Regibus, atq; cum ipsis Imperatoribus, per sanctissimos viros plurimos, præsertim vero geminos Ursinos, alterum Apostolorum auditorem, Gregorii Magni Pontificis encomio celebrē alterum, per Volusianum Præsulem Turonensem, eundemque Martyrem, per Monasticæ familiæ in Occidente conditorem Benedictum propagata; quæque per generosos traduces in Hispaniam, Angliam, Galliam, Germaniam, Poloniamq; diffusa, & ad potentissimos dominatus traducta; quæ demum ab uno laudum omnium capacissimo, magni nominis, majoris indolis, Alexandro mirifice amplificata est; quantam, quæso, fecit eum eodem moriente jacturam! Ubi flos ingeniorum, qui certatim naturæ artisq; viribus excultus, & lætior & mirabilior vernabat indies, maturabatque immortalitate dignum de Regno librum, fructum videlicet ipsius regali purpuræ concolorem? Quomodo promeritus est, ut lethali perpetuoq; silentio ante diem obmutesceret, qui doctissimo in volumine difficilem illam facile assecutus est gloriam, ut Rosas loqueretur; cum magis indole ac facundia, quam domestico insigni & merita purpura, roseus esset? Certabat enim in

in illo cum ſuavitate morum ingenii elegantia, cum Latinis, tum Italicis numeris abſolutiſſima. Ut geminam utriuſq; linguæ lauream promerita videri potuerit, niſi una inſtar omnium ipſa ſibi corona eſſet Roſa. Accedebat omnia hiſtoriæ decora, quamvis anguſto ſinu, complexa memoriæ amplitudo, in Alexandro minime mirabilis, quia breviſſimi ambitus Roſa flos omnis eſt. Vbi, ubi flos virtutis incorruptæ? Quomodo moriens expalluit, quem fortioris morte charitatis calor coloravit? Enimvero jucundus eſt fugacis vitæ monitor præmoriens flos. Suaviter olet memoria mortis, quæ Roſam olet. Et quanquam miſeraeſt boni recordatio quod recuperari non poteſt; tamen iſta nos, ut in malis, miſeria delectat, quia tuo ſaltem, præcepte Princeps, nomine non caret. Adeo nec tecum, nec ſine te vivere valemus. Igitur, qui tuo nuper funere exanimabamur, funebri laudatione reviviſcimus: dum tu præpropere exanimatus, noſtro in tuas laudes profuſo ſpiritu, ut gloriæ vivas, animaris. Pridie ejus diei, quo Virginis maximæ, cœlo regerminantis è ſepulcro, per ſextiles calores memoria floret, Alexandri Cardinalis Vrſini ſemper florida pietas, flagris eductо (quod ſingulis Virginalibus pervigiliis cõſueverat) ſanguine irrigata, ſolito pulchriorirrubuit. Triumphali enim pompa

in cœlum assumptæ Virginum Imperatrici, quæ * *sicut lilium inter spinas* assurgebat, quid Vrsinæ religioni congruentius, quam Rosam subternere? eam vero quod minium illustrius, quam juxta pius atque nobilis cruor, coloraret? Quanquam nihil erat, quod sanguinolenta flagella Rosam expingerent, quæ divinas inter spinas jam formosissima rubescebat. Audi, viva mortalitas, audi, victura posteritas, novum florem elaborantis admirabile inventum charitatis. Æneam Amoris sui, Cruci affixi, effigiem ut altius & humanius infigeret cordi, assidue de collo suspensam, nudoque pectori exstantibus clavorum cuspidibus hærentem, manu sæpius admota non sine vulnere apprimebat. Decora scilicet inter Amoris aculeos Rosa cor est. Neque cor, Amoris Rosam, ros gratior, quam corde ab ipso stillatus cruor exornet. Ita pridem mortuus Amor inter spinas appositæ tumulabatur in Rosa. Et vero debuit suos per clavos sagittarius Amor cordi propius admoveri; ut divinas idem sagittas ad opratissimum scopum facile collimaret. Quis jam miretur, in extincto corde ne guttam quidem sanguinis fuisse inventam, quem tam propinquus Amor totum vel hausserat, vel arefecerat? Quid

* *Cant.* 2.

ultra

ultra quæris ardentiſſimæ febris cauſam, ſollicita conſultatio Medicorum? Ignem Alexander gerebat in ſinu, & ardorem non haberet in venis? Ardor hic ideo mortiferum frigus peperit, quia vehemens ad immortalem vitam migrandi cupiditas fuit. Inde vox illa, omnibus famæ linguis prædicanda, omnium acclamatione gentium excipienda, Si mortis & vitæ daretur optio, mortem ſe præoptaturum, ut citius Deo, vera videlicet vita, frueretur. Inde illa, ingraveſcente morbo, vitam divino Numini devoventis liberalis alacritas, ut funus in fœnus verteretur immortalitatis. Neq; vero degeneravit à vividæ Roſæ laude moribundi pia demiſsio, cum panem Cœlitum præguſtavit, è lecto prolapſus ad terram. Sic Roſa, dum ſolo inhæret, utilius excipit Solem. Cui jam exſpirantis Roſæ animam non olet morientis Vrſini Principis ſpiritus extremus, in voces ſuaviſsimas effuſus; ſive dum ſui compos fratrem natu gloriaque maximum ſuæ virtutis opima hæreditate cumulavit; ſive cum vi morbi impos animi nihil non pium loquebatur, ut pietas illi pro animo eſſe videretur? Sed ecce tandem frigida mortis manu Roſa præcerpitur & expalleſcit: in occaſu tamen floret, dum purpura tranſit in candorem. Ipſum ſcilicet Roſæ cadaver decorum eſt. At ô ſpectaculum

lamen-

lamentabile! Sepulcralis humus nimiu gravis, immani superimposito saxo, florem molliss num obruit, atque etiam in funere jucundissimum eripit. Sed eripi non potest longe lateque diffusus odor, & florens memoria virtutis immortalis. Juvat meminisse temporis illius, cum vidi ego te adolescentem Senis (eo nomine felicissi na urbe, quod adolescentiæ tuæ senilis sapientiæ canitiem præfestinavit) cum vidi te, inquam, primo ætatis vere, in vitiorum tribulos & spinas pleriſq; luxuriante, in pudoris integerrimi Rosam raro miraculo splendescere. Vt roseus ille vernantis virtutis color purpureæ gloriæ messem ubèrrimam, in Vaticano solo colligendam, jam tum promittere videretur. Non tamen caruit virtus florida spinis optimis, quarum vallo tutior & pulchrior purpura esset: siquidem inter aculeos, & philosophantis animi eruditos, & discrucians se corporis pios, amabiliter horrida interlucebat. Tum vero cruento pie purpurea cruciatu maxime interluxit, cum paucos ante annos deprehensus est tortilis funiculus, perpetua nodorũ serie aspérrimus, nudos renes tam arcte constringere, ut, dum corpus intercideret, animum Deo necteret: objicique veteri proverbio posset, in scirpo integritatis nodos inveniri. Mirari jã desino, diuturnis Alexandrum precibus, ut in Societatem

tem Iesu cooptaretur, efflagitasse. Vbi enim decentius lectissima Rosa, quam inter Iesu spinas, habitaret? aut quo felicius colore, quam saluberrimo ejusdē cruore, tingeretur? Sed præstantissimum florem Vaticana purpura ambitiose ornavit, ut in illo ruberet illustrior. Et ea quidem colorem duxit ac decorem è singularium flore virtutū, cum purpuratus Alexander magnis muneribus, quibus defungebatur, par, seu potius major eminebat: cum Religiosorum ordinum duorum Pontificio divinoque consilio Patronus institutus ostendit, ampliorem esse amplitudine patrocinii complexum charitatis: cum liberalissimus Æmiliæ Legatus, vectigalis sui aureo dispendio chariorem auro nobilissimæ Provinciæ benevolentiam sibi faciebat honesto fœnore vectigalem: eum diutius fortasse quam Vrsina benignitas vellet retardatos qua reorum in carcere, qua rusticanorum hominum in aula faciles ad se aditus, ne quid utriq; vel impendii diuturnitate, vel quæstus jactura detrimenti paterentur, erogata de suo pecunia compensabat. Adeo in ipsa suspicione cunctationis humanissimi Principis beneficio properabant. Iam vero quis excelsam in Deum pietatem humili oratione consequatur? Quotidie cœlum pie invadens, Numen divinum ad aras in Amoris sacrificium devocabat, ac pure

operatus

operatus Cœlitum mensis accumbebat in terris. Si quando autem in idem cœli salutare ferculum incideret, vel usque ad viliſſima tuguria comitabatur: & quamvis ardente die, aperto capite venerabundus candidum Solem ſuum proſequebatur. Vt videri tum poſſet mutata eſſe, quam laudamus, in Heliotropium Roſa. Neque vero unum Solis ſui candorem, ſed ruborem quoque adamavit. Quare, nequa præteriret hora, quin ſalubriter ſanguinolentum ipſius occaſum grata recordatione recoleret, pro mortalium vita mortuo Deo preces horarias eo, quo conſcripſerat, eximio pietatis ſenſu quotidie repetebat. Earum vero precum pondus ac vim tanti fecit Roberti Cardinalis Bellarmini ingenua eruditio, ut ſuis, quas eadem ſuper re compoſuerat, reſciſſis Vrſinas prætulerit, ac poſteritatis religioni uſurpandas commendarit. Eo præterea pietatis proceſſit Alexander, ut cruenta ejuſdem Solis occidentis veſtigia, quibus corpore ſæpe, animo ſemper inſiſteret, ut ſuis quæque locis Hieroſolymæ impreſſa ſunt, in Brachianenſi receſſu ſacris æ-diculis exprimere cogitarer. Sed pie cogitata ſtrenue perficere non potuit: quia præcipiti occaſu ad immortalitatis orientem properavit. Vt igitur properantem fugax perſequatur oratio, mitto commemorare Alexandri erga Virginem

nem maximam constantissimum amorem, quem vel supremo spiritu fugiente post eandem Virginem abeuntem in cœlum testatus est: formosior enim Rosa est adjuncta Lilio. Non dico à flagitio sanctissimam, luctuque quam risu feliciorem Magdalenam tam religiose fuisse ab ipso cultam; ut ejusdem lustrales lacrymas, vel inquinatissimum animum abluentes, verbis ab ingenioso cultu conceptis, atque per statas dierum singulorum horas recitatis, celebraverit: nullo enim rore Rosa splendidius gemmare potuit, quam puris fœminæ lacrymis impurissima gaudia dolentis. Sileo incontaminati animi longissime abhorrentem à mortiferi criminis macula nitorem: nam quid Rosæ cum fœditate conveniat? Prætereo alienæ studium salutis efficacissimum: id enim abunde testatur Alexandri consilio perquam commodo institutum Brachiani sodalitium; ut ipse singulis semel hebdomadis convocatis oppidanis, & sacræ concionis eloquentia, & piæ verberationis exemplo, contra scelerum venena mederetur. Et quisquam dubitet, quin inter flores Rosa medicatissima sit? Relinquo denique in olidis Nosocomiis invisendis juvandisque benignitatem æque halantem, atque juxta graveolentes plantas rosa vernat odoratior; mansuetudinem atrocissimas inter injurias

rias æque præstantem, atque innocens rosa noxias eminet interspinas. Resiste hic admiratione defixa, resiste præceps in exitum oratio: & (quoad per magnitudinem rei licebit) expone facinus manſuetudinis inauditæ, atque de uno credibilis Alexandro. Fuit qui, tametsi nulla læsus erat injuria, (quem enim Rosa læderet?) tamen, ut non raro hallucinamur, qui ream criminis facimus innocentiam, innocentissimo Principi infensus, paratis insidiis moliretur necem: cumque divinitus elusum non succeſſisset inceptum, ac suum ipsa facinus mors perhorresceret videretur; morte audacior, missa contumeliosa epistola, quod Alexandrum non posset, ipsius certe gloriam multiplici convitio laceravit. Animadverto, vos ipsos, audita solum tanti sceleris atrocitate, in authorem vehementer excanduisse, Auditores. Quid eum fecisse putatis, qui tam turpiter, tam immerito lacessebatur? An justissimo repente furore inflammatum vultu minaciter fulgurasse, ore tonuisse, qua suis, qua fraternis viribus armisq; fulminasse? At eminebat extra ultrices perturbationum procellas magnanimi pectoris placida serenitas. Quid ergo? par ingenti periculo dedecus purpuratus Princeps, amplissimus Legatus inultus tulit? Imo vero præclare ultus est. Audite, implacabiles animi, atque

atque condiscite novum ulcionis genus, quod humanitas excogitavit. Plenas probrorum literas iis oculis legit, quibus legunter officiosæ: tum cœlum suspiciens, Tandem aliquando oblata est, inquit, optatissima occasio injuriæ condonatæ pacifica hostia tibi litandi, Deus pacis, qui toto sanguine vitaque chariorem tanti fecisti amicitiam, ut cum inimicis tuis non alia eam sanxeris victima, nisi te. Sic elocutus, furiosam epistolam, inimicitiæ chirographum, rescindit; atque ita injuriam ipsam recissam, humanissimaq; ultione mactatam sacrificat charitati. O sciſſuram ingeniosam, quæ violatæ vulnera humanitatis aptissime conglutinavit! O chirographum, quam infeliciter minacibus inscriptum notis, tam feliciter mitibus planeq; roseis manibus cum veteri, quod adversus nos erat, chirographo affixum Cruci, ut inter confixi Amoris clavos & spinas innocenter laceraretur! O sane Magno majorem Alexandrum! is enim, cum sese unum, exiguum scilicet mundum, impotens iræ vincere nesciret, hanc tibi gloriam reliquit, ut victoria tui fortior de Magno, innumerabiles vincendos mundos somniante, & vix Asiæ unius expugnatore, triumphaveris. At tu lamentare jam, præreptis deliciis tuis, lamentare inusitatam orbitatem, Roma: quando non tam unũ hominem,

nem, quam omnes ſepelit gentilitii ſoli rapax urna virtutes. Quanquam illud habes non leve in ſumma calamitate ſolatium, ut chariſſimi Principis optima pars, cor videlicet, in Romani ſepulcri ſinu foveatur. Illo aucta corde, omnium domicilio virtutum, maxime corda ta es ad ſanctitatem. Ex illo corde, quamvis exſtincto, ſpiritus vitales ducis ad gloriæ immortalitatem. O nos præſertim, Sodales, in funebri luctu beatos, quos tranſmiſſi cordis amabilis hæreditas locupletavit! O vere noſtrum Alexandrum, quem vel mors ipſa nobis cordis munere arctiſſime conjunxit! O cor eodem, quo Robertus Cardinalis Bellarminus, & ſapientia & probitate illuſtriſſimus, clauditur, ſepulcro appoſite concluſum, cum rite tumulo conſocientur in terris, qui ſimul, ut ſpes eſt, in cœlo vivunt! Ad hunc tumulum cupide accede, hoſpes Urbis Orbis terrarum, ut laudum omnium odore ſuaviſſimo recreeris. Suavitas enim afflatur è ſepulchro, in quo Roſa tumulatur.

Laurea Cupreſſina;

Sive

In funere Bernardini Stephonii.

ORATIO XXXVI.

ERgo coronarium Stephonii nomen eruditiſſimo capiti pro laurea funeſtæ

ſtæ cupreſſus omen fuit? Ergo Romanum ſingulari par eloquentiæ theatrum externum ſepulcrum eſt? Debiti ergo canoræ gloriæ plauſus parentales lacrymæ ſunt? Agite, lachrymæ, tantiſper in voces abite, dum vitæ fabulam ſuæ non elegantet minus claudenti, quam tragicos Regum exitus canenti elegantiſſimo Poetæ, ſuprema gratulatione plaudatis. Age, lacrymis eloquentior quam vocibus dolor, quamvis inconditus, vocalis tamen erumpe. Extincta enim eloquentia, inconditam decet loquentiam ululare. Abiiſti ex hac mortalitatis palæſtra ſine laurea, canore victor: ſed ipſa tibi cupreſſus in lauream abiit, hoc eſt, digniſſimam corona vitam mors honeſtiſſima coronavit. Ante immortalem laudabiliter obitæ mortis coronam diu decumbens, affixuſque lectulo, cum graviſſimo acutiſſimoque morbo generoſe colluctatus es. Jacentibus enim proſtratiſque corporis viribus, animi vis ac virtus ab ipſa conſtantior erectiorque ruina, mole ſua ſic ſtabat, ut in lectulo illo, tanquam in ſcena virtutis, videreris Antæi fabulam ſerio dare, Stephoni, qui cum graviſſime decumberes, tum fortiſſime aſſurgeres. Mirari jam deſino, quod tragica funera ſplendide ſcripſeris, qui mala ſuprema intrepide toleraris. Iſtam enim in morbo robuſtam, vivacem

in

in morte virtutem non adumbrarent alii quam Reges Heroesque morituri. Heroicam hanc laudum coronidē tuarum prædivinavit divina poesis tua, quando erudito primum partu theatralem in lucem edidit fertilem cœli terrarumque theatro heroum parentem, Tybertē heroinam Sympheruſam: ut, quoniam unum coronæ ſidus impar videbatur numeroſa, fratres cum matre, ſideraPoetam ſuum illuſtri occaſu prævia coronarent. Cum corona triumphum mors fortiſſima merebatur. Hinc tuus ille Criſpus, tuo non minus carmine, quam ſuo robore triumphalis, æque pro pudicitia in pace bellicoſus, ac pro patria in bello pacis aſſertor, dum purpuratus candidæ virtutis miles dato fortiter ſanguine inter theatri lacrymas triumphat, pulchre ſuo proludit Poetæ, cujus in ultimo vitæ actu vultus, veteranæ virtutis colore ſuffuſus, non morientis ſed triumphantis fuit. Mors enim honeſta immortalitatis triumphus eſt. Quid à triumpho ſuperſit præter imperium? & hoc tibi animoſe morituro tua Flavia Melpomene pridem immortale præcinuit, cum Cæſareos hæredes terrarum imperio majores, hoc eſt, magnæ indolis tuæ imagines, tanquam cœli Cæſares generoſo exitu præmiſit in cœlum. Sequutus es Regios præcurſores (ut ſpes eſt) cœli regno digniſſimus,

dignissimus, quod ipse tui rex animi divine regnaveris in terris. Potentem tui te Regem una instar omnium testatur illa tuarum Regina laudum, humanæ gratiæ gloriæq; despicientia. Nam qui fieri poterat, quando, quod vulgo fertur, Non capit regnum duos, ut sapientissimi Regia pectoris, quam totam imperattrix virtus occuparat, servilis ingenii collegam admitteret Ambitionem? Testor extremas morientis preces, quibus impense flagitabas, ut nati ad immortalitatem partus ingenii tui parentalibus extincti flammis tecum funerarentur. O vocem ad ultimum usque spiritum sibi imperantis animi plane imperatoriam! O votum jure Maroniano simillimum! ut, qui magno geminus Maroni, dum caneret, splendore carminis præfulserat, par eidem, dum caderet, illustri flammarum voto suo carmini non minus lucis afflaret. Pepercere tamen divinis utriusque monumentis invocata incendia, ne cum Virgiliana Æneide Trojana iterum potentia, cum Stephoniana vero eloquentia Romana primum gloria conflagraret. Quanquam non erat cur tuæ flammas eloquentiæ, Stephoni, precareris quæ satis arderet. Quomodo enim tonaret, quomodo fulminaret, sine ingenioso ardore! O tonantis, O fulminantis olim Srephonii lætum prodigium!

Tunc

Tunc enimvero intonuit lævum bene tempestate serena. Etenim quid è Stephonii superstitis facundia, nisi serenitas, nasceretur? Quid illum consequatur extinctum, nisi turbulenta tempestas lacrymarum? Nostras lacrymas, & sua gaudia, sive obitus diem sui, multo ante idem præsagisse ac prædixisse dicitur Stephonius. Cur enim divinus Romanæ suavitatis cycnus sine divinatione mortis canorum spiritum exspiraret? At quam felix tua mors, eodem qui die nasceris atque occidis, quo divina vitæ mater concepta est! ut non tam natus ad mortem, quam mortuus ad vitam esse videaris. Virgo igitur, quæ Deum terris, te cœlo peperit: ut quantus mortalitati moriaris, quantus renascaris immortalitati, è magnæ parentis nobilitate interpretemur. Per lacteam vero Virginis viam quo abires alio, quam ad superos? Quis divino Poetæ Parnassus aptior, quam cœlum? Quæ tibi Musæ vocaliores, quam canori Cœlites? Quis Apollo præsentior, quam Deus? In isto jam felicitatis theatro nihil tragicum sonas ac lugubre: sed inter cœlestium concentus ac plausus amorum, Deo, quo plenus es, festivum canis Dithyrambum ad clepsydram æternitatis. In istis victor Olympiis (quando mortalis laurea tuis minor meritis erat) immortalem lucis coronam refers; imo vero

tute

tute tibi es corona, quia Stephonius es. Nobis autem quid supereſt, niſi orbitas luctuoſa ſine te? Agite igitur, redite voces in lacrymas, redite. Tanti enim viri jacturam & deſiderium nulla poteſt eloquentior, quam lacrymarum affluentia, perorare.

LAUS DEO.

Et ſibi & aliis Æſculapius;

Sive

In funere Marſilii Cagnati.

ORATIO XXXVII.

HActenus (Doctiſſimi atque excellentiſſimi viri) Marſilio Cagnato, à quo tam ſæpe Roma, Urbium Regina, vitam accepit, in ipſa ætatis maturitate immatura morte votis omnium & publicæ opportunitati prærepto, acerbiſſimus Romæ dolor, dum, vocis aditu intercluſo, lamentari nequit, tacito lacrymarum honore parentavit. Nunc tandem aliquando ſeipſo major ac violentior, ex ore noſtro, ex his ipſis atratis parietibus, funebri carmine flebiliter canoris, in ejus lugubrem laudationem erumpit, cujus nuper ad funus manavit in lacrymas. Laudare enim uberius, quam lugere, decet exſtincti memoriam, cujus, dum viveret, laudes nunquam intermorituras augurabamur. Illud vero, quod in omnium memoria

ſeculorum

ſeculorum vivat, digniſſimum præclare' dum vixit, præſtitit Marſilius; ut non ſingularem modo ſcientiam ad aliorum corporum ſanitatem incolumitatemque, verum etiam incredibilem quandam virtutem ad animi ſui temperationem æquabilitatemque oſtenderit. Ut ſibine, an aliis præclarius medicinam fecerit, jure dubitetur. Vtramque igitur laudem breviter ego adumbrabo dicendo, quam ille agendo expreſſit illuſtrius. Atque ut inde mihi naſcatur oratio, unde prima illi decora exſtiterunt; pervidit vel ad primam ineuntis ætatis lucem providæ indolis Marſilius, hanc viam ad immortalitatem proximam & quaſi compendiariam eſſe, ſi Medicinæ nomen daret; cujus utilitatem nobilitatemque divinæ inventioni conſecravit antiquitas. Quid enim vel ad communem civitatis ſalutem utilius, quam reduces vitas efficaci poculo depoſitis corporibus, ac prope jam exſtinctis infundere; vel ad publicam nominis commendationem nobilius, quam jactantem ſeſe ſua mortalitatis in aula cum infinito morborum ſatellitio mortem profligare? Quod victoriæ genus heroicis etiam temporibus adeo glorioſum erat, ut peritiſſimus medicinæ Hercules Heroum fortiſſimus haberetur. Præſentiſſima itaque hujus artis vis & facultas ſplendido Euripidis

mendacio

mendatio locum fecit; Herculem cum ipsa morte luctatum Alcestidem illi per vim eripuisse, quæ pro chariſſimo viro Admeto vicarium funus occupasset. Heroica ergo dignam indole scientiam aggressurus Marsilius, alacritate quam ætate firmior, Patavinas Athenas, ad omnium scientiarum emporium, proficiscitur. Angusta nimirum erat crescentis adhuc virtutis magnitudini Veronæ, parentis atque altricis nobiliſſimæ, amplitudo. Neque potuit adulta illa in teneris annis virilis indoles ingenii diutius in materno patriæ amplissimæ sinu complexuque delicate otioseque delitescere. Debuit è domesticis blandimentis ac deliciis ad vocantem in sua Lyceа Sapientiam provolare. Doctorem hic habuit, ne quid optimæ deesset felicissimi culturæ ingenii, Iacobum Zabarellam. Nihil enim ad sapientiam properanti accidere felicius potest, quam, quæ facem præferat ad cognitionem, Doctoris institutio sapientissimi. Vt magno parē Alexandro magistrū Aristotelem contigisse summa fuerit, ipso judice Philippo, etiā inter sceptra felicitas. Iam vero quis referat constanter susceptos pro sapientia labores, pervestigatam sagaciter pro ingenii laude veritatem? Quoties, Cognate, in latentium commentatione causarum defixus solidas diebus noctes continuabas? si

tamen nox oboriri ulla tibi unquam potuit, ad clariſſimam ſapientiæ lucem ſemper excubanti. Quoties in illis immortalium excubiis literarum, non amabiliſsimam ſolum præſentis veritatis contemplabare ſpeciem, verum etiam futuram apud omnes poſteros gloriam proſpiciebas tuam? quæ illa te primum die incredibili plauſu, ac perhonorifica acclamatione excepiſſe fertur, cum philoſophicus labor è nocturnis vigiliis ac tenebris in publicæ diſputationis pulverem Solemque proceſſit. Verum non potuit unius eruditione urbis immenſa diſcendi cupiditas expleri. Itaque veterum more ſapientum peregrinata, in hanc omnium terrarum arcem, virtutis & gloriæ domicilium, Romam, venit: quam nactus unam Marſilius indolis ſuæ magnitudini parem, dignum quoque ſuo ingenio, dignum Romano theatro Magiſtrum, Alexandrum Petronium, Medicum ejus ætatis inprimis nobilem, nanciſcitur. Cujus eruditiſſima domo, poſt quinquennale tyrocinium, adeo in curandis morbis exercitatus verſatuſque ad ſalutem prodiit civitatis, ut Hippocrates aliquis è templo Æſculapii cum exſcriptis morborum tabellis iterum exſtitiſſe, vel cum priſcis illis Aſclepiadis in horto Sanitatis educatus eſſe videretur. Quæ poſſit hoc loco tuis, Cognate, laudibus par

par oratio inveniri? Ita enim observatis notatisque corporum signis futura morbi pericula præsentiebas, ut imminentem ex insidiis mortem præsenti remedio anteverteres. Ita salutarem ægrotis ac prope desperatis hominibus medicinam adhibebas, ut illa, tanquam Helenæ poculo, salutem ac vitam propinares. Et miramur, si te, in morbos ac mortem ipsam, quantum homini fas est, dominantem, Regina terrarum Roma, gravissimis ac pestilentissimis annis laborans, adeo coluerit, ut opem sæpe tuam ac præsidium implorarit? adeo te authoritate maximum, honore etiam auxerit, ut medicorum principem ac signiferum non semel renuntiarit? adeo te rerum cognitione occultarum admirabilem suspexerit, ut in ampliſſima omnium disciplinarum Academia publicum tibi docendi munus ac decus detulerit? In qua sive Philosophiæ decreta explicares, sive Medicinæ præcepta traderes; illa ipsa Roma, quæ Ciceronis olim ex eloquentia, tuo nuper ex ore pendebat. Ita enim præter eam, quam profitebatur, sapientiam, qua Latine, qua Græce noverat; ita cum Astrologia callebat Historiam; (quæ postrema duo præsertim requirit in absoluto ac perfecto medico Galenus) ut ingenitam illam medicinæ austeritatem multiplicis eruditionis condimento

auditoribus ſuis ſuaviſſime temperaret. * Legi aliquando, Hugonem Senenſem, inter ætatis ſuæ medicos facile principem, in eo Concilio generali, quod ſummus Pontifex Eugenius hoc nomine quartus Ferrariæ coegit, ad inſtructam laute opiparéque cœnam Latinorum Græcorumque ſapientiſſimos, qui tum Ferrariam convenerant, vocaſſe: atque inter cœnandum (quod etjam de Gorgia Leontino legimus) profeſſum eſſe, de omni re, quæcunque in diſceptationem quæſtionemque vocaretur, ſe copioſiſſime eſſe dicturum. Idem hoc poteras tu quoque, Cagnate, profiteri. Vnum illud opus tibi non erat, ut epulas dicturus apparares: ſuaviſſima enim oratio tua omni eruditione condita epulum erat lautiſſimum. Mirentur hanc alii, dum publice doceres, in dicendo ſapientiam. Admiror ego peræque in familiari convictu ſapientiſſimam taciturnitatem. Neque vero inter populares vulgi ſermones poteras non tacere, qui rebus humanis prior & ſublimior, atque ex altiſſima mentis arce quod infra obſtreperet non exaudiens, arcano Sapientiæ colloquio fruebare. Vt enim quæ ſine undarum ſtrepitu belle ac tranquille labuntur flumina, magnam aquarum molem invehere ſolent: ita hominis animus

* *Æn. Sylv. Europæ cap.* 52.

taci-

taciturni multa solet abundare sapientia. Par erat nimirum, aureas illas voces non in vulgus effundi ad brevem admirationem; sed librorum monumentis ad sempiternam commendationem consignari. Quantum enim, quæso, vir sapientissime, doctissimorum hominũ plausum excitarunt tui de re medica libri complures, qua eruditionis, qua orationis lepore omni ac venustate florentes? qui non typographi magis opera, quam gloriæ acclamatione pervulgati, quod tu in illo docto silentio meditabaris, honorifice prædicabunt apud omnes annos consequentes. Neque tamen cultissimi fœtus ingenii è conclavi domestico adhuc omnes in lucem exstitere. Latent recentes senectutis extremæ partus, jam lucis appetentes publicæ; qui posthumam parenti suo gloriam, summam posteritati utilitatem, pollicentur. Vt, qui multos medendo morti eripuit vivus, scribendo plures ad vitam revocasse dicatur exstinctus. Exstinxit hunc sane vis mortis maturior: at exstinguere totum non potuit. Tua est vita illa, Cagnate, quam tuis è libris haustam tota posteritas vivet. Quantulam tui partem inimica mors abstulit, quæ te in omnium ætatibus seculorum victurum reliquit? Habetis, Auditores, quam adinvenit aliis incredibili sapientia Marsilius medicinam.

Veniam nunc ad eam, quam ſua ipſe ſibi virtute comparavit. Scitum illud eſt, hominis animum turbidis concitatiſque motibus, ſuis veluti morbis, miſere opportunum eſſe: quibus eo gravius tentatur, quo minus iidem timentur; eo difficilius liberatur, quo tenacius adhæreſcunt. Quare ſi (quod veriſſime Hippocrates) ille inprimis periculoſus eſt morbus, quo laborantis vultus ſui fiat diſſimillimus; quam graves ac tabificas eſſe mentis ægritudines neceſſe eſt, quas non animi ſolum, ſed oris etiam impotens diſtortio ac deformitas conſequatur? Enimvero deſipere ſe in ſumma ſapientia exiſtimaſſet Marſilius, ſi in aliena ſalute procuranda diligentiſſimus, connivere voluiſſet in ſua. Illud itaque moderationis ac temperantiæ virili remedio aſſecutus eſt, ut neque tabeſceret moleſtiis, neque frangeretur timore, nec ſitienter quid appetens arderet deſiderio, nec alacritate futili geſtiens deliqueſceret. Quid illæ in multiplici negotio temporum ex conſtituto repetitæ vices? Quid ille frontis nunquam leviter remiſſæ tenor æquabilis? Quid illa decori ſermonis, nihil molle ſonans, librata gravitas? an non ſuſpiciendam omnibus animi temperatiſsimi ſanitatem prædicabant? Hæc ego tacita melius admiratione, quam brevi oratione, percurri à me poſſe cenſeo.

seo. Unum illud è multis præstantissimum facinus præterire tacitus non possum, quod nemini vestrum ignotum est, Auditores, quod nemo etiam vestrum poterit admirari satis. Vnicus erat Marsilio filius, Laurentius ex lectissima conjuge, Episcopi Signini nepte, susceptus. Hic, patriæ prius virtutis quam fortunarum hæres, & numeri damnum indolis felicitate rependebat unus, & unice, ut par erat, diligebatur à patre. Meminere vestrum plerique ingenii suavitatem, eloquentiæ ac doctrinæ accessione cumulatam: meministis etiam Romæ in illum studia & voluntatem. Verum (quæ rerum est humanarum misera conditio, ut nihil in iis summum diuturnum sit) unicum illud senectutis solatium, spes una generis illa, illa paternæ mentis viva effigies, juvenis integerrimus, in ipso ætatis flore, in illa virtutis præcoci maturitate, immaturo interitu exstinguitur. Lugebant illum omnes exstinctum, quicunque incolumem suspexere. Roma ipsa diu incerta, utrum obitus filii an orbitas patris miserabilior esset, pubblico mœrore lugubre funus prosecuta est. Quid in aliorum luctu, in sua calamitate patrem fecisse existimatis? Quod alii nimirum in alieno vulnere non potuerunt, hoc ipse fecit in suo: fortissimis oculis filii mortem ac funus inspe-

ſtavit, quod ſine lacrymis Roma non potuit intueri. Cumque hoc ipſo in loco funebri laudatione recentis obitus vulnus refricaretur; è Marſilii perneceſſariis aliquis, non invicti animi nuzu, ſed inſoliti doloris æſtu luctum abſorberi omnem ſuſpicatus, ut dolorem lugendo molliret, amice illum hortari: quandam eſſe lugere voluptatem; neque lacrymam parce atque in tempore profuſam virum dedecere ſapientem. Tum placide, ut ſolebat, ac ſedate Marſilius, Equidem non ſic doleo, inquit, ut ad levamentum doloris mihi lacryma opus ſit. O vocis conſtantiam, oculorum fortitudini parem! O ſummas etjam inter calamitates & funera incorruptam, atque oris tranquillitate expreſſam, temperati animi ſanitatem! Fuit ſane aliquid, & magnum fuit, ut *graviſsimus dicendi author concinne tibi cecinit, In patris orbitate lacrymaſſe Romam: at parentem in filii obitu à lacrymis temperaſſe, quantum id tandem erit! Sed quid ego hæc intempeſtive? Cur in mediocrem laudem præpoſtera & præceps properavit admiratio? Erravi, Auditores. Non hæc in animo erat mirari, quæ parva ſunt in Marſilio, & communia cum aliis; maxima in cæteris, & jure mi-

* *Bernardinus Stephonius.*

randa.

randa. Quid? estne aliquid ultra, quo progredi eximia parentis virtus queat? erit. Pro ejulatu ac gemitu grave plenumque carmen ad filium fundet exstinctum. Hem, hoc illud est altricem ingenii, vitæ moderatricem, studiorum magistram, officii custodem habuisse sapientiam. Adeo, gravissimo accepto vulnere, sui erat compos ac valens, ut suos etiam inter luctus numerose luderet eruditus dolor. Et sane decuit hic te lusus, sapientissime pater: quandoquidem unicus perire tibi filius potuit, hæres deesse non potuit; meliorem enim nominis hæredem tui, immortalem tibi Gloriam adoptasti. Et jure quidem optimo: exstincti enim hæreditas filii redire debuit ad patrem. Demirarer hic ego pluribus in aliena morte tui robur animi ac præsentiam; nisi tuo in obitu admirabili hæc moritura laudatio properaret ad finem. Iacebat Marsilius ex gravi diuturnoq; morbo, quem senectus ipsa, morbus alter, augebat: annum enim agebat ille nonum à sexagesimo. Ergo cum morbi vis gravius invalescens nulla medicorum ope sisti posset, qua semper fuit mira animi præsensione, imminere jam sibi mortem animadvertit. Mortem autem? Tibi enimvero, vir integerrime, nulla unquam immortalis beatæque vitæ spes certior

affulsit. Itaque ante exitum illum optatissimum sibi, luctuosum suis, nihil habuit antiquius quam ut Christianæ mysteria religionis sanctissime obiret moribundus, quæ frequentissime dum viveret obiisset. Mittit ad hæc, qui à summo Pontifice sibi decedenti salutarem expiationem & indulgentiam ritu Catholico precetur: quam cum libente Pontifice impetrasset, adesse demum domesticos jubet: unam illis virtutem, quam vivus in amore ac deliciis habuit, brevi moriturus, quasi testamento, commendat: ad extremum supremam salutem impertit omnibus, migraturus in cœlum. Hic flere omnes. Vnus ille, In extremo vitæ naufragio, tranquillissimo animo ac vultu felicissimæ æternitatis portum præcipere: donec levissima intermortuę vocis Iesum appellantis aura prospere provectus animus, ex hac mortalitate enavigavit. Enavigasti tu quidem, Cagnate, feliciter è nostrę syrtibus mortalitatis ad vitam: at nobis miserę nimis supersunt tuæ felicitatis reliquiæ, triste nimirum tui desiderium. Vtinam vita illa, quam Romæ toties salutaribus tradidisti remediis, tibi potuisset rependi! Non te profecto nunc lugeremus exstinctum, at victurum diu coleremus. Magnum tamen est miserandæ orbitatis solatium, quod tuæ tibi medicinæ remedio immortalem (ut

spes

ſpes eſt) inter Cœlites vitam conſecutus, ſuperſtitem etiam in totius te poſteritatis ore ac memoria, ex illuſtri ac pleno ſtellarum loco, quem tu, novum medicinæ ſidus, illuſtriorem feciſti, intueberis. Illud certe (quod noſtra facultas patitur, & ratio poſtulat) habemus ad extremum hoc loco repromittere, nullam ſapientiæ virtutiſque tuæ memoriam adeo vivam in animis hominum ex iſto Beatorum concilio te ſpectaturum eſſe, quam quæ in noſtræ benevolentia Societatis, diuturno annorum ferme quadraginta nutrita beneficio, grata laudum commemoratione tuarum ſæpe renovanda, nunquam conſeneſcet. Hujus in te ſtudii ac voluntatis infans hæc quidem, ac ingenua oratio, nullo cultu ornatuque mœſtiſſima, tuum properavit ad funus, debitum dictura teſtimonium; quandoquidem tuis par meritis præconium afferre non potuit.

LAUS DEO.

FINIS.